80 Μάης - Ιούνης 2010

Το **Σοσιαλισμός από τα Κάτω** είναι το δίμηνο περιοδικό του **Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος**
Ιδιοκτήτης: Εκδόσεις Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Υπεύθυνη σύνταξης: Μαρία Στύλλου
Σύνταξη: Θανάσης Καμπαγιάννης, Σωτήρης Κοντογιάννης, Νίκος Λούντος, Λέανδρος Μπόλαρης
Εξώφυλλο, σελιδοποίηση: Παντελής Γαβριηλίδης, Κεντρική διάθεση: Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Φειδίου 14-16, Τηλ. 210 5247584
Για συνδρομές και γράμματα: Περιοδικό «Σοσιαλισμός από τα Κάτω», Τ.Θ. 8161 - 100 10, Αθήνα e-mail: **sak@sek-ist.gr www.sek-ist.gr/SAK**

Ο δρόμος για τη νίκη

Η Πέμπτη 6 Μάη σκόρπισε τον πανικό σε Ευρώπη και Αμερική. Η επιδείνωση της κρίσης έριξε το ευρώ στο χαμηλότερο σημείο μετά το Δεκέμβρη του 2008 και συγκλόνισε τη Γουόλ Στριτ. Το χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης έπεσε 1000 μονάδες και ακόμα προσπαθούν να βρουν αν ήταν «τεχνικό λάθος» ή αν ήταν μαζική φυγή που έπεσαν πάνω λυτοί και δεμένοι για να την σταματήσουν.

Μέσα στις επόμενες δυο μέρες συνεδρίασαν έκτακτα – με τηλεδιάσκεψη – οι υπουργοί Οικονομικών των G7 και οι κεντρικοί τραπεζίτες της ΕΚΤ στη Μαδρίτη, ενώ στις Βρυξέλες οργανώθηκε συνάντηση των πρωθυπουργών των 16 κρατών-μελών της Ευρωζώνης για να αντιμετωπίσουν τον κίνδυνο χρεοκοπίας όχι μόνο της Ελλάδας αλλά και της Πορτογαλίας, της Ισπανίας και της Ιταλίας. Ομπάμα και Μέρκελ έτρεξαν να καθησυχάσουν τις αγορές ότι η Ελλάδα δεν θα πτωχεύσει και η κρίση δεν θα εξαπλωθεί.

Στην πραγματικότητα, οι εκτιμήσεις για το κόστος μιας πανευρωπαϊκής επιχείρησης διάσωσης των λεγόμενων PIGS σκαρφάλωσαν από τα 700 στα 1000 δις ευρώ. Αλλά και πάλι δεν μπορούν να υπολογίσουν τι θα σημαίνει μια τέτοια εξέλιξη για τις ευρωπαϊκές τράπεζες που κατέχουν ελληνικά, πορτογαλικά, ισπανικά και ιταλικά κρατικά ομόλογα.

Γυρίζοντας πίσω στην κρίση των αμερικάνικων τραπεζών του 2008, αναρωτιούνται αν τα προβλήματα του ελληνικού χρέους μοιάζουν με την περίπτωση της Μπέαρ Στέρνς που φαλίρισε την άνοιξη εκείνης της χρονιάς ή με τη Λίμαν Μπράδερς που η χρεοκοπία της εκείνο το φθινόπωρο εκτίναξε την κρίση σε νέα ύψη (ή μάλλον βάθη).

Οι Φαϊνάνσιαλ Τάιμς είχαν την Παρασκευή 7 Μάη άρθρο με τίτλο «Κατήφεια σε όλη την Ευρώπη καθώς η σκιά της κρίσης βαραίνει». Στο πρωτοσέλιδο άρθρο εκείνης της μέρας έγραφαν:

«Οι εικόνες των χιλιάδων διαδηλωτών στην Ελλάδα που πλημμύρισαν τους δρόμους καθώς συζητιόταν στη Βουλή το νομοσχέδιο για τα σκληρά μέτρα λιτότητας, πυροδότησαν την πτώση στα χρηματιστήρια. Είναι σοκαριστικό, σχολίαζε ένα μεγαλοστέλεχος της ελβετικής τράπεζας UBS, οι μετοχές έπεσαν μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα, ήταν μια κίνηση-σοκ που δεν συμβαίνει κάθε μέρα».

Πολιτική κρίση

Τη μέρα που συγκλονίζονταν τα χρηματιστήρια διεθνώς, ο Γιώργος Παπανδρέου διέγραφε τη Σοφία Σακοράφα, το Γιάννη Δημαρά και το Βασίλη Οικονόμου από την κοινοβουλευτική ομάδα του ΠΑΣΟΚ επειδή και οι τρεις δεν πειθάρχησαν στην επίσημη γραμμή και αρνήθηκαν να ψηφίσουν τα μέτρα.

Ταυτόχρονα, ο Σαμαράς διέγραφε τη Ντόρα Μπακογιάνη από τη Νέα Δημοκρατία επειδή ψήφισε υπέρ των μέτρων.

Οι διαγραφές έβγαλαν με εκκωφαντικό τρόπο στην επιφάνεια την κρίση και των δυο κομμάτων. Οι διαγραφές δεν πρόκειται να δώσουν ούτε στη μια ούτε στην άλλη ηγεσία μεγαλύτερο έλεγχο των εξελίξεων. Το αντίθετο ισχύει.

Η κρίση στο ΠΑΣΟΚ δεν είναι μοναδική ούτε στα δικά του χρονικά ούτε γενικότερα στα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα όταν βρίσκονται στην κυβέρνηση σε περίοδο κρίσης.

Στη Βρετανία, το Εργατικό Κόμμα ήταν στην κυβέρνηση στο Κραχ του 1929. Είχε κερδίσει τις εκλογές το Μάη εκείνης της χρονιάς και ο ηγέτης του, Ράμσεϊ Μακντόναλντ, είχε δηλώσει ότι «η παρούσα κυβέρνηση θα μείνει στην ιστορία ως η κυβέρνηση της πλήρους απασχόλησης». Το Εργατικό Κόμμα διέθετε τότε 289 βουλευτές, οι Συντηρητικοί 260 και οι Φιλελεύθεροι 58, ενώ οι άνεργοι έφταναν το 1.300.000. Μετά από ένα χρόνο η ανεργία ανέβηκε στα 2 εκατομμύρια. Στο τέλος της θητείας εκείνης της κυβέρνησης είχε φτάσει τα 2.700.000, πο-

6 Μάη: περικύκλωση της Βουλής την ώρα που ψηφίζονται τα μέτρα

σοστό 22%. Στις εκλογές του 1931, το Εργατικό Κόμμα έπεσε από τους 289 βουλευτές στους 46. Πριν από τις εκλογές, ο Μακντόναλντ και δυο υπουργοί του έφυγαν από το Εργατικό Κόμμα και σχημάτισαν κυβέρνηση μαζί με τους Συντηρητικούς και τους Φιλελεύθερους.

Πανεργατικός σεισμός

«Είναι δύσκολοι οι καιροί, έχει ξεκινήσει ταξικός πόλεμος, πλούσιοι και φτωχοί συγκρούονται» - Δημήτρης Καλογερίδης, συνδικαλιστής Ε.Κ.Λουτρακίου.

«Αυτά τα μέτρα δεν θα περάσουν με τίποτα. Δεν θα πάμε σαν πρόβατα στη σφαγή. Μπορούμε να νικήσουμε με απεργίες διαρκείας και όλοι μαζί ενωμένοι» - Δέσποινα Μάκρα, ταχυδρόμος.

«Μας έχουν εξαπατήσει. Δεν είμαστε στενοχωρημένοι, δεν είμαστε απογοητευμένοι, είμαστε εξαγριωμένοι. Όλοι στους δρόμους» - Χρίστος Τσιάνος, εργαζόμενος στο Καζίνο.

«Σήμερα νιώθω σαν το Πολυτεχνείο» - Λαμπρινή Νάκα, υγειονομικός.

Αυτές είναι δηλώσεις απεργών στην εφημερίδα Εργατική Αλληλεγγύη στην Πανεργατική της 5 Μάη. Κανένας δεν περίμενε τέτοια συμμετοχή. Μέχρι τότε το μέτρο σύγκρισης ήταν η απεργία ενάντια στο ασφαλιστικό του Γιαννίτση. Στις 5 Μάη ξεπεράστηκε κατά πολύ.

Είχαν προηγηθεί η τριήμερη απεργία στους Δήμους που είχε ξεκινήσει από τη Δευτέρα και η 48ωρη των εκπαιδευτικών από την Τρίτη. Τα απεργιακά συλλαλητήρια αυτών των κλάδων και τη Δευτέρα και την Τρίτη ήταν πολύ μεγάλα και έδειχναν τι θα ακολουθήσει στην Πανεργατική της Τετάρτης. Ο χώρος μπροστά στη ΓΣΕΕ είχε πλημμυρίσει από απεργούς της ΔΕΗ, του ΟΤΕ, των ΕΛΤΑ, των Ναυπηγείων, των Τραπεζών, της ΕΥΔΑΠ, από απολυμένους της Ολυμπιακής.

Η υποδοχή στον Πρόεδρο της ΓΣΕΕ όταν βγήκε να μιλήσει ήταν καταιγιστική. Ουσιαστικά δεν μπόρεσε να μιλήσει από τα γιουχαΐσματα. Η διαφορά από τις προηγούμενες απεργίες ήταν ορατή όχι μόνο στο μέγεθος αλλά και στη μαχητικότητα. Γιουχάισαν τον Παναγόπουλο γιατί στήριξε τον Γιώργο Παπανδρέου. Γιατί δεν είχε καλέσει απεργία, ούτε καν διαδήλωση όταν ψηφιζόταν ο Προϋπολογισμός τον περασμένο Δεκέμβρη. Γιατί όταν κάλεσε η ΑΔΕΔΥ απεργία στις 10 Φλεβάρη, η ΓΣΕΕ για να αποφύγει μια πανεργατική κήρυξε απεργία για τις 24 Φλεβάρη και μόνο κάτω από την πίεση των εξελίξεων, την επιτυχία της 10 Φλεβάρη και τη σκλήρυνση των κυβερνητικών επιθέσεων, αναγκάστηκε να μπει σε πανεργατικές στις 24 Φλεβάρη και στις 11 Μάρτη. Οι μέρες του Πάσχα δεν εκτόνωσαν την κατάσταση. Αντίθετα, το απεργιακό κύμα ξαναγύρισε πιο ορμητικό με την επιτυχία της ΑΔΕΔΥ στις 22 Απρίλη και τους κλάδους να απειλούν να προχωρήσουν σε διαρκείας. Έτσι βρέθηκε ο Παναγόπουλος αντιμέτωπος με την οργή της βάσης στις ίδιες τις Ομοσπονδίες που ελέγχει η ΠΑΣΚΕ στις 5 Μάη.

Η προσπάθεια της κυβέρνησης και των ΜΜΕ να χρησιμοποιήσουν τον θάνατο των τριών εργαζόμενων της Μαρφίν για να εκτρέψουν την οργή των απεργών δεν έχει λειτουργήσει. Το σοκ από αυτή την τραγωδία δεν μπορεί να κρύψει το γεγονός ότι εκείνη τη μέρα αυτοί που προσπαθούσαν να φτάσουν στα προπύλαια της Βουλής δεν ήταν κάποιοι «κουκουλοφόροι», ήταν εξαγριωμένοι απεργοί. Ενδεικτικό είναι και το μέγεθος του συλλαλητήριου έξω από τη Βουλή την επόμενη μέρα, την Πέμπτη όταν γινόταν η ψηφοφορία για τα μέτρα.

Η κυβέρνηση δεν έχει ανακτήσει τον έλεγχο και οι τρεις βουλευτές του ΠΑΣΟΚ που αρνήθηκαν να δώσουν την ψήφο τους δεν είναι μόνοι. Η διοίκηση του σωματείου του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος έβγαλε ψήφισμα συμπαράστασης προς τους τρεις διαγραμμένους. Είναι σαφές ότι δεν βρισκόμαστε στο τέλος αλλά στην αρχή αυτής της ανταρσίας.

Η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ έχει μπροστά της όχι μόνο την αναποτελεσματικότητα των βάρβαρων μέτρων ΔΝΤ-ΕΕ που δεν σταματάνε την κρίση, αλλά και τη διόγκωση των πιέσεων από την εξοργισμένη βάση. Οι ανταρσίες του 1985 όταν έσπασε η ΣΣΕΚ από την ΠΑΣΚΕ και το Σοσιαλιστικό Κόμμα του Αρσένη από το ΠΑΣΟΚ, και του 1996 όταν είχαμε τη δημιουργία του ΔΗΚΚΙ από τον Τσοβόλα μπορεί να αποδειχθούν απλά προοίμια για τη σημερινή πολύ μεγαλύτερη κρίση.

Στη Γερμανία, σε λιγότερο κρίσιμες στιγμές, όταν κυβερνούσε ο Σρέντερ, έφυγε ένα μεγάλο κομμάτι συνδικαλιστών από το SPD και δημιούργησε μαζί με την αντικαπιταλιστική αριστερά αρχικά τη WASG και στη συνέχεια τη Die Linke μαζί με το PDS. Το παράδειγμα του Λαφοντέν στοιχειώνει όλα τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα σήμερα.

Η συνέχεια θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από τη στάση της Αριστεράς. Το εργατικό κομμάτι που θέλει να παλέψει τα μέτρα μεγαλώνει. Ξεκίνησε σαν μειοψηφικό τον περασμένο Δεκέμβρη και τώρα παίρνει πλειοψηφικές διαστάσεις, μέσα σε συνθήκες που η οικονομική κρίση χειροτερεύει και η πολιτική κρίση αρχίζει να εκφράζεται ανοιχτά.

Οι πιέσεις πάνω στις ηγεσίες της κοινοβουλευτικής Αριστεράς για να δείξουν «υπευθυνότητα» είναι τεράστιες. Η κυβέρνηση τις καλεί συνεχώς στο τραπέζι της συναίνεσης με τη φόρμουλα των συσκέψεων των πολιτικών αρχηγών κάτω από την προεδρία του Παπούλια. Ταυτόχρονα ο Παπανδρέου συνεργάζεται ανοιχτά με το ΛΑΟΣ που προβοκάρει συστηματικά την Αριστερά. Σαν το παροιμιώδες δίδυμο με τον καλό και τον κακό ασφαλίτη, πάνε να στριμώξουν την Αριστερά με μαστίγιο και καρότο. Τώρα θα έχουν μαζί τους ανοιχτά και τη Μητσοτακική πτέρυγα της ΝΔ, καθώς η Ντόρα Μπακογιάννη εγκαλεί τον Σαμαρά να μην συμπεριφέρεται σαν το ΚΚΕ και το ΣΥΡΙΖΑ.

Η Αριστερά δεν πρέπει να απαντήσει σε αυτές τις μεθοδεύσεις με επιδείξεις «ρεαλισμού» στην ταχτική της. Πάνω από όλα δεν πρέπει να αφήσει να πρυτανεύσουν εκλογικά κριτήρια στη στάση της. Οι εκλογικές επιτυχίες θα έρθουν αν στηρίξει αποφασιστικά τον κόσμο στις απεργιακές μάχες ενάντια στα μέτρα και όχι αν αρχίσει να προσφέρει υποκατάστατα για αυτές τις μάχες με «άλλες μορφές πάλης».

Ο ρόλος της αντικαπιταλιστικής αριστεράς μπορεί να είναι καθοριστικός. Η ΑΝΤΑΡΣΥΑ και οι ευρύτερες δυνάμεις της έχουν βοηθήσει αποφασιστικά στη μέχρι σήμερα κλιμάκωση του απεργιακού κινήματος με τις πρωτοβουλίες τους, τόσο συνδικαλιστικά όσο και πολιτικά. Έτσι πρέπει να συνεχίσουν και ακόμα πιο ξεκάθαρα. Με την οργάνωση και τη στήριξη της κλιμάκωσης των απεργιών από τα κάτω σε απεργίες διαρκείας που μπλοκάρουν τα μέτρα. Με την ανάδειξη του αντικαπιταλιστικού προγράμματος σαν εναλλακτική λύση ενάντια στο πρόγραμμα ΔΝΤ-ΕΕ-Παπανδρέου. Με την κοινή δράση με τον κόσμο που γιουχάισε τον Παναγόπουλο. Με την απαίτηση να κινηθεί όλη η Αριστερά σε αυτό το δρόμο. Με όλα αυτά τα βήματα μπορεί να γίνει σημείο αναφοράς για το ρεύμα ανταρσίας που αποδεσμεύεται από το ΠΑΣΟΚ και να ανοίξει την προοπτική της νίκης για το κίνημα. ■

ΠΑΣΟΚ: Πάνω σε ωρολογιακή βόμβα

Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ δεν ελέγχει ούτε τις οικονομικές ούτε τις πολιτικές εξελίξεις, όπως εξηγεί η **Μαρία Στύλλου**.

Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ προχωράει στην πιο βάρβαρη επίθεση που έχει γίνει ποτέ. Η απόφαση να κοπεί ο 13ος και 14ος μισθός στις συντάξεις, στο δημόσιο και μέχρι ενός σημείου και στον ιδιωτικό τομέα, οι νέες περικοπές σε μισθούς και συντάξεις, το πάγωμα των προσλήψεων, οι μαζικές απολύσεις, οι περικοπές σε υγεία, παιδεία και τοπική αυτοδιοίκηση, μπορούν να συγκριθούν μόνο με τα προγράμματα του Δ.Ν.Τ. και της Παγκόσμιας Τράπεζας που έχουν καταδικάσει στην καταστροφή τα περισσότερα κράτη της Αφρικής.

Είναι σαφές ότι είναι ένα πρόγραμμα πανικού, που δεν πρόκειται να καταλήξει στην μείωση του δημόσιου χρέους και των ελλειμμάτων ούτε στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.

Είναι ένα πρόγραμμα που σπέρνει ανέμους και μπορεί να θερίσει θύελλες σε όλα τα επίπεδα: στο οικονομικό, στο πολιτικό και στο κοινωνικό.

Το πρώτο απ' όλα είναι ότι η κυβέρνηση δεν ελέγχει τις οικονομικές εξελίξεις, όπως δεν τις ελέγχει και το δίδυμο Μέρκελ – Σαρκοζί για όλη την Ευρώπη. Η Μέρκελ αποφάσισε την τελευταία στιγμή να συμφωνήσει με το πακέτο διάσωσης της Ελλάδας, όχι γιατί ανησύχησε για την τύχη της ελληνικής οικονομίας, αλλά γιατί φοβήθηκε ότι η χρεοκοπία της Ελλάδας μπορούσε να οδηγήσει στην κατάρρευση του ευρώ και της ευρωζώνης. Η αλήθεια είναι ότι δεν έχουν καταφέρει να σταματήσουν μια τέτοια προοπτική.

Για να μπορέσουν άμεσα να σταματήσουν ένα τέτοιο κίνδυνο, τα πλούσια κράτη της Ευρώπης, κύρια η Γαλλία και η Γερμανία, θα αναγκαστούν να δώσουν τουλάχιστον 700 δις ευρώ σε Ισπανία, Πορτογαλία, Ιταλία, και κανείς δεν μπορεί να προβλέψει τη συνέχεια. Τα 700 δις είναι το ίδιο με το πακέτο Πόλσον που έδωσε αρχικά η κυβέρνηση του Μπους το 2008 για να σταματήσει την κατάρρευση των Τραπεζών. Αυτό ήταν το πρώτο πακέτο και προφανώς δεν έφτασε εάν θυμηθεί κανένας τα 14 τρις δολάρια που δόθηκαν το 2008-2009 για να σταματήσουν την κατάρρευση των τραπεζών σε παγκόσμιο επίπεδο.

Αβεβαιότητα

Εκτός απ' αυτή τη διάσταση της αβεβαιότητας, που μπορεί να οδηγήσει σε κίνδυνο νέων χρεοκοπιών και πακέτων διάσωσης και σε άλλα κράτη της Ευρωζώνης, με στόχο να ελέγξουν τη σταθερότητα του Ευρώ και να μην το αφήσουν να κατρακυλήσει, υπάρχει και το ζήτημα της οικονομικής αβεβαιότητας μέσα στην Ελλάδα.

Το πακέτο διάσωσης των 110 δις από Δ.Ν.Τ. και Ε.Ε. μπορεί προσωρινά να απαλλάξει την ελληνική κυβέρνηση από την πίεση να δανείζεται από την αγορά με τεράστια επιτόκια, όμως αυτό δεν σημαίνει ούτε μείωση του ελλείμματος ούτε περιορισμούς του δημοσίου χρέους. Τα μέτρα που παίρνει η κυβέρνηση θα βαθαίνουν την ύφεση, πολύ περισσότερο

Πανεργατική 5 Μάη

από τις αρχικές προβλέψεις. Η υποχρέωση της κυβέρνησης να μειώσει το έλλειμμα κατά 25 δις ευρώ την επόμενη τριετία όπως έχει συμφωνήσει με ΔΝΤ-ΕΕ απαιτεί όχι μόνο θηριώδεις περικοπές, αλλά και μεγάλα έσοδα από τη φορολογία.

Η ύφεση αποτελεί εμπόδιο για το δεύτερο, οι εργατικοί αγώνες και οι μάχες για να μην περάσουν οι επιθέσεις είναι η απάντηση για το πρώτο.

Ένας άλλος παράγοντας είναι η πολιτική κρίση που κανένας δεν μπορεί να προβλέψει πού θα φτάσει. Το ΠΑΣΟΚ κέρδισε τις εκλογές και φάνηκε προσωρινά ότι το αποτέλεσμα ήταν αρκετό για να ενώσει τα διάφορά του κομμάτια. Κανένας δεν ξεχνάει ότι το 2007, το ΠΑΣΟΚ διχάστηκε ανάμεσα στον Παπανδρέου και τον Βενιζέλο για το ποιος έπρεπε να γίνει αρχηγός. Αυτή η σύγκρουση ποτέ δεν έπαψε να υπάρχει, και μέσα στις σημερινές συνθήκες μπορούν πολύ εύκολα να ξαναβγούνε τα μαχαίρια.

Οι ίδιες εξελίξεις υπάρχουν και μέσα στη Ν.Δ. ανάμεσα στο μπλοκ του Μητσοτάκη και της Ντόρας και στο μπλοκ του Σαμαρά. Οι οικονομικές εξελίξεις, η ύφεση, ο κίνδυνος χρεοκοπίας και τα μέτρα έχουν φτάσει αυτές τις συγκρούσεις όχι μόνο στις διαγραφές (παράδειγμα ο Παυλίδης), αλλά στο να εκφράζονται ανοιχτά δύο γραμμές. Του Μητσοτάκη ανοιχτά υπέρ των μέτρων και της στήριξης του ΠΑΣΟΚ, του Σαμαρά πιο κριτικά και για τα μέτρα και για την κυβέρνηση.

Οι διαφορές όχι μόνο ανάμεσα στα δύο κόμματα, αλλά και στο εσωτερικό τους, εκφράζουν τις διάφορες πιέσεις που υπάρχουν από την κυρίαρχη τάξη και τους καπιταλιστές στην Ελλάδα. Το ΛΑΟΣ, ένα κόμμα ακροδεξιό , εθνικιστικό, ρατσιστικό και με ένα φασιστικό κομμάτι στο εσωτερικό του, ελπίζει μέσα σ' αυτές τις συνθήκες να αναδειχτεί ότι παίζει μεγαλύτερο ρόλο στις εξελίξεις. Αυτό βάζει πιέσεις και στους δύο να αναγνωρίσουν κομμάτια του προγράμματος του. Πιέσεις στο ΠΑΣΟΚ για μέτρα ενάντια στους μετανάστες, ενάντια στην συνεργασία με τον Ερντογάν, ενάντια στη συμφωνία για το όνομα της Μακεδονίας, αλλά και πιέσεις στον Σαμαρά να αποδεχτεί ότι μαζί ΝΔ και ΛΑΟΣ μπορούν να ξαναδημιουργήσουν τη νέα δεξιά, αντάξια των παραδόσεων του Μεγαλέξανδρου, του Μεταξά, του Παπαδόπουλου, των Τουρκοφάγων του Γρίβα και του Σαμψών στην Κύπρο.

Όλα αυτά μεταφράζονται σε πολιτική αβεβαιότητα δίπλα στην οικονομική.

Το εργατικό κίνημα

Κανένας δεν μπορεί να αμφισβητήσει ότι το εργατικό κίνημα μπαίνει σε μια νέα φάση. Έχει να συγκρουστεί με μια κυβέρνηση αδίστακτη που συνεχώς χρησιμοποιεί το επιχείρημα «Μα τι θέλετε να κάνω, να αφήσω την Ελλάδα να χρεοκοπήσει;» και με μια επίθεση που απαιτεί να μπούνε οι δυνατές ταξιαρχίες της εργατικής τάξης σε θέση σύγκρουσης. Για να είμαστε πιο συγκεκριμένοι, χρειάζεται τα συνδικάτα στις ΔΕΚΟ, στον ΟΣΕ, στην ΕΥΔΑΠ, στην ΕΥΑΘ, στα ΕΛΤΑ να μην αφήσουν να προχωρήσει η ιδιωτικοποίηση σε κανένα κομμάτι. Οι εργαζόμενοι στους δήμους να μην αφήσουν να περάσει ο Καλλικράτης, οι απολύσεις, οι περικοπές. Στα νοσοκομεία να μην εφαρμοστούν οι περικοπές που προωθούνται και όλοι μαζί να μην περάσει το ασφαλιστικό, η περικοπή του 13ου και 14ου ούτε στους εργαζόμενους, ούτε στους συνταξιούχους.

Απέναντι σ' αυτή την προοπτική, τα κόμματα της κοινοβουλευτικής Αριστεράς – τόσο ο ΣΥΝ όσο και το ΚΚΕ – βρίσκονται σε αμηχανία. Δηλώνουν αντίθετα με τα μέτρα, αλλά δεν πιστεύουν ότι ο κόσμος μπορεί να τα ανατρέψει. Η επιχειρηματολογία τους είναι ότι είναι δύσκολο να δώσει κανένας αυτή τη μάχη, γιατί ο συσχετισμός είναι αρνητικός. Τα πιο οργανωμένα κομμάτια της εργατικής τάξης επηρεάζονται από το ΠΑΣΟΚ και έχουν στην ηγεσία τους μια γραφειοκρατία που αρνείται να δώσει αυτή τη μάχη.

Αυτό οδηγεί και τα δύο κόμματα της Αριστεράς σε λάθος κατευθύνσεις (που μέχρις ενός σημείου επηρεάζουν και άλλες τάσεις που βρίσκονται πιο αριστερά).

Το πρώτο λάθος είναι η ηττοπάθεια που οδηγεί στην αναζήτηση «ρεαλιστικών» μορφών πάλης. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα το τελευταίο εξάμηνο, και ιδιαίτερα στους τελευταίους 3 μήνες, στη μάχη για να μην περάσει το πρόγραμμα σταθερότητας. Σε όσα σωματεία ή ομοσπονδίες μπήκε η πρόταση για απεργία διαρκείας, τόσο οι συνδικαλιστές του ΣΥΝ όσο και οι συνδικαλιστές του ΠΑΜΕ την καταψήφισαν. Αυτό έγινε και στους εκπαιδευτικούς και στα νοσοκομεία και στους δήμους.

Το δεύτερο λάθος είναι ο σεκταρισμός που οδηγεί το ΠΑΜΕ όχι μόνο να κατεβαίνει σε ξεχωριστά απεργιακά συλλαλητήρια αλλά και στο να προχωράει σε νέα κλαδικά συνδικάτα, που διασπάνε τη δύναμη των πιο οργανωμένων κομματιών. Πρόσφατο παράδειγμα είναι η απόφαση του να φτιάξει κλαδικά συνδικάτα εκπαιδευτικών (δημοσίου, ιδιωτικού, πρωτοβάθμιας-δευτεροβάθμιας και φροντιστηρίων) χτυπώντας έτσι τα πιο δυνατά κομμάτια που είναι οργανωμένα στις ΕΛΜΕ και στους διδασκαλικούς συλλόγους.

Αυτά τα λάθη σπρώχνουν και τα δύο κόμματα της αριστεράς να αναζητούν διέξοδο στον συμβολικό κινηματισμό και στην υποκατάσταση. Αντί για το δυνάμωμα των συνδικάτων με την οργάνωση των εργατικών χώρων, με σύγκρουση με τη συνδικαλιστική γραφειοκρατία και με στήριξη κάθε ευκαιρίας για απεργιακή κινητοποίηση, η αριστερά από τη μια αποδέχεται το συντηρητισμό της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας και από την άλλη χρησιμοποιεί διάφορες συμβολικές πρωτοβουλίες για να δείξει ότι κάτι κάνει.

Το ερώτημα είναι: υπάρχει άλλος τρόπος να οργανωθούν οι αγώνες;

Το ΠΑΣΟΚ και η συνδικαλιστική γραφειοκρατία

Η σχέση του ΠΑΣΟΚ με τη συνδικαλιστική γραφειοκρατία δεν είναι πολύ σταθερή. Ασφαλώς διαθέτει και σχέση και επιρροή γιατί τα περισσότερα συνδικάτα και κύρια οι ομοσπονδίες των ΔΕΚΟ, των τραπεζών, της υγείας, των δήμων, δημιουργήθηκαν ή ανασυγκροτήθηκαν τα πρώτα χρόνια της μεταπολίτευσης από εργάτες και συνδικαλιστές που έφτιαξαν και το ΠΑΣΟΚ ή που επηρεάστηκαν από το ΠΑΣΟΚ.

Ο νόμος 1264/1982 ήταν η προσπάθεια της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ να κατοχυρώσει τα ιδιαίτερα προνόμια της ηγεσίας των συνδικάτων. Αυτό σήμαινε και υλικά οφέλη όπως τα έσοδα της Εργατικής Εστίας που ένα μεγάλο μέρος πηγαίνει στη συνδικαλιστική γραφειοκρατία. Χάρη στις κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ, μια σειρά από συνδικαλιστές των ΔΕΚΟ πέρασαν από τον συνδικαλισμό στις διοικήσεις των δημόσιων επιχειρήσεων. Κοινώς, ο λόγος που το ΠΑΣΟΚ έχει επιρροή και σχέση με τη συνδικαλιστική γραφειοκρατία είναι πολιτικός, είναι ιδεολογικός, είναι και οικονομικός.

Όμως, σε αντίθεση με άλλες χώρες, η

15 Φλεβάρη 2003: το αντιπολεμικό κίνημα έχει αποκλείσει την πρεσβεία των ΗΠΑ. Διακρίνεται στο βάθος το μπλοκ της Συμμαχίας Σταματήστε τον Πόλεμο.

σχέση αυτή γίνεται αρκετά ασταθής, όχι γιατί είναι διαφορετικός ο ρόλος της γραφειοκρατίας, αλλά γιατί είναι ευάλωτη, πιέζεται και αναγκάζεται να αντιδράσει μέσα από τους εργατικούς αγώνες.

Η ιστορία των τελευταίων 30 χρόνων στην Ελλάδα, είναι ιστορία εργατικών ανταρσιών που τις περισσότερες φορές έγιναν ενάντια στην κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, και δημιούργησαν τεράστιους κραδασμούς μέσα στην γραφειοκρατία. Το 1983 η ΠΑΣΚΕ πρωτοστάτησε μέσα στα συνδικάτα για να μην περάσει το άρθρο 4 που πρότεινε ο τότε τσάρος της οικονομίας, ο Γεράσιμος Αρσένης. Ο Αρσένης προσπάθησε να περάσει μια σειρά από διατάξεις που έκαναν την κήρυξη απεργίας στις ΔΕΚΟ πολύ δύσκολη και με πολλές προϋποθέσεις. Αλλά μέσα από τις κινητοποιήσεις δεν εφαρμόστηκε ποτέ το άρθρο 4. Το 1985 η ΠΑΣΚΕ διασπάστηκε πάνω σ' ένα πρόγραμμα λιτότητας πολύ πιο ήπιο σε σύγκριση με το σημερινό. Το 2001 η ΓΣΕΕ αναγκάστηκε να καλέσει τρεις πανεργατικές ενάντια στο ασφαλιστικό του Γιαννίτση, κι αυτό παρά τις αντιρρήσεις του Πολυζωγόπουλου και της ομάδας του μέσα στη ΓΣΕΕ.

Αυτό είναι ένα μικρό χρονικό που θυμίζει το πόσες φορές έχουν αναγκαστεί ΓΣΕΕ και ΑΔΕΔΥ να καλέσουν σε πανεργατικές παρόλο που στήριζαν και στηρίζουν το ΠΑΣΟΚ συνολικά και την ηγεσία του Παπανδρέου και τις επιλογές του σήμερα.

Η δύναμη της γραφειοκρατίας σπάει όταν ανεβαίνει η αυτοπεποίθηση μέσα στην εργατική τάξη και αντίστοιχα ανεβαίνει η δύναμη της γραφειοκρατίας όταν σπάει η αυτοπεποίθηση της τάξης. Αυτό χρειάζεται να το έχει υπ' όψη της η αριστερά και για τα μέχρι τώρα και για τη συνέχεια.

Εάν τις παραμονές της ψήφισης του προϋπολογισμού στη Βουλή το Δεκέμβρη του 2009, η ΓΣΕΕ και η ΑΔΕΔΥ μπορούσαν να δίνουν όρκους πίστης στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, ότι οι απεργίες ανήκουν στο παρελθόν, σήμερα χρειάζεται να δίνουν όρκους πίστης στη βάση του ΠΑΣΟΚ που είναι εξαγριωμένη με την κυβέρνηση, με τους καπιταλιστές και με όλους τους καρεκλοκένταυρους που βρίσκονται στην ηγεσία.

Το κίνημα την τελευταία δεκαετία

Τα τελευταία δέκα χρόνια έχουν υπάρξει ταυτόχρονα τρία πράγματα που ο συνδυασμός τους έχει παίξει καθοριστικό ρόλο στις ιδέες του κινήματος. Μέσα σ'αυτή τη δεκαετία εμφανίστηκε το καινούργιο αντικαπιταλιστικό κίνημα, που οργάνωσε και πήρε μέρος στις μεγάλες διαδηλώσεις στο Σηάτλ, στην Πράγα, στη Γένοβα. Το κίνημα που έφερε τη σύγκρουση με το ΔΝΤ, την Παγκόσμια Τράπεζα και το G8 μέσα στις πρωτεύουσες της Ευρώπης και έτσι το σύνθημα «Να μην πληρώσουν τα χρέη στο ΔΝΤ» έπαψε να ακούγεται μόνο στις χώρες του Τρίτου Κόσμου. Το δεύτερο ήταν το αντιπολεμικό κίνημα, που έδειξε ότι υπάρχει μια τεράστια «λαϊκή» υπερδύναμη που συγκρούεται με τον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό. Και το τρίτο στοιχείο οι ανταρσίες της εργατικής τάξης σε πολλές χώρες και με πολλές αφορμές.

Στο άρθρο που δημοσιεύτηκε στο ΣΑΚ Νο 46 με τίτλο «Κοινωνική ανυπακοή και Επανάσταση» γίνεται η προσπάθεια να εξηγήσουμε πώς το κίνημα ενάντια στον πόλεμο επηρέασε τις ιδέες και τροφοδότησε με εμπειρίες το κίνημα.

«Οι διαδηλώσεις ενάντια στον πόλεμο και στην Ελλάδα και παγκόσμια, μπορούν να συγκριθούν μόνο με μεγάλα ιστορικά γεγονότα στις δεκαετίες του '60 και '70. Στην Ελλάδα οι αντιπολεμικές διαδηλώσεις έφτασαν πανελλαδικά τις 500 χιλιάδες ως ένα εκατομμύριο. Η 15 Φλεβάρη στην Αθήνα, είχε 250-300 χιλιάδες. Πολύ μεγαλύτερα ήταν τα συλλαλητήρια στις 20-21 Μάρτη του 2003 – την πρώτη μέρα που ξέσπασε ο πόλεμος και την επόμενη που τα συνδικάτα καλούσαν σε στάση εργασίας. Στις 21 Μάρτη οι διαδηλωτές ξεπέρασαν το εκατομμύριο. Σε όλες τις πόλεις οι δρόμοι πλημμύρισαν, οι διαδηλώσεις είχαν το σχήμα φιδιού, χωρίς αρχή και τέλος.

Η ίδια εικόνα ήταν στις 3 Απρίλη, στη δεύτερη απεργιακή κινητοποίηση που καλούσαν η ΑΔΕΔΥ και η ΓΣΕΕ ενάντια στον πόλεμο. Ακόμα και οι μικρότερες διαδηλώσεις του αντιπολεμικού κινήματος όλο αυτό το διάστημα ξεπερνούσαν και τις καλύτερες πανεργατικές, ή τα συλλαλητήρια ενάντια στους βομβαρδισμούς της Σερβίας. Δεν είναι τυχαίο ότι

αυτό το δίμηνο θύμισε σε πολλούς τα Ιουλιανά του 1965 και τους πρώτους μήνες της μεταπολίτευσης το 1974. (...) Υπάρχουν τρία βασικά χαρακτηριστικά στην ανάπτυξη του σημερινού κινήματος. Το πρώτο είναι το μέγεθος... Στα αντιπολεμικά συλλαλητήρια το χαρακτηριστικό δεν ήταν μόνο η μαζική συμμετοχή μαθητών και νεολαίας, αλλά η συμμετοχή των γονιών τους και των παππούδων τους. Κόσμος που ξαναθυμήθηκε πρακτικές τις οποίες είχε αφήσει για χρόνια. Το δεύτερο είναι οι εμπειρίες αυτού του κόσμου που άλλαξαν σε σχέση με τότε που ξεκίνησε. Είδαν τη δύναμη που είχαν με τα ίδια τους τα μάτια... έγιναν οι ίδιοι οργανωτές αυτού του κινήματος μέσα στους χώρους. ...Το τρίτο χαρακτηριστικό είναι η αλλαγή στις ιδέες».

Πρωτομαγια 2010: διαδηλωτές συγκρούονται με τα ΜΑΤ έξω από τη Βουλή

Η εμφάνιση του αντικαπιταλιστικού κινήματος και η έκρηξη του αντιπολεμικού κινήματος στο πρώτο μισό της νέας δεκαετίας έδωσαν τη σκυτάλη στο δημοψήφισμα της Γαλλίας που ψήφισε ΟΧΙ στο Ευρωσύνταγμα το 2005 και τράνταξε την ελίτ των Βρυξελλών και όλες τις κυρίαρχες τάξεις της Ευρώπης. Ακολούθησαν οι απεργίες και καταλήψεις των μαθητών και των φοιτητών αρχικά στη Γαλλία και στη συνέχεια σε όλη την Ευρώπη. Η νίκη των φοιτητικών καταλήψεων στην Ελλάδα το 2006-07 ήταν το πρώτο ξεκάθαρο μήνυμα ότι οι αγώνες μπορούν να νικήσουν.

Η καινούργια δεκαετία του αιώνα έδειξε ότι η Ρόζα Λούξεμπουργκ είχε δίκιο όταν υποστήριζε ότι δεν υπάρχουν σινικά τείχη ανάμεσα στο πολιτικό και στο οικονομικό. Στην Ελλάδα η δεκαετία ξεκίνησε με το αντικαπιταλιστικό κίνημα να οργανώνει τις διαδηλώσεις στην Πράγα και στην Γένοβα, με το αντιπολεμικό κίνημα να οργανώνει τα μεγάλα συλλαλητήρια ενάντια στον Μπους το 2003, και στη συνέχεια ακολούθησαν οι οικονομικοί αγώνες των συμβασιούχων, των τραπεζών με απεργία διαρκείας ενάντια στο ασφαλιστικό του Μάη και Ιούνη του 2005, των δασκάλων το φθινόπωρο του 2006, των νοσοκομείων, των δήμων και πανεργατικές για το Ασφαλιστικό ξανά το 2008.

Αυτές οι εξελίξεις επηρέασαν όχι μόνο τα πιο παλιά αλλά και καινούργια κομμάτια της εργατικής τάξης. Οι μαθητές και οι φοιτητές του αντιπολεμικού κινήματος έγιναν η γενιά των 700 ευρώ, της επισφαλούς εργασίας και των ελαστικών σχέσεων απασχόλησης. Ανάμεσα σ' αυτά τα δύο κομμάτια της εργατικής τάξης δεν υπάρχουν σινικά τείχη ούτε στους χώρους που δουλεύουν, ούτε στη δουλειά που κάνουν, ούτε στις εμπειρίες που έχουν, ούτε πώς οργανώνονται και παλεύουν.

Για ένα διάστημα, ιδιαίτερα γύρω στην εξέγερση του Δεκέμβρη 2008 είχε γίνει η απόπειρα να εμφανιστεί το κίνημα σαν ξεχωριστό δημιούργημα της γενιάς των 700 ευρώ. Ο Συνασπισμός προσπάθησε να εμφανίσει την εκλογή του Τσίπρα στον δήμο της Αθήνας και την ανάδειξή του στην ηγεσία του Συνασπισμού σαν την έκφραση αυτής της γενιάς. Αυτή η προσπάθεια ναυάγησε για πολλούς λόγους. Εκτός από όλα τα άλλα φάνηκε καθαρά η σύνδεση ανάμεσα στα δυο κομμάτια της εργατικής τάξης με την ενότητα στη δράση στις Πανεργατικές του Ασφαλιστικού. Την απεργία διαρκείας ενάντια στο ασφαλιστικό την κήρυξε η ΓΕΝΟΠ-ΔΕΗ, ο σύλλογος της Τράπεζας Ελλάδος και η ΠΟΕ-ΟΤΑ, κι αυτές έδωσαν τη δύναμη σε οργανωμένα και ανοργάνωτα κομμάτια να συνεχίσουν.

Όλη αυτή η πορεία είναι που εξηγεί το υπόβαθρο για τις σημερινές δυνατότητες της εργατικής βάσης να σέρνει τη γραφειοκρατία σε απεργιακές κινητοποιήσεις.

Τι να κάνουμε;

Οι εμπειρίες της δεκαετίας δεν έχουν εξαφανιστεί από τα μυαλά των εργατών που έχουν να δίνουν σήμερα τη μάχη για να μην περάσουν τα μέτρα ΔΝΤ – Μέρκελ - Παπανδρέου.

Αυτή η εικόνα είναι απαραίτητη για να αποφύγει κάποιος δύο λάθη που γίνονται. Το πρώτο λάθος είναι η αντιμετώπιση ότι «δεν γίνεται τίποτα». Αυτή την αντίληψη την τροφοδοτεί η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ και την καλλιέργησαν για μια ολόκληρη περίοδο τα ΜΜΕ. Μετά τις πρώτες απεργίες ενάντια στο Πρόγραμμα Σταθερότητας το Φλεβάρη υποστήριξαν ότι οι κινητοποιήσεις δεν είναι «αντίστοιχες των περιστάσεων». Ουσιαστικά διάφοροι σχολιαστές ισχυρίζονταν ότι ο κόσμος κατανοεί τις δυσκολίες της κατάστασης και δεν αντιδράει δυναμικά στις θυσίες που επιβάλει η κυβέρνηση. Απόψεις που επηρεάζουν και κομμάτια της αριστεράς και γι' αυτό προτιμούν να προτείνουν «άλλες μορφές πάλης» π.χ. δημοψήφισμα και όχι απεργίες.

Το δεύτερο λάθος είναι η αντίληψη «ή τώρα ή ποτέ». Ή θα έχουμε αμέσως έναν εργατικό Δεκέμβρη, ή αλλιώς όλα τα άλλα είναι μάταια. Μια αντίληψη που θεωρεί ότι ο κόσμος «δεν έχει τη συνείδηση» για να χτίσει ένα οργανωμένο κίνημα αντίστασης και γι' αυτό είτε κάθεται και περιμένει μια έκρηξη είτε ψάχνει υποκατάστατα και συμβολικούς «δεκέμβρηδες».

Στις σημερινές συνθήκες χρειάζεται πρώτα απ' όλα η αριστερά να στηρίζει όλες τις απεργίες που ξεκινάνε και να συνεργάζεται και να βοηθάει τα πιο μαχητικά κομμάτια που παλεύουν για απεργία διαρκείας. Με την οργή που επικρατεί μέσα στους εργατικούς χώρους μια μεγάλη απεργία διαρκείας σε ένα χώρο μπορεί να γίνει η πηγή έμπνευσης και να ακολουθήσουν κι άλλοι χώροι. Γι' αυτό είναι λάθος το επιχείρημα που ακούγεται από κομμάτια της αριστεράς, ότι π.χ. «απεργία διαρκείας μόνο στους εκπαι-

Τα ΜΑΤ φυλάνε το ΔΝΤ.

δευτικούς» δεν πρέπει να γίνει. Μια τέτοια άποψη αγνοεί το τι επίδραση μπορεί να έχει ένας κλάδος που μπαίνει μπροστά.

Μια τέτοια προοπτική κλιμάκωσης με απεργίες διαρκείας ανοίγει δύο ταυτόχρονα ζητήματα. Το πρώτο είναι το πώς οργανώνεται από τη βάση των συνδικάτων και των χώρων, και το δεύτερο η συμπαράσταση για να γίνει κεντρική μάχη μέσα στην εργατική τάξη και να μην μείνει καμιά απεργία μόνη της.

Η οργάνωση της βάσης των χώρων ξεκινάει εδώ και τώρα. Ακόμα κι από την οργάνωση μιας κλαδικής 24ωρης ή της συμμετοχής σε μια Πανεργατική. Η δημιουργία απεργιακής επιτροπής που πρωτοστατεί το πιο μαχητικό κομμάτι αλλά ταυτόχρονα ενεργοποιεί όλη την εργατική βάση, η δημιουργία απεργιακού ταμείου και τέλος η περιφρούρηση της απεργίας για να μην λειτουργήσουν οι πιέσεις κυβέρνησης και εργοδοσίας είναι απαραίτητα βήματα για να σπάσει ο έλεγχος της γραφειοκρατίας μέσα στο εργατικό κίνημα.

Χέρι-χέρι με αυτή την προσπάθεια πάει το πρόγραμμα δράσης που γενικεύει τους αγώνες και ισχύει για όλη την εργατική τάξη.

Τα αιτήματα για την «μη πληρωμή του χρέους», για «κρατικοποίηση των τραπεζών χωρίς αποζημίωση και με εργατικό έλεγχο», «να φορολογηθούν οι πλούσιοι, οι τραπεζίτες, οι εφοπλιστές και οι βιομήχανοι» χρειάζεται να μπούνε από την αριστερά μέσα στα συνδικάτα και το κίνημα που παλεύει.

Στην εξέγερση της Αργεντινής το 2001, υπήρχαν τοπικές λαϊκές συνελεύσεις που είχαν υιοθετήσει ένα τέτοιο πρόγραμμα. Ένας από τους ακτιβιστές που συμμετείχαν στις πλατιές συνελεύσεις του «Πάρκου της Εκατονταετίας» περιγράφει (Περιοδικό Σοσιαλισμός Από τα Κάτω Νο42, αφιέρωμα για την Αργεντινή):

«Υπήρχαν περίπου 6.000 άνθρωποι από 80 επιτροπές γειτονιάς της πόλης και των περιχώρων, συμπεριλαμβανομένων των άνεργων piqueteros. Τα συνθήματα αντανακλούσαν την ωριμότητα των αιτημάτων από τις διάφορες συνελεύσεις και την ανάγκη να χτίσουμε μεγαλύτερα κανάλια επικοινωνίας και έκφρασης της λαϊκής διάθεσης, ανεξάρτητα από τους κομματικούς μηχανισμούς.

Τα αιτήματα ήταν: μη πληρωμή του εξωτερικού χρέους, κρατικοποίηση των ιδιωτικοποιημένων επιχειρήσεων κάτω από τον έλεγχο των εργατών και των επιτροπών γειτονιάς, τιμωρία όλων των υπευθύνων για την καταστολή στις 19-20 Δεκέμβρη και στις 25 Γενάρη, εγκαθίδρυση επιτροπών ασφάλειας σε συνοικιακό και κεντρικό επίπεδο για να προσέχουν μήπως η αστυνομία δημιουργήσει προβοκάτσιες στις διαδηλώσεις και τις συνελεύσεις, συμπαράσταση στους απεργιακούς αγώνες των σιδηροδρομικών, των εργαζόμενων στις τηλεπικοινωνίες και τα κλωστοϋφαντουργεία και τέλος κριτική στους ηγέτες των συνδικάτων, αν δεν δώσουν την υποστήριξη τους σε όλα αυτά τα αιτήματα.»

Στην Ελλάδα σήμερα χρειάζεται να κάνουμε τέτοια βήματα με γοργούς ρυθμούς. Οι μάχες δεν είναι μόνο οικονομικές. Η μάχη ενάντια στον ρατσισμό είναι αναγκαία για να μην αφήσουμε τα περιθώρια στην κυρίαρχη τάξη να διαιρέσει τους εργάτες. Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ όπως και η προηγούμενη χρησιμοποιούν το χαρτί του ρατσισμού σε στιγμές που βλέπουν ότι κινδυνεύουν. Ο Χρυσοχοΐδης τη στιγμή που κλεινόταν η συμφωνία με το ΔΝΤ και την Ε.Ε. έχει εξαπολύσει την αστυνομία σε κάθε γειτονιά στην Αθήνα με πρόσχημα τους μετανάστες, τους «τρομοκράτες» και τα πρεζόνια.

Αυτές είναι μάχες που πρέπει να τις δίνει παράλληλα το εργατικό κίνημα. Και ταυτόχρονα ξετυλίγεται η μάχη για τις ιδέες και για την προοπτική.

Ακόμα και σε επαναστατικές εκρήξεις, οι ιδέες που κυριαρχούν στα μυαλά της πλειοψηφίας που αγωνίζεται δεν είναι οι επαναστατικές ιδέες. Στον Φλεβάρη του '17 στη Ρωσία οι περισσότεροι εργάτες υποστήριζαν την Προσωρινή κυβέρνηση και όχι το αίτημα «Όλη η εξουσία στα σοβιέτ». Στην Γερμανική Επανάσταση 1918-19 η μεγάλη πλειοψηφία των εργατών και των στρατιωτών έδωσε αρχικά την εμπιστοσύνη της στους Σοσιαλδημοκράτες και όχι στον Σπάρτακο της Ρόζας Λούξεμπουργκ και του Καρλ Λίμπκνεχτ. Στην Πορτογαλική Επανάσταση του 1974-75 η μάζα των εργατών κοίταζε προς τα ρεφορμιστικά κόμματα και μόνο μια μικρή μειοψηφία προς την επαναστατική αριστερά.

Το ίδιο ισχύει και σήμερα. Αυτή τη στιγμή οι περισσότεροι εργάτες που ψήφισαν ΠΑΣΟΚ πριν οκτώ μήνες φτύνουν τον Γιωργάκη και όλη την ηγεσία. Χρέος της επαναστατικής Αριστεράς είναι να δώσει τη μάχη για να τους κερδίσει. Αυτή η προσπάθεια στηρίζεται και στα τρία σκέλη: στη στήριξη και οργάνωση των αγώνων για να μην περάσουν τα μέτρα ΔΝΤ – Ε.Ε., στη γενίκευση των αιτημάτων για όλο το κίνημα, και στην προοπτική για μια δημοκρατική κοινωνία που θα την ελέγχουν οι εργάτες και όχι η δικτατορία του κέρδους και των καπιταλιστών.

Είναι απαραίτητο να δυναμώσουμε την επαναστατική αριστερά και αριθμητικά και με σύνδεση με την εργατική τάξη και τα συνδικάτα. Δεν φτάνει να χαιρόμαστε επειδή το εργατικό κίνημα στην Ελλάδα βρίσκεται στην πρωτοπορία του εργατικού κινήματος στην Ευρώπη. Διεκδικούμε σ' αυτή τη μάχη, να κυριαρχήσει η επαναστατική αριστερά της ελπίδας και όχι η αντεπανάσταση της απελπισίας. ■

Πανεργατική 5 Μάη: διαδηλωτές προσπαθούν να φτάσουν στη Βουλή.

Ελλάδα: η Lehman Brothers του ευρώ!

Το μπλοκ των εργαζόμενων στα ΜΜΕ στην Πανεργατική.

Γράφει ο **Μωυσής Λίτσης**, ιδρυτικό μέλος των Financial Crimes και δημοσιογράφος στην εφημερίδα «Ελευθεροτυπία».

Η ελληνική δημοσιονομική κρίση δεν είναι παρά ένα ακόμη επεισόδιο της κρίσης του καπιταλισμού που άρχισε με την κατάρρευση της Lehman Brothers. Μιας κρίσης που ανέδειξε όλη την παράνοια του συστήματος, τα παιχνίδια και τις ρεμούλες των μεγάλων τραπεζών(βλέπε Goldman Sachs) και την μεταξύ τους αλληλεξάρτηση, δημιουργώντας μία ακόμη παγκόσμια φούσκα: αυτήν του δημόσιου και ιδιωτικού χρέους που αυτή τη φορά δεν κτυπά τους «υποανάπτυκτους» της Λατ. Αμερικής και της Ασίας αλλά τον αναπτυγμένο βορρά.

Η ελληνική κρίση δεν οφείλεται απλά στην κακοδιαχείριση, τα ψέματα και τις αλχημείες των κυβερνήσεων Σημίτη, Καραμανλή και Παπανδρέου – όλες τους άλλωστε πιστοί υπηρέτες της «νέας» φάσης της καπιταλιστικής ανάπτυξης την δεκαετία του '90, του νεοφιλελευθερισμού. ΄Εχει να κάνει με τις ίδιες τις δομές του παγκόσμιου καπιταλιστικού συστήματος, την κυριαρχία των «αγορών» και τον γιγαντισμό των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, που πότε με την ασιατική κρίση, πότε με την Λατινική Αμερική, τη φούσκα dot.com και τελευταία με τα ενυπόθηκα στεγαστικά δάνεια υψηλού ρίσκου (subprime) στις ΗΠΑ, αναζητούσε διέξοδο για την δημιουργία νέων υπεραξιών σε χρόνο ρεκόρ.

Η «ευημερία» και η ξέφρενη ανάπτυξη των αναπτυγμένων καπιταλιστικών κρατών τα προηγούμενα χρόνια, δεν οφείλεται στην όποια παραγωγικότητα, ανταγωνιστικότητα και επινοητικότητα, αλλά απλά στο γεγονός ότι από τη μια τα πραγματικά εισοδήματα των εργαζομένων έχουν καθηλωθεί-μειωθεί και από την άλλη, με τη δημιουργία ενός τεράστιου πλέγματος δημόσιου και ιδιωτικού χρέους, τονωνόταν η υπερκατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών, που ήταν αναγκαία για να διατηρούν οι οικονομίες υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης και να δημιουργούν την ψευδαίσθηση μιας ακόμη «νέας» χρυσής εποχής.

Το πείραμα... Ελλάς

Η Ελλάδα έχει όντως γίνει «πειραματόζωο». ΄Οχι με την έννοια που λέει ο Γιώργος Παπανδρέου που ανακάλυψε κάπως όψιμα, όπως και οι άλλοι ηγέτες σε Ευρώπη και Αμερική, την καταστροφική λειτουργία των χρηματοπιστωτικών αγορών με τα «εξωτικά», «τοξικά» και άλλα χρηματιστηριακά παράγωγα, αλλά με την έννοια ότι με την κρίση, δοκιμάζεται η συνοχή της ευρωζώνης, η κοινοτική «αλληλεγγύη», η αντοχή του ευρώ και σε τελική ανάλυση η αντοχή του ίδιου του καπιταλιστικού συστήματος, που όπως σε κάθε κρίση φορτώνει τα βάρη στους εργαζόμενους, αφού προηγουμένως πείσει με την κυριαρχία των ΜΜΕ (και ενίοτε της καταστολής) ότι δεν υπάρχει άλλος δρόμος. Δοκιμάζεται και η αντοχή των εργαζομένων και των λαών. ΄Οσο η αντίστασή τους στα μέτρα είναι χαλαρή και εκτονώνεται σε μούντζες από τον καναπέ, τόσο περισσότερο ΕΕ, ΔΝΤ, ΕΚΤ και Κομισιόν θα πιέζουν για «μεταρρυθμίσεις», αναδιάρθρωση δηλαδή των οικονομικών και κοινωνικών δομών μιας χώρας στα πρότυπα του παγκοσμιοποιημένου καπιταλισμού.

Το ότι θα ξέσπαγε κρίση στην Ελλάδα φαινόταν ήδη από το 2008. Δεν χρειαζόταν κάποιος να είναι μαρξιστής για να διαβλέψει μία ακόμη φάση της κρίσης του παγκόσμιου καπιταλισμού. Αρκούσε να διαβάσει το πρακτορείο «Ρόιτερ». Το γνωστό ειδησεογραφικό πρακτορείο μετέδιδε ανάλυση στις 11 Δεκεμβρίου 2008 στην οποία έκανε λόγο για το αδιανόητο: το ενδεχόμενο να διαλυθεί η ευρωζώνη, λόγω της έκρηξης του δημόσιου χρέους και των δομικών αδυναμιών της ίδιας της ΟΝΕ.

«Καθώς η διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση περνά στην πραγματική οικονομία, οι αγορές έχουν αρχίσει να αποτιμούν το αδιανόητο – το ότι η ευρωζώνη ενδεχομένως να διαλυθεί», έγραφε η ανάλυση και τόνιζε ότι *«μεγαλώνει ο κίνδυνος η αύξηση του χρέους να ξεφύγει, ειδικά όσον αφορά τις υπερχρεωμένες χώρες όπως είναι η Ιταλία, η Ελλάδα ή το Βέλγιο».*

«Οι τιμές των ασφαλίστρων κατά του ενδεχόμενου χρεοκοπίας της Ιρλανδίας, της Ελλάδας, της Ιταλίας, της Ισπανίας ή του Βελγίου έχουν εκτιναχθεί τους δύο τελευταίους μήνες και τα επιτόκια (των ομολόγων των χωρών αυτών) σε σχέση με τα γερμανικά ομόλογα έχουν αυξηθεί, αντικατοπτρίζοντας την αβεβαιότητα για το μέλλον της 15μελούς (σ.σ. δεν είχε μπει ακόμη στο ευρώ η Σλοβενία) οικονομικής και νομισματικής ένωσης», έγραφε – υπενθυμίζω – το Ρόιτερ όχι πριν μερικές ημέρες αλλά στα τέλη του 2008!

Το πρακτορείο δεν αποκάλυπτε κάποια «αγγλοσαξονική» συνομωσία κατά του ευρώ, αλλά στηριζόταν στο κλίμα και τις δηλώσεις εκπροσώπων τραπεζών κλπ και προειδοποιούσε για την επερχόμενη κρίση χρέους που θα πλήξει την Ελλάδα (και άλλες χώρες του ευρωπαϊκού νότου) και η οποία θα θέσει σε δοκιμασία την ευρωζώνη, η οποία στηρίζεται μεν σε ένα κοινό νόμισμα αλλά όχι σε κοινή οικονομική και κυρίως δημοσιονομική πολιτική.

Με άλλα λόγια Ν.Δ., ΠΑΣΟΚ, ΕΕ γνώ-

ριζαν ότι όπου να 'ναι η μπόρα έρχεται χωρίς ωστόσο να κάνουν τίποτα. Και όταν έσκασε η αδυναμία πληρωμών του Ντουμπάι στα τέλη του 2009, οι αναλυτές των ίδιων πρακτορείων έδειχναν ήδη τον επόμενο στόχο, την Ελλάδα, όπως τώρα δείχνουν την Πορτογαλία, την Ισπανία κλπ.

Δεν πρόκειται απλά για ένα κερδοσκοπικό παιχνίδι, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι όλη αυτή η «διεθνής» των hedge funds, των επενδυτικών τραπεζών, των οίκων αξιολόγησης είναι άμοιρη ευθυνών. Όλοι αυτοί απαρτίζουν το διεθνές τραπεζικό σύστημα. Πρόκειται για διαπίστωση ότι το σύστημα καταρρέει υπό το βάρος των χρεών, που οι ίδιοι δημιούργησαν μετατρέποντας το χρέος σε χρηματιστηριακό προϊόν και παράγωγο από το οποίο βγάζουν εκατομμύρια την ημέρα. Η κρίση του χρέους δεν πρόκειται να περιοριστεί στον «ασθενή» ευρωπαϊκό νότο, αλλά όπως οι ίδιοι οι αρθρογράφοι και οικονομολόγοι του συστήματος επισημαίνουν στον διεθνή οικονομικό τύπο, θα συμπαρασύρει τις εξίσου υπερχρεωμένες, Βρετανία και ΗΠΑ, τα δημοσιονομικά ελλείμματα των οποίων είναι εξίσου μεγάλα με αυτά της Ελλάδας.

Μόνο που Βρετανία, ΗΠΑ και Γερμανία είναι υπερδυνάμεις. Και όπως στις επί μέρους κοινωνίες οι άρχουσες τάξεις μεταθέτουν το κόστος της κρίσης στους εργαζόμενους, σε διεθνές επίπεδο οι ισχυροί του βορρά μεταθέτουν το κόστος στους ασθενέστερους του νότου.

Μηχανισμός που γδέρνει

Μπροστά στην κρίση η κυβέρνηση Παπανδρέου και η ΕΕ, κατέληξαν υποτίθεται στη δημιουργία ενός μηχανισμού στήριξης της ελληνικής οικονομίας, στον οποίο θα μετάσχει και το ΔΝΤ. Από κει μάλιστα που κάποιοι λοιδορούσαν την ΕΕ επειδή αντί μιας «ευρωπαϊκής» λύσης επέλεξε το «αμερικανικό» ΔΝΤ, προσπαθούν τώρα να μας πείσουν ότι το ΔΝΤ ίσως να έχει αλλάξει από τότε που απέκτησε «σοσιαλιστή» επικεφαλής, τον πρώην υπουργό Οικονομικών της Γαλλίας Ντομινίκ Στρος-Καν (ο οποίος επί κυβερνήσεων Ζοσπέν είχε προχωρήσει σε ιδιωτικοποιήσεις και άλλα νεοφιλελεύθερα μέτρα).

Στην Ουγγαρία, την Λετονία και την Ρουμανία, χώρες μέλη της ΕΕ και εν δυνάμει μελλοντικοί εταίροι στο ευρώ, είναι βέβαια το «νέο» ΔΝΤ που έφερε απολύσεις στο δημόσιο, μείωση μισθών, ακόμη και κλείσιμο νοσοκομείου (π.χ.

Ο Παπανδρέου μαζί με Μέρκελ και Σαρκοζί συμφωνούν τα μέτρα.

στην Λετονία). Και όταν βέβαια ΕΕ και ΔΝΤ κατέστρωναν την οικονομική βοήθεια, κανείς δεν διαμαρτυρόταν, θεωρώντας ότι οι χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ «σηκώνουν» θεραπείες σοκ και παρεμβάσεις τέτοιου είδους. Όπως κανείς δεν παραπονιόταν για την ανάμειξη του ΔΝΤ στην Ασία και την Λατινική Αμερική την δεκαετία του '90 και επιπλέον λοιδορούσε ως «εξτρεμιστές» κα αμετανόητους «αριστεριστές» όσους έβγαιναν τότε στους δρόμους στα πλαίσια των διεθνών κινητοποιήσεων του ανερχόμενου αντικαπιταλιστικού κινήματος.

Η ίδια η βοήθεια δεν είναι παρά μία απάτη. Η ΕΕ όχι μόνο προσφέρεται να «βοηθήσει» με υψηλά επιτόκια 5% – μπορεί να είναι χαμηλότερα από το τωρινό 8% των ελληνικών ομολόγων, αλλά δεν διαφέρουν από αυτά που ήταν περίπου στην αγορά μερικούς μήνες πριν ξεσπάσει η ελληνική δημοσιονομική κρίση – αλλά προσδοκά να βγάλει και κέρδος και από αυτά.

Ο Ισπανός πρωθυπουργός, ο «σοσιαλιστής Χοσέ Θαπατέρο, διαβεβαίωσε κυνικά την κοινή γνώμη της χώρας του ότι η Ισπανία δεν θα χάσει από τη συμμετοχή της στον περιβόητο ευρωπαϊκό μηχανισμό διάσωσης, αλλά θα βγάλει από πάνω 110 εκατ. ευρώ το χρόνο σε τόκους την επόμενη τριετία! Ο επικεφαλής των Ευρωπαίων σοσιαλιστών στο ευρωπαϊκό κοινοβούλιο Μάρτιν Σουλτς, επικρίνοντας την πολιτική Μέρκελ-Μπαρόζο, τόνισε ότι η Γερμανία θα βγάλει 900 εκατ. ευρώ! Η Γερμανία θα δανείζεται με επιτόκιο 1,25% ή η Ισπανία με 3,5% και θα δανείζουν την Ελλάδα με 5%! Αν αυτό δεν λέγεται τοκογλυφία, την ώρα που η ΕΚΤ δανείζει τις τράπεζες με επιτόκιο μόλις 1% τι λέγεται;

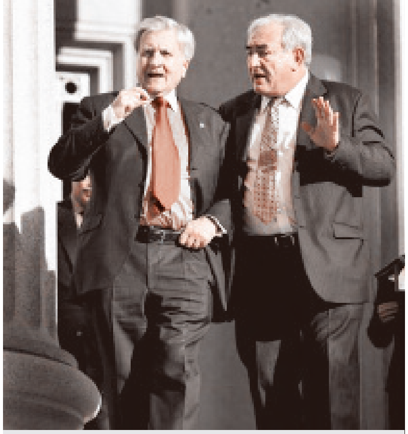
Στην περίπτωση των τραπεζών δεν υπήρξε καμία επιφύλαξη αλλά αφειδώς το σύστημα έτρεξε να τις σώσει στο όνομα του να αποτρέψει μία ακόμη μεγαλύτερη κρίση που θα χτύπαγε όλες τις τράπεζες ανεξαιρέτως, θα προκαλούσε οικονομικό και κοινωνικό χάος και θα οδηγούσε σε μεγαλύτερη ύφεση. Μήπως οι τραπεζίτες είχαν διαχειριστεί καλύτερα το χρήμα που τους είχαν εμπιστευτεί ανυποψίαστοι πολίτες ή το χρήμα που πήραν από τους φορολογούμενους για να σωθούν; Ή μήπως το τραπεζικό σύστημα λειτουργούσε έξω από τις ρεμούλες των πολιτικών, που σκίζουν τώρα τα ιμάτια τους για την διαφθορά, τον εκμαυλισμό συνειδήσεων με τα ρουσφέτια και τις αθρόες προσλήψεις στο δημόσιο, οι οποίες, υποτίθεται, είναι αυτές που έκαναν ακόμη χειρότερη την ελληνική δημοσιονομική κρίση;

Και αν υποτίθεται στην περίπτωση των τραπεζών, ήταν ο «κοινωνικός» τους ρόλος που ανάγκασε τις κυβερνήσεις να τις επιδοτήσουν αδρά με δισεκατομμύρια ευρώ, στην περίπτωση κρατών, όπου καταρρέουν βασικές υπηρεσίες (νοσοκομεία, σχολεία), δεν θα έπρεπε να βρεθεί ένας τρόπος οικονομικής βοήθειας λιγότερο έστω τσουχτερός;

Όσο για τα φθηνότερα δάνεια που δίνει το ΔΝΤ (κάτω από το 3%), είναι γνωστό ότι συνοδεύονται από ακόμη πιο σκληρούς όρους, με λιτότητα που θα κρατήσει τουλάχιστο μέχρι το 2012, υπό την απειλή διακοπής της χρηματοδότησης, κάθε φορά που η ελληνική κυβέρνηση θα κάνει πίσω.

Ιερή Συμμαχία...

Η ελληνική δημοσιονομική κρίση έδειξε ότι η περίφημη Ευρωπαϊκή Ένωση όχι μόνο «ένωση» δεν είναι, αλλά θυμίζει περισσότερο μια σύγχρονη εκδοχή «Ιερής Συμμαχίας», που κοιτάζει να διασφαλίσει πρώτα και καλύτερα τα συμφέροντα των ισχυρών μελών της (βλέπε Γερμανία) και να καταστείλει, μέσω της τρομοκρατίας του ΔΝΤ, κάθε εργατική και λαϊκή αντίδραση. Σήμερα οι Έλλη-

Οι δύο αρχιτραπεζίτες: Αριστερά ο Τρισέ (ΕΚΤ) και δεξιά ο Στρος Καν (ΔΝΤ)

νες, όπως αύριο οι Πορτογάλοι, οι Ισπανοί ανακαλύπτουν ότι στην πραγματικότητα νόμισμά τους δεν είναι το ευρώ, αλλά το «ελληνικό» ευρώ, το «πορτογαλικό» ευρώ, κλπ.

Η κρίση άλλωστε ανέδειξε και τις πρώτες φαγωμάρες μεταξύ των κυρίαρχων δυνάμεων της ΕΕ, την Γαλλία και την Γερμανία, με την πρώτη να κατηγορεί την δεύτερη για τα πλεονάσματα που συσσώρευσε σε βάρος των χωρών του νότου τα τελευταία χρόνια. Ο γαλλογερμανικός άξονας που ήταν η κινητήρια δύναμη της ΟΝΕ, ρετάρει... Και ίσως δεν είναι μακριά η μέρα που η ευρωζώνη διαλυθεί, όχι υπό το βάρος επαναστατικών διεργασιών, αλλά υπό την πίεση της Γερμανίας και των πιο συντηρητικών δυνάμεών της, που βλέπουν στην κρίση ευκαιρία να αποδεσμευτεί το Βερολίνο από την πολιτική «χαμηλών» τόνων της εποχής μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και να ξεφορτωθεί τις «απείθαρχες» χώρες του ευρωπαϊκού νότου.

Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ταμείο άλλωστε που επεξεργάζεται ο Γερμανός υπουργός Οικονομικών Βόλφγκανγκ Σόιμπλε, που προέρχεται από το αντιδραστικό Χριστιανοκοινωνικό Κόμμα της Βαυαρίας, δεν είναι παρά μία ακόμη πιο σκληρή εκδοχή του ΔΝΤ και του αποτυχημένου Συμφώνου Σταθερότητας, το οποίο προβλέπει διακοπή χρηματοδοτήσεων μέχρι και αποπομπή κράτους μέλους από το ευρώ, αν παραβαίνει τους αυστηρούς δημοσιονομικούς του όρους.

Αλλά μήπως έχουν οι Γερμανοί εργαζόμενοι να κερδίσουν τίποτα από τη σκληρή στάση της κυβέρνησής τους έναντι των εταίρων στην ΕΕ; Τα ελληνικά ελλείμματα επέτρεψαν στην Γερμανία (μαζί με την υποτίμηση του ευρώ) να έχει μία σχετικά καλή ανάπτυξη τα προηγούμενα χρόνια, από την οποία ουδόλως ωφελήθηκαν οι εργαζόμενοι. Στο γερμανικό δημόσιο δεν έχουν πάρει εδώ και χρόνια αυξήσεις, ενώ στον ιδιωτικό τομέα, οι συνδικαλιστικές γραφειοκρατίες έχουν κατά καιρούς πουλήσει τις απαιτήσεις για καλύτερους μισθούς, έναντι διαβεβαιώσεων ότι δεν θα γίνουν μαζικές απολύσεις. Σήμερα στην γερμανική βαριά βιομηχανία εργάζονται χιλιάδες εργαζόμενοι μερικής απασχόλησης, οι οποίοι δεν υπόκεινται καν στα όποια ευεργετήματα του οργανωμένου συνδικαλισμού και των άλλοτε μαχητικών συνδικάτων σαν την IG Metal.

Υπάρχει άλλος δρόμος;

Φταίει η έλλειψη πολιτικής ενότητας, λένε πολλοί «ευρωπαϊστές», λέγοντας ότι αν υπήρχε πολιτική και δημοσιονομική ενοποίηση της ΕΕ, τα πράγματα θα ήταν καλύτερα για την Ελλάδα και τις υπόλοιπες χώρες. Αν υπήρχε με άλλα λόγια ευρωπαϊκός ομοσπονδιακός προϋπολογισμός και «κοινός» υπουργός Οικονομικών θα μπορούσε να βοηθήσει την Ελλάδα ή στο μέλλον χώρες που θα βρεθούν σε ανάλογες καταστάσεις.

Καταρχήν, ένας «φυτεμένος» υπουργός, χωρίς δηλαδή έστω την νομιμοποίηση που δίνει η αστική δημοκρατία με την εκλογική διαδικασία, δεν θα ήταν παρά μία ακόμη «μαριονέτα» σαν τον πρόεδρο της ΕΕ Βαν Ρομπάι. Δεύτερον προϋπολογισμός της ΕΕ υπάρχει, όπως και Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και βέβαια η ΕΚΤ, όργανα που αν όντως υπήρχε πολιτική βούληση θα μπορούσαν να λειτουργήσουν σε άλλη κατεύθυνση. Οι «διαρθρωτικές» μεταρρυθμίσεις που τώρα επιβάλλονται με το μαστίγιο της χρεοκοπίας, επιβάλλονταν παλαιότερα με το καρότο των πιέσεων, των εκβιασμών, των «τεχνοκρατικών» εκθέσεων και των συστάσεων του Eurogroup.

Αλλά και στις ΗΠΑ που υπάρχει ενιαία πολιτική εκπροσώπηση και ομοσπονδιακός προϋπολογισμός είναι τα πράγματα καλύτερα; Η Καλιφόρνια βρίσκεται στην κατάσταση της Ελλάδας και τα μέτρα που έχει πάρει ο εκεί κυβερνήτης Άρνολντ Σβαρτσενέγκερ είναι εξίσου σκληρά. Ας αφήσουμε το ότι οι ΗΠΑ δεν ενοποιήθηκαν πολιτικά μέσω γραφειοκρατικών διαδικασιών, αλλά έντονων πολιτικών και κοινωνικών αγώνων, μέσω ενός εμφυλίου πολέμου 150 χρόνια πριν, οι επιπτώσεις του οποίου επηρεάζουν ακόμη την αμερικανική κοινωνία.

Μήπως μία εθελούσια έξοδος από το ευρώ είναι λύση; Αν μία τέτοιου είδους λύση δεν συνοδεύεται από ουσιαστική αλλαγή πολιτικής, προς εθνικοποίηση τραπεζών, αύξηση της φορολογίας των πλουσίων και μέτρα σε σοσιαλιστική κατεύθυνση και κυρίως να στηρίζεται σε μεγάλη λαϊκή πλειοψηφία, δεν θα πετύχει τίποτα το ουσιαστικό. Μία επιστροφή σε υποτιμημένη δραχμή, εν μέσω διεθνοποιημένου καπιταλιστικού συστήματος, δεν θα είχε και μεγάλη διαφορά... Ούτε βέβαια η επιστροφή στον οικονομικό εθνικισμό θα μπορούσε να αποτελέσει διέξοδο, με την εμπειρία του '30 να μας υπενθυμίζει τις καταστροφικές επιπτώσεις της ανόδου του φασισμού-ναζισμού, με παρόμοιες τάσεις να βλέπουμε σήμερα να αναβιώνουν με την πρόσφατη άνοδο των Ούγγρων φασιστών.

«Σκοτεινή Ήπειρος» ή σοσιαλιστική προοπτική;

Η αριστερά βέβαια δεν έχει τίποτα να φοβηθεί από το να ξαναβάλει στο τραπέζι των συζητήσεων τη φύση και την λειτουργία της ΕΕ, ακόμη και την αντιπαράθεση για παραμονή, διάλυση ή μετασχηματισμό της. Μπορεί κάλλιστα διατηρώντας τις πολιτικές διαφορές της να συντονιστεί σε κοινές δράσεις κατά της ευρωπαϊκής-κυβερνητικής πολιτικής, χωρίς να ζητά πιστοποιητικά «αντιευρωπαϊσμού». Μήπως μια ενωμένη Ευρώπη βασισμένη βέβαια σε ένα τελείως διαφορετικό όραμα αυτό της ολοκληρωτικής απελευθέρωσης από κάθε μορφή καταπίεση, δεν είχε κατά νου και ο Μαρξ όταν έκανε βασικό του πολιτικό σύνθημα στο Κομμουνιστικό Μανιφέστο το «προλετάριοι όλων των χωρών ενωθείτε»; Ένα νέο όραμα παράλληλα με τους καθημερινούς αγώνες είναι αυτό που χρειάζεται σήμερα η αριστερά. Να μπει μπροστά, να πάρει πρωτοβουλίες για μία πανευρωπαϊκή απάντηση των εργαζομένων στις πολιτικές των Βρυξελλών, του ΔΝΤ και της Μέρκελ, που πλήττουν εξίσου τον λαό της Ελλάδας, με το λαό της Πορτογαλίας και αύριο της Γερμανίας.

Σήμερα η απάντηση δεν μπορεί να είναι ο εθνικός απομονωτισμός αλλά η δύσκολη προσπάθεια, ακόμη και σε επίπεδο συμβολικών κινητοποιήσεων κατά τα πρότυπα των διαδηλώσεων του ΕΚΦ και του αντιπολεμικού κινήματος τα προηγούμενα χρόνια, για να γίνει όντως εφικτός ο στόχος για μία άλλη διαφορετική Ευρώπη, της συνεργασίας, της αλληλεγγύης και του σοσιαλιστικού μετασχηματισμού. Για να μην επιστρέψουμε στην «σκοτεινή ήπειρο» του προηγούμενου αιώνα. ■

Σύγκρουση με τη "Διεθνή" των τραπεζιτών

Η συνεργασία ΕΕ-ΔΝΤ αποκάλυψε τον πραγματικό χαρακτήρα της. Ο Πάνος Γκαργκάνας εξηγεί γιατί η ρήξη πρέπει να είναι αντικαπιταλιστική.

Εδώ και πολλά χρόνια οι πιο πολλοί εργαζόμενοι είχαν ελπίδες (ψεύτικες όπως αποδεικνύεται) ότι η συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και μάλιστα στο σκληρό πυρήνα της (Ευρωζώνη, οι χώρες με κοινό νόμισμα το Ευρώ), θα μεταφραστεί αργά ή γρήγορα σε «σύγκλιση» με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο για τους μισθούς, τις κοινωνικές παροχές και το βιοτικό επίπεδο γενικότερα. Η ατάκα «να γίνουμε ευρωπαίοι» ήταν το ψωμοτύρι κάθε φορά που οι κυβερνήσεις ήθελαν να εξασφαλίσουν τη συναίνεση για τα μέτρα που προσπαθούσαν να επιβάλουν.

Σήμερα, η σκληρή πραγματικότητα έρχεται να διαψεύσει με τον πιο άσχημο τρόπο αυτές τις αυταπάτες. Βρισκόμαστε στο σημείο όπου οι κυβερνήσεις και τα όργανα της ΕΕ δηλώνουν ανοιχτά ότι η συμμετοχή στην ευρωζώνη και η υπεράσπιση του ευρώ απαιτεί βαθιές περικοπές μισθών, άμεσα για τους εργαζόμενους στην Ελλάδα και γενικότερα για τις χώρες που ονομάστηκαν PIGS. Η «τρόικα» επιτηρητών από την ΕΕ, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) που καταστρώνει μαζί με την ελληνική κυβέρνηση το πρόγραμμα περικοπών ως προϋπόθεση για τα δάνεια του κοινού μηχανισμού «στήριξης», βάζει πλώρη για «αποπληθωρισμό» μισθών 20-25%!

Με άλλα λόγια, η ΕΕ συμπεριφέρεται σε ένα από τα 10 πρώτα μέλη της το ίδιο αν όχι χειρότερα όπως το ΔΝΤ απέναντι στις χώρες του Τρίτου Κόσμου. Το ζήτημα της σύγκρουσης με αυτή την προοπτική έρχεται στην πρώτη γραμμή της επικαιρότητας. Είναι εφικτή μια αντικαπιταλιστική ρήξη όπως προβάλουν οι δυνάμεις της αντικαπιταλιστικής αριστεράς; Και τι ακριβώς σημαίνει αντικαπιταλιστική ρήξη με την ΕΕ (και το ΔΝΤ).

Όταν ανοίγει αυτή η συζήτηση, αμέσως προκύπτουν δυο αντιρρήσεις.

Η πρώτη προέρχεται από τα δεξιά και ισχυρίζεται ότι μια τέτοια ρήξη είναι καθαρή τρέλα. Όσες ατέλειες κι αν έχει η ΕΕ και το ευρώ, λέει αυτή η άποψη, αυτά αποτελούν την ομπρέλα μας σε ένα κόσμο όπου οι μεγάλοι ποδοπατούν τους μικρούς. Άρα η θέση μας είναι μέσα εκεί και η σωστή αντιμετώπιση είναι να κινηθούμε με υπομονή αναζητώντας ρεαλιστικές συμμαχίες για να αποφύγουμε τα χειρότερα.

Αυτό είναι το κοινό υπόβαθρο της συναίνεσης ΠΑΣΟΚ-ΝΔ-ΛΑΟΣ, έστω και αν διαφωνούν για τους χειρισμούς και τις συμμαχίες σε κάθε δεδομένη στιγμή. Σε αυτή τη συλλογιστική εντάσσεται και ο «αριστερός ευρωπαϊσμός» που κυριαρχεί στον ΣΥΡΙΖΑ, έστω και αν φαντάζεται ότι οι συμμαχίες μέσα στην ΕΕ μπορούν να φτάσουν μέχρι τη δημιουργία ενός μπλοκ που θα κάνει την ΕΕ φορέα προοδευτικής πολιτικής.

Υπάρχει, όμως και μια δεύτερη ενότητα αντιρρήσεων που εκφράζεται μέσα στο ρεύμα που θέλει να συγκρουστεί με την ΕΕ. Γιατί βάζετε το επίθετο «αντικαπιταλιστική» μπροστά από τη ρήξη, αναρωτιέται αυτή η άποψη. Η αποδέσμευση από την ΕΕ είναι το κύριο: αποχωρούμε, ανακτούμε την εθνική μας ανεξαρτησία, δηλαδή έχουμε ξανά εθνικό νόμισμα και εθνική Κεντρική Τράπεζα και αυτό ανοίγει χειροπιαστές δυνατότητες, ενώ τα «αντικαπιταλιστικά» παραπέμπουν σε επαναστάσεις που δεν είναι εφικτές στο σημερινό κόσμο με τους αρνητικούς συ-

22 Απρίλη: απεργία της ΑΔΕΔΥ.

σχετισμούς.

Χρειάζεται να ξεκαθαρίσουμε ότι όλες αυτές οι αντιρρήσεις είναι λαθεμένες. Στηρίζονται σε λάθος εκτιμήσεις για την ίδια τη φύση της ΕΕ, για τη σχέση του ελληνικού καπιταλισμού με την ΕΕ και για τις αλλαγές που προκαλεί η σημερινή παγκόσμια κρίση. Ας δούμε αυτά τα ζητήματα με τη σειρά.

Από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα στην Ευρωζώνη

Ποια ήταν η δυναμική που οδήγησε στο πέρασμα από μια γαλλογερμανική συνεργασία στον τομέα της χαλυβουργίας στη δεκαετία του 1950 στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 27 κρατών μελών και στην Ευρωζώνη των 16;

Η δεξιά προπαγάνδα πάντοτε ισχυριζόταν ότι αυτά ήταν βήματα ειρήνης και ευημερίας για τους λαούς της Ευρώπης. Ότι χτιζόταν ένα κοινό πλαίσιο που ξεπερνούσε τους ανταγωνισμούς οι οποίοι είχαν οδηγήσει σε δυο παγκόσμιους πολέμους στο έδαφος της Ευρώπης. Ότι αφού δυο προαιώνιοι αντίπαλοι όπως η Γαλλία και η Γερμανία κατανοούσαν ότι είναι μάταιο να πολεμούν για να μοιράσουν τα ανθρακωρυχεία του Ρουρ και της Λοραίνης, τότε όλες οι χώρες της Ευρώπης μπορούσαν να βγουν κερδισμένες με την ένταξή τους σε αυτή τη συνεργασία.

Η αριστερά απαντούσε αποκαλύπτοντας τις σκοπιμότητες πίσω από αυτό το εγχείρημα. Η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) το 1957 εξυπηρετούσε τα αμερικανικά συμφέροντα, ήταν η κυρίαρχη άποψη στην αριστερά, γιατί οι ΗΠΑ ήθελαν ένα ευρωπαϊκό αντίβαρο απέναντι στην ΕΣΣΔ. Το περιβόητο σύνθημα «ΕΟΚ και ΝΑΤΟ το ίδιο συνδικάτο» συνόψιζε αυτή την αντίληψη και βοήθησε για ένα διάστημα να εκφράζεται η εργατική αντίθεση στο ευρωπαϊκό πρότζεκτ των κυρίαρχων τάξεων. Είχε όμως τα όριά του.

Πραγματικά στην αρχή οι αμερικάνικες πολυεθνικές ήταν αυτές που είχαν το μέγεθος ώστε να χρειάζονται ένα πανευρωπαϊκό γήπεδο κοινής αγοράς για τη δράση τους. ΄Όμως, παρά τις καταστροφές του Δεύτερου Παγκόσμιου Πόλεμου, τα πιο δυναμικά κομμάτια των ευρωπαϊκών καπιταλισμών έφταναν γρήγορα στο σημείο που ξεπερνούσαν τα όρια της εθνικής αγοράς τους και αναζητούσαν και αυτά ένα μεγαλύτερο γήπεδο. Η ΕΟΚ ήταν από την αρχή και δικό τους εγχείρημα. Αυτός είναι και ο λόγος που αυτός ο οργανισμός όχι μόνο δεν περιθωριοποιήθηκε μετά την κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ αλλά αναβαθμίστηκε με τη μετατροπή του σε Ευρωπαϊκή Ένωση με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Από κοινή αγορά εμπορευμάτων πέρασε στην ελεύθερη διακίνηση εμπορευμάτων, εργατών και κεφαλαίων με κοινό νόμισμα. Ας δούμε τι έγραφε η Μαρία Στύλλου στο περιοδικό «Σοσιαλισμός από τα Κάτω» τότε (τεύχος Νο 1, Ιούνης-Ιούλης 1992):

«Όπως σε όλη την ιστορία της ΕΟΚ, οι πρωτοβουλίες της γραφειοκρατίας των Βρυξελλών και οι αποφάσεις στις Συνόδους Κορυφής των κυβερνήσεων ήρθαν να επικυρώσουν πρακτικές που είχαν ήδη ξεκινήσει από ολόκληρους τομείς των πιο δυναμικών κομματιών του κεφάλαιου.

Η τραπεζική αγορά είχε αρχίσει να διεθνοποιείται στην Ευρώπη ήδη από τη δεκαετία του 1970. Η αγορά των «ευρωδολαρίων» ήταν μια πηγή χρηματοδότησης των επιχειρήσεων έξω από τον έλεγχο και τους περιορισμούς των επιμέρους κυβερνήσεων και γνώρισε εκρηκτικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Οι ευρωπαϊκές τράπεζες είδαν καθαρά την ανάγκη να βρουν τρόπους διεύρυνσης αυτής της χρηματαγοράς και με τα κυριότερα ευρωπαϊκά νομίσματα.

Στη δεκαετία του 1980, μετά τη δεύτερη «πετρελαϊκή» κρίση, οι πιέσεις για εξορθολογισμό και συγκεντροποίηση των επιχειρήσεων εκφράστηκαν με αλλεπάλληλα κύματα εξαγορών και συγχωνεύσεων. Αυτό δεν ήταν κάτι νέο. Το καινούργιο στοιχείο ήταν ότι αυτές οι κινήσεις μεταφέρθηκαν σε επίπεδο πανευρωπαϊκό αντί για εθνικό. Στα τέλη της δεκαετίας ο αριθμός εξαγορών και συγχωνεύσεων σε επίπεδο ΕΟΚ ξεπέρασε τον αριθμό αυτών που γίνονταν σε κάθε κράτος ξεχωριστά. Στη διετία 1982-84 υπήρχαν μόνο 67 εξαγορές και συγχωνεύσεις σε επίπεδο ΕΟΚ. Το 1987-88 έφτασαν στα ίδια νούμερα με τις εξαγορές και συγχωνεύσεις μεταξύ ευρωπαϊκών και ξένων (κύρια αμερικάνικων και γιαπωνέζικων) επιχειρήσεων. Στην τελευταία διετία της δεκαετίας του '80 οι συγχωνεύσεις ανάμεσα σε ΕΟΚικές επιχειρήσεις πέρασαν στην πρώτη θέση. (...)

Πέρα όμως από τις οικονομικές εξελίξεις, η κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ, η συνένωση των δυο Γερμανιών, ο πόλεμος στον Κόλπο, έβαλαν τις διάφορες χώρες της ΕΟΚ μπροστά στα πολιτικά ζητήματα που είχαν να αντιμετωπίσουν. (...)

Όπως και η ίδια η δημιουργία της ΕΟΚ, η απόφαση για τη Συνθήκη του Μάαστριχτ στηρίχτηκε σε έναν γαλλογερμανικό συμβιβασμό. Οι δημοσιογραφικές αναλύσεις που πάντα στέκονται στην επιφάνεια περιγράφουν την ΕΟΚ σαν ένα οικοδόμημα όπου η Γερμανία κρατάει το πορτοφόλι και η Γαλλία έχει το βέτο στις πολιτικές και στρατιωτικές συνεργασίες. Στο Μάαστριχτ αυτός ο «καταμερισμός εργασίας» αλλάζει. Η Γαλλία διεκδικεί μεγαλύτερο έλεγχο πάνω στο κοινό νόμισμα και την κοινή Κεντρική Τράπεζα, ενώ η Γερμανία διεκδικεί σαν αντάλλαγμα την προώθηση μιας κοινής πολιτικής σε θέματα εξωτερικής πολιτικής και «άμυνας» απαιτώντας από τους συνεταίρους της να μοιραστούν τα βάρη που συνεπάγονται οι γερμανικές φιλοδοξίες μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου.»

Η ΕΟΚ και η συνέχειά της, η ΕΕ, ήταν από την αρχή και παραμένουν διεθνείς οργανισμοί στην υπηρεσία των μεγάλων πολυεθνικών επιχειρήσεων της Ευρώπης. Κάθε αυταπάτη ότι μπορούν να μεταρρυθμιστούν και να γίνουν φορείς προοδευτικής δράσης είναι το ίδιο λαθεμένη όσο και η αυταπάτη ότι οι θεσμοί του αστικού κράτους μπορούν να τεθούν στην υπηρεσία των εργαζομένων.

Η ελληνική εμπλοκή

Αν η ανάλυση της δυναμικής της συσσώρευσης του κεφάλαιου στην Ευρώπη είναι απαραίτητη σαν εργαλείο μια φορά για να ερμηνεύσουμε τη φύση της ΕΕ, γίνεται δέκα φορές πιο αναγκαία όταν πάμε στα ζητήματα της σχέσης του ελληνικού καπιταλισμού με το ευρωπαϊκό οικοδόμημα.

Παραδοσιακά, οι κυρίαρχες απόψεις στο χώρο της αριστεράς ήταν οι θεωρίες της εξάρτησης. Σύμφωνα με αυτές, οι εξελίξεις σε μια μικρή υπανάπτυκτη χώρα ερμηνεύονται από τις αλλαγές συσχετισμών μεταξύ των Μεγάλων Δυνάμεων. Στη δεκαετία του 1950, η Ελλάδα πέρασε από την αγγλοκρατία στην αμερικανοκρατία. Δυο δεκαετίες αργότερα περάσαμε από τη σφαίρα των ΗΠΑ στην γαλλογερμανική επιρροή. Προφανώς αυτό το ερμηνευτικό σχήμα ήταν ατελές και τότε και τώρα.

Ένας απλός τρόπος για να φανούν οι ανεπάρκειες, είναι να δούμε πόσο εκτε-

θειμένα άφηνε αυτή η αντίληψη μεγάλα τμήματα της αριστεράς. Ολόκληρα κομμάτια μετατοπίστηκαν προς τη θέση ότι η ΕΟΚ έγινε αντίβαρο στην αμερικάνικη ηγεμονία. Το ΠΑΣΟΚ εγκατέλειψε πρώτο τα συνθήματα για την ταύτιση ΕΟΚ και ΝΑΤΟ και πέρασε σε απόψεις ότι μπορούμε να αξιοποιήσουμε τη συμμετοχή της Ελλάδας προς όφελος των εργαζομένων. Στη συνέχεια ακολούθησε ο Συνασπισμός, αρχικά ως ενιαίος μαζί με το ΚΚΕ και στη συνέχεια μετά τη διάσπαση του 1992, όπως τον ξέρουμε σήμερα.

Στην ίδια την Ευρώπη αυτού του είδους οι απόψεις προϋπήρχαν. Την περίοδο της δικτατορίας στην Ελλάδα, στη Γαλλία είχε κυκλοφορήσει το βιβλίο του Σερβάν-Σρεμπέρ για την «Αμερικάνικη Πρόκληση». Η βασική του θέση ήταν ότι η ενότητα μέσα από την ΕΟΚ ήταν η μόνη ελπίδα για να μην γίνει η Ευρώπη αποικία των ΗΠΑ. Οι εξελίξεις έδιναν αληθοφάνεια σε εκείνες τις θεωρίες.

Η ΕΟΚ είχε κερδίσει τον ανταγωνισμό με την Ευρωπαϊκή Ζώνη Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ) κατά κράτος. Η ΕΖΕΣ ήταν ένας οργανισμός με κέντρο τη Βρετανία και είχε θεωρηθεί από την αρχή ως δούρειος ίππος των αγγλοσαξονικών συμφερόντων. Η ΕΖΕΣ προωθούσε μόνο την απελευθέρωση του εμπορίου ανάμεσα στις χώρες μέλη της και δεν δημιούργησε μηχανισμούς όπως η Κοινή Αγροτική Πολιτική της ΕΟΚ που προστάτευε τα ευρωπαϊκά αγροτικά προϊόντα με κοινούς δασμούς απέναντι στις τρίτες χώρες.

Αυτό αποδείχτηκε μειονέκτημα για την ΕΖΕΣ. Οι επιδοτήσεις της ΕΟΚ για τις βιομηχανίες τροφίμων και τις άλλες πολυεθνικές κατεργασίας της αγροτικής παραγωγής ήταν και οικονομικό κίνητρο αλλά και πολιτικό ατού, καθώς η ΕΟΚ εμφανιζόταν ότι προστατεύει τους αγροτικούς πληθυσμούς ενώ στην πράξη τους παρέδιδε δεμένους χειροπόδαρα στα μεγάλα συμφέροντα των agribusiness. Ένας άλλος παράγοντας που έπαιξε ρόλο στην ήττα της ΕΖΕΣ ήταν το γεγονός ότι η Βρετανία που διέθετε το τραπεζικό κέντρο του Σίτι στο Λονδίνο, δεν ήθελε να μείνει έξω από την αυξανόμενη διεθνοποίηση των ευρωπαϊκών τραπεζών που προχωρούσε με κέντρο την ΕΟΚ.

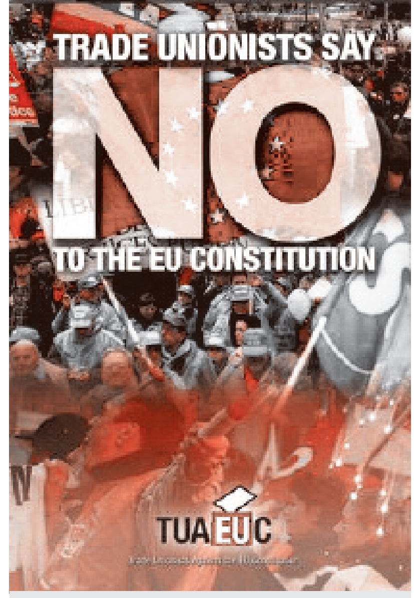
Τελικά η Βρετανία έκανε στροφή προς την ΕΟΚ και εντάχθηκε μαζί με την Ιρλανδία και τη Δανία το 1970. Οι ευρωπαϊκές πολυεθνικές επιχειρήσεις απέκτησαν ακόμα μεγαλύτερο γήπεδο. Αυτό δεν σήμαινε αποκλεισμό των αμερικάνικων πολυεθνικών, κάθε άλλο. Σήμαινε όμως έναν μαγνήτη για όλους τους καπιταλισμούς της ευρωπαϊκής περιφέρειας.

Η Ελλάδα είχε κάνει σύνδεση με την ΕΟΚ ήδη από τη δεκαετία του 1960 και μετά τη δικτατορία προσανατολίστηκε αποφασιστικά στην ένταξη της έτσι ώστε έγινε μέλος το 1981, πριν ακόμα από την Ισπανία και την Πορτογαλία. Άνοιξε την εσωτερική αγορά της και οι πιο πολλοί εμπορικοί και βιομηχανικοί όμιλοι προχώρησαν με ενθουσιασμό στην απορρόφησή τους από τις ευρωπαϊκές πολυεθνικές. Προτιμούσαν να είναι μέτοχοι σε κάποιον ευρωπαϊκό όμιλο παρά το «κάλλιο πρώτος στο χωριό παρά δεύτερος στην πόλη».

Αυτό δεν σήμαινε ότι ο ελληνικός καπιταλισμός έμεινε κολλημένος με μια κομπραδόρικη αστική τάξη. Υπήρχαν δυο τομείς όπου το ελληνικό κεφάλαιο έριξε το βάρος του σαν αιχμές του ελληνικού καπιταλισμού: ο εφοπλισμός και οι τράπεζες. Ο Πειραιάς έγινε κέντρο για παίκτες παγκοσμίου επιπέδου στις θαλάσσιες μεταφορές, ενώ η Αθήνα αναδείχτηκε σε «Σίτι» των Βαλκανίων. Σε πείσμα των αντιλήψεων της «ψωροκώσταινας», ο ελληνικός καπιταλισμός διέθετε πολυεθνικές με προπέλες και τράπεζες με πλοκάμια από το Κίεβο ως το Κάιρο και από τα Τίρανα ως την Άγκυρα.

Ιδιαίτερα μετά την ένταξη στο Ευρώ, αυτές οι διαδικασίες ενισχύθηκαν από το σκληρό νόμισμα. Παραδοσιακά ο ελληνικός καπιταλισμός γνώριζε περιόδους ανάπτυξης όταν κατάφερνε να τραβήξει ένα μέρος από τα διεθνή κέρδη των εφοπλιστών να έρθουν και να βρουν επενδυτικές ευκαιρίες στην Ελλάδα. Το ευρώ έδινε τη σιγουριά ότι μπορούν να βάλουν και να βγάλουν κεφάλαια για να συμμετάσχουν πότε στη φούσκα του Χρηματιστήριου, πότε στη φούσκα των ακινήτων και πάντα στην υψηλή κερδοφορία των τραπεζών. Μεγάλο μέρος από τα «ξένα κεφάλαια» που κινήθηκαν σε αυτά τα κυκλώματα ήταν εφοπλιστικά με μανδύα οφσόρ για προφανείς λόγους.

Συνολικότερα, αν η δημιουργία του ευρώ ήταν ένας τρόπος για την ΕΕ να γίνει πόλος έλξης κεφαλαίων σε παγκόσμιο επίπεδο, για τις ελληνικές τράπεζες ήταν το τέλειο δώρο. Αντλούσαν κεφάλαια πολύ φθηνά και απολάμβαναν τα υψηλότερα επιτόκια χορηγήσεων όλης της ευρωζώνης. Αν αυτό το «μοντέλο ανάπτυξης» μπήκε σε κρίση, αυτό δεν ήρθε ούτε λόγω ελληνικής καθυστέρησης ούτε επειδή «οι έλληνες έκαναν πάρτι με δανεικά». Η παγκόσμια κρίση του καπιταλισμού τράβηξε στη δίνη της και τις ελληνικές φούσκες.

Το δημοψήφισμα για το Ευρωσύνταγμα στη Γαλλία και την Ιρλανδία.

Υπάρχει διέξοδος;

Ακριβώς επειδή η σχέση της Ελλάδας με την ΕΕ δεν είναι σχέση κάποιας υπανάπτυκτης χώρας με τα κέντρα του καπιταλισμού, ο χειρισμός της ελληνικής κρίσης γίνεται πρόβλημα για την ίδια την ΕΕ. Το τεράστιο ελληνικό δημόσιο χρέος βρίσκεται μοιρασμένο στα χέρια γερμανικών, γαλλικών, βρετανικών και ελληνικών τραπεζών. Μια χρεοκοπία θα αφήσει το ελληνικό τραπεζικό σύστημα με ομόλογα περίπου 40 δις ευρώ να μετατρέπονται σε κουρελόχαρτα. Αλλά και το ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα θα βρεθεί μπροστά σε μια κρίση αξιοπιστίας του ευρώ που μπορεί να κοστίσει πολύ ακριβά. Η τελευταία έκθεση του ΔΝΤ

22 Απρίλη, απεργία ΑΔΕΔΥ: πανό του σωματείου του Δήμου Αγ. Παρασκευής.

για την παγκόσμια οικονομία (World economic outlook) αναφέρει ρητά ότι *«βραχυπρόθεσμα, ο κύριος κίνδυνος είναι ότι, αν δεν ελεγχθούν, οι ανησυχίες των αγορών για τη ρευστότητα και την ικανότητα αποπληρωμής των χρεών της Ελλάδας μπορεί να μετεξελιχθούν σε μια μεταδοτική κρίση χρέους των κρατών με μεγάλες διαστάσεις.»*

Αυτοί είναι οι πραγματικοί λόγοι που έσπρωξαν στη δημιουργία του κοινού «μηχανισμού στήριξης» ΕΕ-ΔΝΤ, ό,τι κι αν λέει ο Παπανδρέου.

Αυτός ο μηχανισμός προσπαθεί τώρα να επιβάλει ένα πρόγραμμα διαχείρισης της κρίσης τέτοιο ώστε να εξασφαλίζει ταυτόχρονα δυο πράγματα. Πρώτο να αποφύγει μια ανοιχτή άμεση ελληνική χρεοκοπία που θα πυροδοτούσε έναν διεθνή πανικό και μια παγκόσμια επιδείνωση της κρίσης. Και δεύτερο να εξασφαλίσει ένα ρυθμό περικοπών μισθών και κοινωνικών δαπανών στην Ελλάδα τέτοιο ώστε να είναι ρεαλιστική η αποπληρωμή των δανείων που ήδη υπάρχουν και αυτών που θα δώσουν μαζί ΔΝΤ και ΕΕ.

Πρόκειται για μια επιχείρηση τόσο γεμάτη επισφάλειες ώστε ακόμα και αναλυτές των Financial Times προειδοποιούν ότι ο μηχανισμός ΔΝΤ-ΕΕ μπορεί να εμπλακεί στην Ελλάδα σε μια υπόθεση που να θυμίζει την εμπλοκή της Αμερικής στο Βιετνάμ. Δεν είναι καθόλου δοσμένο ότι η επιτήρηση ΔΝΤ-ΕΕ θα καταφέρει να σταματήσει τον κατήφορο προς τη γενίκευση της ελληνικής κρίσης σε όλη την Ευρώπη και ακόμα παραπέρα, ούτε ότι οι μηχανισμοί του θα καταφέρουν να κάμψουν την αντίσταση των εργατών μέσα και έξω από την Ελλάδα.

Αυτή είναι μια εικόνα που είναι απαραίτητη για να διαμορφώσουμε την αριστερή απάντηση απέναντι στην ΕΕ σήμερα. Τώρα, περισσότερο από ποτέ, γίνεται αναγκαία αλλά και εφικτή μια ταξική, αντικαπιταλιστική αντιμετώπιση. Απέναντι στη δεξιά ιδεολογική τρομοκρατία που ανακηρύσσει την πίστη στην ΕΕ σε μονόδρομο, γίνεται καθαρό ότι η ΕΕ δεν είναι πανίσχυρη. Και ταυτόχρονα γίνεται καθαρό ότι η δύναμη που μπορεί να αλλάξει τα δεδομένα είναι η εργατική τάξη.

Πιο συγκεκριμένα, ας αναλογιστούμε τι θα σήμαινε αυτή τη στιγμή αν η αριστερά κατάφερνε να πείσει το εργατικό κίνημα στην Ελλάδα, στην Πορτογαλία και στην Ισπανία να προβάλει το αίτημα της στάσης πληρωμών για το δημόσιο χρέος. Αντί για την απειλή ότι η Ελλάδα (και η Πορτογαλία και η Ισπανία) κινδυνεύουν με χρεοκοπία από την άρνηση των αγορών να δώσουν δάνεια χωρίς εξωφρενικά επιτόκια, θα βρισκόμασταν σε μια κατάσταση όπου οι τραπεζίτες της ΕΕ κινδυνεύουν να χρεοκοπήσουν γιατί τα εκατοντάδες δισεκατομμύρια ευρώ που κατέχουν σε ελληνικά (και πορτογαλικά και ισπανικά) ομόλογα παύουν να εξυπηρετούνται. Πλήρης αντιστροφή δηλαδή.

Η ΕΟΚ και η συνέχειά της, η ΕΕ, ήταν και παραμένουν διεθνείς οργανισμοί στην υπηρεσία των μεγάλων πολυεθνικών επιχειρήσεων της Ευρώπης

Τι συμπεράσματα βγαίνουν από αυτή την διαπίστωση;

Το πρώτο είναι ότι η στρατηγική της αντικαπιταλιστικής ρήξης σημαίνει δύναμη για τους εργάτες. Το δεύτερο ότι οι λύσεις είναι ταξικές και όχι εθνικές και το τρίτο ότι οι συμμαχίες που αναζητούμε απευθύνονται προς την εργατική τάξη των άλλων χωρών.

Όλα αυτά δεν σημαίνουν ότι περιμένουμε να κάνουν την αρχή οι εργάτες των πιο ισχυρών καπιταλισμών της ΕΕ. Κάθε βήμα που κάνουμε εδώ στην Ελλάδα προς αυτή την κατεύθυνση φέρνει πιο κοντά την γενίκευση της εργατικής απάντησης παντού. Ιστορικά, πάντα έτσι λειτούργησαν τα πράγματα, από τις επαναστάσεις του 1848 μέχρι το Μάη του 1968 περνώντας μέσα από τα κύματα που σάρωσαν την Ευρώπη στο τέλος και των δυο Παγκόσμιων Πόλεμων. Αν αυτή η δυναμική λειτουργούσε πριν από 40 ή ακόμα και 140 χρόνια, είναι ρεαλιστικό να λειτουργεί σήμερα που οι οικονομίες και οι κοινωνίες έχουν δεθεί περισσότερο αναμεταξύ τους. Το πνεύμα της αντίστασης στην Ελλάδα χρωστάει πολλά στους Ιρλανδούς εργάτες που είπαν όχι στη Λισαβόνα στο δημοψήφισμά τους και στους Γάλλους εργάτες που έκαναν το ίδιο πιο πριν για το Ευρωσύνταγμα, και στη Γαλλική νεολαία που δίδαξε ξανά πριν πέντε χρόνια όλους τους φοιτητές και μαθητές της Ευρώπης τι σημαίνει ένα κίνημα καταλήψεων.

Με τη σιγουριά που δίνει αυτή η δυναμική, η Αριστερά μπορεί να κηρύττει την ανυπακοή στα προγράμματα του ΔΝΤ και της ΕΕ εδώ και τώρα. Αρνιόμαστε να αποδεχτούμε ότι πρέπει να χαθούν χιλιάδες θέσεις εργασίας στο δημόσιο μέσα από τις περικοπές π.χ. του Καλλικράτη και ότι θα κοπούν ο 13ος και 14ος μισθός, δηλαδή ένα μεροκάματο κάθε βδομάδα στο βωμό της ΕΕ και του ΔΝΤ. Προβάλουμε με αυτοπεποίθηση το αίτημα να φύγουν οι επιτηρητές και να σταματήσουν οι πληρωμές για τόκους και χρέη.

Μια τέτοια αντιμετώπιση δεν μεταφράζεται σε αυταπάτες ότι η διαχείριση της κρίσης από έναν έλληνα διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος που θα έχει σαν νόμισμα τη δραχμή αντί για το ευρώ θα είναι πιο φιλεργατική. Δεν ξεχνάμε, άλλωστε ότι όλα αυτά τα χρόνια η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει έλληνα υποδιοικητή, τον ίδιο που διαχειρίστηκε την κρίση της δραχμής στα τέλη της δεκαετίας του 1990 και φόρτωσε τα βάρη

Δεκέμβρης 2000: τα συνδικάτα διαδηλώνουν στη Νίκαια της Γαλλίας ενάντια στη σύνοδο της ΕΕ.

στους εργαζόμενους. Η ανυπακοή και η ρήξη με την ΕΕ δεν μας οδηγεί να αναζητούμε λύση με εθνικό έλεγχο στο νόμισμα και τους θεσμούς αλλά με εργατικό έλεγχο στο τραπεζικό σύστημα και σε όλη την κοινωνία.

Τα τμήματα της αριστεράς που αντιμετωπίζουν την ΕΕ από πατριωτική σκοπιά με όρους «εθνικού συμφέροντος» θα έπρεπε να διδαχθούν από τις εμπειρίες του παρελθόντος. Όταν οι Γερμανικές κυβερνήσεις καθοδηγούσαν την ΕΕ να επιβάλει σκληρούς όρους στην Τουρκία για την ένταξή της, αυτό το θεωρούσαν χρήσιμο για τα ελληνικά εθνικά συμφέροντα. Και ζητούσαν συμμαχία της Ελλάδας με τις δυνάμεις που απειλούσαν με βέτο κατά της Τουρκίας. Τώρα που η Μέρκελ καθοδηγεί τον μηχανισμό επιτήρησης της Ελλάδας φαίνεται πόσο καταστροφικές είναι τέτοιες «εθνικές» συμμαχίες. Η ανάγκη για ταξικές συμμαχίες προβάλει ανάγλυφη.

Γι' αυτό το «Έξω οι επιτηρητές της ΕΕ και του ΔΝΤ» πάει χέρι – χέρι με το αίτημα για κρατικοποίηση των τραπεζών κάτω από εργατικό έλεγχο. Χωρίς αυτόν τον προσανατολισμό μια έξοδος από την Ευρωζώνη ή και από την ΕΕ μπορεί να κατευθύνεται σε «τόνωση της ανταγωνιστικότητας» με υποτίμηση του εθνικού νομίσματος, δηλαδή στις πλάτες των εργατών. Ο έλεγχος του τραπεζικού συστήματος είναι απαραίτητος για να μην μπορούν οι καπιταλιστές να φυγαδεύουν τα κεφάλαια τους καθώς η κρίση εντείνεται, και για να γίνει ρεαλιστικό ότι θα φορολογηθούν οι πλούσιοι που φοροδιαφεύγουν κύρια με τη βοήθεια των εταιριών «οφσόρ» και των άλλων «φορολογικών παραδείσων» που τους εξασφαλίζει το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Η στρατηγική της αντικαπιταλιστικής ρήξης με την ΕΕ όχι μόνο δεν μας απομονώνει, αλλά αντίθετα πυροδοτεί αντιστάσεις που ανοίγουν νέες δυνατότητες

Ασφαλώς, όλα αυτά σημαίνουν σκλήρυνση της σύγκρουσης με την κυβέρνηση εδώ και τις κυβερνήσεις της Ευρώπης και την ίδια την ΕΕ που είναι δεμένες με τα συμφέροντα των τραπεζιτών. Πιστεύει, όμως, κανείς ότι αυτές οι δυνάμεις μπορεί να πειστούν να τηρήσουν πιο μαλακή στάση επειδή οι εργάτες θα κάνουν υποχωρήσεις; Η εμπειρία όλων των προηγούμενων μηνών (για να μην πάμε σε παλιότερα ιστορικά παραδείγματα) έδειξε ότι κάθε υποχώρηση τούς αποθρασύνει για να απαιτούν πιο σκληρά αντεργατικά μέτρα. Φέτος το Γενάρη, στο πρώτο πρόγραμμα σταθερότητας που συμφώνησε ο Παπανδρέου με την ΕΕ, απαιτούσαν περικοπές ίσες με το 4% του ΑΕΠ. Τώρα έχουν ανεβάσει τις απαιτήσεις τους στο 12%. Στη Λετονία, όπου η αντίσταση στο κοινό πακέτο μέτρων ΕΕ-ΔΝΤ ήταν η πιο συμβιβαστική, οι τραπεζίτες έχουν φέρει τη χώρα σε μια κατάσταση που μοιάζει με ασθενή που υποβάλλεται σε χημειοθεραπεία, όπως έγραφαν χαρακτηριστικά οι εφημερίδες.

Αντίθετα, όσο σκληραίνει η εργατική αντίσταση σε μια χώρα, τόσο περισσότερο βρίσκονται υπό πίεση η ΕΕ, οι κυβερνήσεις και οι τραπεζίτες. Οι απεργίες στην Ελλάδα έχουν γίνει πηγή έμπνευσης για τον κόσμο που αναζητάει διέξοδο από την κρίση σε όλη την Ευρώπη. Η στρατηγική της αντικαπιταλιστικής ρήξης όχι μόνο δεν μας απομονώνει, αλλά αντίθετα πυροδοτεί αντιστάσεις που ανοίγουν νέες δυνατότητες. Όση προπαγάνδα κι αν κάνει η Μέρκελ για τους «τεμπέληδες του ευρωπαϊκού νότου», οι εργάτες της Γερμανίας έχουν τους δικούς τους λόγους να σιχαίνονται τους τραπεζίτες και να αισθάνονται πιο κοντά σε ένα κίνημα που δίνει μάχες ενάντιά τους.

Αρκεί η Αριστερά να μην διστάζει να στηρίζει την ταξική, αντικαπιταλιστική διάσταση που έχει αυτό το κίνημα. Το ΣΕΚ και η ΑΝΤΑΡΣΥΑ μαζί με την αντικαπιταλιστική αριστερά στις άλλες χώρες της Ευρώπης παίζουν αυτόν ακριβώς το ρόλο και όσο περισσότερες δυνάμεις ρίξουν το βάρος τους προς τα εκεί τόσο πιο καλά θα καταφέρουμε να χτίσουμε τη διεθνιστική ενότητα των εργατών απέναντι στη «Διεθνή» των τραπεζιτών. ■

Ευρώπη - Οι εργάτες των PIGS δεν είναι μόνοι

Η **Λένα Βερδέ** δίνει το πανόραμα της αντίστασης στην Ευρώπη.

Η κλιμάκωση των αγώνων στην Ελλάδα παίζει ρόλο για τους εργάτες όλης της Ευρώπης. Το ίδιο ακριβώς διάστημα που ξεδιπλώνεται το απεργιακό κίνημα εδώ, σε μια σειρά ευρωπαϊκές χώρες ξεσπούν δυναμικές απεργίες και διαδηλώσεις. Όχι μόνο στις χώρες που θεωρούνται οι αδύναμοι κρίκοι και μπαίνουν, όπως η Ελλάδα, στο στόχαστρο των τεχνοκρατών της ΕΕ και του ΔΝΤ, αλλά και στις «δυνατές» οικονομίες, σε αυτές που αυτή τη στιγμή παίζουν το ρόλο του ρυθμιστή του δικού μας χρέους και του "σωτήρα" από την κρίση γενικότερα. Από τη Βρετανία του Μπράουν, τη Γαλλία του Σαρκοζί και τη Γερμανία της Μέρκελ, τους δήθεν «ισχυρούς», μέχρι την Πορτογαλία του Σόκρατες και την Ισπανία του Θαπατέρο, τους άλλους δύο από τα "PIGS", οι εργάτες αντιδρούν.

Η έμπνευση που κερδίζουν οι εργάτες της Ευρώπης από τις δικές μας απεργίες και πανεργατικές είναι δεδομένη. Το «ελληνικό παράδειγμα» ξεσηκώνει. Η «πολύ μικρή όρεξη του ελληνικού πληθυσμού για δομικές μεταρρυθμίσεις», που έγραφαν πρόσφατα οι Financial Times είναι μεν πραγματική αλλά δεν είναι ελληνική. Πουθενά οι κυβερνήσεις και οι άρχουσες τάξεις στην Ευρώπη δεν έχουν ξεμπερδέψει με τους δικούς τους εργάτες. Γι' αυτό, το αν θα καταφέρει η κυβέρνηση Παπανδρέου να επιβάλει τα μέτρα εδώ, είναι τόσο πολύ κρίσιμο για τους από πάνω. Δεν φοβούνται απλά το ντόμινο της χρεοκοπίας στην περίπτωση που το ΠΑΣΟΚ δεν τα καταφέρει, φοβούνται και το μήνυμα που θα πάρει η εργατική τάξη στις άλλες χώρες.

Ο Βασίλης Συλαϊδής χαιρετίζει την συγκέντρωση του Συνδικάτου των Δημοσίων Υπαλλήλων μπροστά στο Κοινοβούλιο.

Ισπανία

Εκατοντάδες χιλιάδες εργάτες βγήκαν στους δρόμους τον περασμένο Φλεβάρη στην Ισπανία αντιδρώντας στην πρόθεση της κυβέρνησης Θαπατέρο να αυξήσει τα όρια ηλικίας για συνταξιοδότηση από τα 65 στα 67 χρόνια. Διαδηλώσεις έγιναν στη Μαδρίτη, τη Βαρκελώνη, τη Βαλένθια και σε άλλες δέκα πόλεις, μετά το κάλεσμα των συνδικάτων με κεντρικό σύνθημα: «Όχι στην αύξηση ηλικίας, η λύση δεν βρίσκεται στη μείωση της κοινωνικής προστασίας».

Τις μαζικές διαδηλώσεις του Φλεβάρη διαδέχτηκε στις 31 Μάρτη απεργία των σιδηροδρομικών που παραμονές Πάσχα πάγωσε τις μετακινήσεις σε όλη τη χώρα. Το συνδικάτο CGT ανακοίνωσε ότι η συμμετοχή των εργαζομένων κυμάνθηκε μεταξύ 70%-80%. Ακολούθησε 48ωρη απεργία στις 22-23 Απρίλη των δημοσιογράφων στο Ισπανικό Πρακτορείο Ειδήσεων ενάντια στις περικοπές μισθών.

Ενα χρόνο πριν, οι οδηγοί λεωφορείων κέρδισαν το δικαίωμα να παίρνουν δύο μέρες ρεπό την εβδομάδα, μετά από σειρά απεργιών διαρκείας. Στην Ανδαλουσία, υπό την ηγεσία του νεοϊδρυμένου Συνδικάτου Εργατών Ανδαλουσίας (SAT) οι εργάτες συγκομιδής και συσκευασίας πορτοκαλιού στην κοιλάδα του Γκουανταλκιβίρ – εποχιακοί εργάτες κύρια γυναίκες και πολλοί μετανάστες – κέρδισαν τη διεκδίκησή τους για αυξήσεις στους μισθούς μετά από μια μαχητική απεργία εννέα ημερών. Η διήμερη γενική απεργία ενάντια στις απολύσεις που οργάνωσε το SAT στην επαρχία Καντίθ ήταν ένα ακόμα παράδειγμα αντίστασης.

Οι «αγορές», οι ίδιες που επικαλείται ο Παπανδρέου εδώ, έχουν βάλει στο μάτι και την Ισπανία. Την ικανοποίησή τους έχει αναλάβει η "Σοσιαλιστική" Κυβέρνηση Θαπατέρο με προτάσεις για να γίνουν οι συλλογικές συμβάσεις πιο "ευέλικτες" (να διευκολυνθούν οι απολύσεις), βοήθεια στις μεγάλες επιχειρήσεις, αλλά και ένα σκληρό πακέτο μέτρων εξοικονόμησης 55 δισεκατομμυρίων ευρώ με περικοπές στις κοινωνικές δαπάνες.

Βρετανία

«Οι εργαζόμενοι στην Ευρώπη και στον κόσμο παρακολουθούν με αγωνία τις εξελίξεις στην Ελλάδα αλλά και με μεγάλο ενθουσιασμό και προσδοκία στηρίζουν τους σκληρούς αγώνες των ελλήνων εργαζομένων. Αγώνες σύμβολο και παράδειγμα που όλοι θέλουν να μιμηθούν και να στηρίξουν με τους δικούς τους αγώνες και την αλληλεγγύη τους. Αυτό έγινε φανερό σε κάθε γωνιά της Μ. Βρετανίας όπου βρέθηκα στο διάστημα 23-27 Μάρτη με πρόσκληση του Right To

Work Campaign (RTWC), μιλώντας σε σημαντικές συγκεντρώσεις αλλά και με πολλούς ακτιβιστές και συνδικαλιστές σε Λονδίνο, Μάντσεστερ, Γλασκώβη, Άμπερντην, Νταντί, Εδιμβούργο.

Κι οι βρετανοί εργαζόμενοι αντιμετωπίζουν άμεση απειλή για τις δουλειές τους, δραστικές περικοπές στο δημόσιο προϋπολογισμό, κατάργηση υπηρεσιών, απολύσεις, καλπάζουσα ανεργία, καταιγιστική προπαγάνδα από τα ΜΜΕ (κατά του δημόσιου, της σταθερής εργασίας, των μεταναστών). Κι όλα αυτά μετά τα τεράστια πακέτα στήριξης που «γενναιόδωρα» πρόσφερε η κυβέρνηση Μπράουν εδώ και 2 χρόνια πρώτα στις τράπεζες και στη συνέχεια σε επιχειρήσεις (χαρακτηριστικά για φέτος στο Ηνωμένο Βασίλειο το έλλειμμα του προϋπολογισμού εκτινάχτηκε στο 13%). Σε πλήρη συντονισμό τώρα με τις κατευθύνσεις που επιβάλλονται σε παγκόσμια κλίμακα αλλά κι από την ΕΕ, η Βρετανία μπαίνει από το 2010-11 σε μια περίοδο αυστηρής «λιτότητας» και περικοπών για μείωση του ελλείμματος.

Τα συνδικάτα στη Βρετανία δέχονται ογκούμενη πίεση της αγανακτισμένης βάσης και των ακτιβιστών για αντίσταση και πάλη. Μια ανάλογη με την Ελλάδα απεργιακή έκρηξη, για να μην πληρώσουν οι εργαζόμενοι την κρίση αλλά αυτοί που είναι υπεύθυνοι για το ξέσπασμά της, συνεχίζοντας να κερδοσκοπούν στη διάρκειά της, έχει ξεκινήσει και στη Βρετανία σε μια κλίμακα κι έκταση πρωτοφανέρωτη.

Οι πιο χαρακτηριστικές και σημαντικές απεργίες αυτό τον καιρό είναι: Στο δημόσιο, με το μεγαλύτερο συνδικάτο Δημόσιων Υπαλλήλων PCS να απεργεί σε διάφορες υπηρεσίες και με πανεθνική απεργία στις 24/3, τη «μέρα του προϋπολογισμού», όταν ο υπουργός Οικονομίας Άλισταιρ Ντάρλινγκ δήλωσε «υπερήφανα» πως μετά τις εκλογές τον Μάη, οι περικοπές στο δημόσιο θα είναι μεγαλύτερες κι από της Θάτσερ το 1984!

Περίπου 250 χιλιάδες εργαζόμενοι στο δημόσιο απήργησαν και πραγματοποίησαν δεκάδες συγκεντρώσεις σε διάφορες πόλεις. Στο Λονδίνο έγινε πικετοφορία και μαζική συγκέντρωση μπροστά στο Westminster (το Κοινοβούλιο). Πρώτα μίλησε ο γ. γραμματέας του PCS, Μαρκ Σερβότκα (ξαναεκλέχτηκε το Δεκέμβρη με συντριπτική πλειοψηφία) και στη συνέχεια κλήθηκε και χαιρέτησε και ο υπογράφων με το μήνυμα των τεράστιων απεργιακών κινητοποιήσεων από την Ελλάδα: «Εργάτες Ενωμένοι Ποτέ Νικημένοι», σύνθημα που βροντοφώναξαν κι οι βρετανοί εργαζόμενοι με μεγάλο ενθουσιασμό.

Στην British Airways, τα πληρώματα καμπίνας (συσπειρώνονται στο σωματείο Unite) κατεβαίνουν για πρώτη φορά σε αλλεπάλληλες πολυήμερες απεργίες που έχουν ξεχαρβαλώσει τη λειτουργία της, παρά την τρομοκρατία εναντίον τους και τις συκοφαντίες από τα ΜΜΕ.

Στους σιδηροδρόμους, το ραγδαία μαζικοποιούμενο σωματείο RMT αποφάσισε με συντριπτική πλειοψηφία για πανεθνική απεργία 6-10 Απριλίου (την πρώτη από το 1994), ακινητοποιώντας ουσιαστικά τις μετακινήσεις στη χώρα αλλά και μαζικά συλλαλητήρια ενάντια στην περικοπή 1500 θέσεων εργασίας στη συντήρηση (που απειλεί ακόμη και την ασφάλεια στα ταξίδια με τρένο) και περικοπές στις αποζημιώσεις και τη συνταξιοδότηση.

Στα πανεπιστήμια, όπου προωθούνται φοβερές περικοπές (κλείνουν ολόκληρες σχολές, αυξάνουν τα δίδακτρα, μειώνονται οι αμοιβές στο προσωπικό ή και απολύονται – ενώ την ίδια στιγμή πολυάριθμα ανώτατα στελέχη αμείβονται συχνά ακόμη και με πάνω από 500.000 στερλίνες το χρόνο), κινητοποιούνται οι διδάσκοντες (σωματείο UCU) κι οι φοιτητές, φθάνοντας ακόμη και σε καταλήψεις κι άλλες δυναμικές διαμαρτυρίες.

Στις γειτονιές δημιουργούνται επιτροπές αγώνα και γίνονται μεγάλες κινητοποιήσεις ενάντια στις περικοπές σε κονδύλια και θέσεις εργασίας για την παιδεία, την πρόνοια, με κλείσιμο ακόμα και νοσοκομείων όπως το Whittington στο Βόρειο Λονδίνο.

Ακόμη, στις ομιλίες και στις συζητήσεις έγιναν αναφορές και σε διάφορα κρίσιμα θέματα για τη Βρετανία και την Ελλάδα, όπως π.χ. οι αγώνες και κινητοποιήσεις για τα δικαιώματα των μεταναστών και προσφύγων, ενάντια στο ρατσισμό ή και τις ανοιχτές φασιστικές προκλήσεις (πρόσφατα είχαμε μεγαλειώδη κινητοποίηση του Unite Against Fascism στο Μπόλτον κατά των προκλήσεων του φασιστικού-ρατσιστικού EDL), ενάντια στους πολέμους και τις καταστροφές που φέρνει ο ιμπεριαλισμός και ο σιωνισμός στους λαούς της Μ. Ανατολής.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον εκδηλώθηκε για την ελληνική εμπειρία και τις πρόσφατες εκλογές, για τη διάταξη των ελληνικών πολιτικών δυνάμεων, για την αντικαπιταλιστική κι επαναστατική αριστερά, τις οργανώσεις της και τις δραστηριότητές της και ιδιαίτερα για το εγχείρημα της ΑΝΤ.ΑΡ.ΣΥ.Α και πώς προχωράει σε καλύτερη πολιτική και οργανωτική συγκρότηση.

Οι βρετανικές βουλευτικές εκλογές που γίνονται στις 6 Μάη μάλλον δεν θα βγάλουν πλειοψηφική κυβέρνηση, αλλά σε κάθε περίπτωση οι εργαζόμενοι, υποψιασμένοι κι από τα ελληνικά γεγονότα μετά τις εκλογές στις 4/10/09, προετοιμάζονται για τα χειρότερα. Η απειλή του ΔΝΤ δεν είναι πολύ μακριά κι από τη Βρετανία. Η Καμπάνια Δικαίωμα στη Δουλειά (RTWC) οργανώνει μια πανεθνική μετεκλογική συνδιάσκεψη στις 22 Μάη (με προσκαλεσμένη κι εργαζόμενη από την Ελλάδα) και πολύ καλά κάνει...

Δίνουμε παντού τον αγώνα και θα κερδίσουμε, με όσες θυσίες χρειασθούν. Στη σοσιαλιστική προοπτική που γίνεται ξανά επίκαιρη και αναγκαία, ενάντια στη βαρβαρότητα που μας οδηγεί καθημερινά το καπιταλιστικό σύστημα».

Βασίλης Συλαϊδής

μέλος Δ.Σ. Σωματείου Εργαζόμενων Ιντρακόμ

Πορτογαλία

Εκατοντάδες χιλιάδες εργάτες συμμετείχαν στη γενική απεργία των τριών μεγαλύτερων συνδικάτων του δημοσίου

Πορτογαλία

στις 4 Μάρτη. Ηταν η πρώτη γενική απεργία στο δημόσιο μετά τις βουλευτικές εκλογές του Σεπτέμβρη και μία από τις μεγαλύτερες απεργιακές κινητοποιήσεις που γνώρισε ποτέ η χώρα. Οι εργάτες καθαριότητας ήταν οι πρώτοι που σταμάτησαν τη δουλειά και βγήκαν στο δρόμο. Κλειστά παρέμειναν σχολεία, δικαστήρια, νοσοκομεία, γραφεία κοινωνικής ασφάλισης και τελωνεία. Τα συνδικάτα, που εκπροσωπούν πάνω από μισό εκατομμύριο εργαζόμενους, εκτιμούν ότι το 80% του εργατικού δυναμικού συμμετείχε στην απεργία.

Ο αντιπρόεδρος των συνδικάτων των εφοριακών δήλωσε *«Είναι μια ιστορική απεργία. Δεν έχουμε δει ποτέ ξανά τόσο μεγάλη συμμετοχή»*. *«Δεν θα υποχωρήσουμε, θα αντισταθούμε, θα αλλάξουμε τη θέση της κυβέρνησης»*, τόνισε η Ανα Αβόιλα, συντονίστρια στο συνδικάτο «Κοινό Μέτωπο», προϊδεάζοντας για νέες, ακόμη μαζικότερες και μαχητικότερες απεργιακές κινητοποιήσεις. Αυτές δεν άργησαν να έρθουν. Την Τρίτη 27 Απρίλη παρέλυσαν τα μέσα μαζικής μεταφοράς από την απεργία των εργαζόμενων που άγγιξε σε συμμετοχή το 95%. Την προηγούμενη ημέρα είχε ξεκινήσει απεργία στις ταχυδρομικές υπηρεσίες, ενώ νέα απεργία των δημοσίων υπαλλήλων πραγματοποιήθηκε στις 28 Απρίλη.

Η Πορτογαλία είναι, μετά την Ελλάδα, η χώρα που βρίσκεται στο μάτι του κυκλώνα της κρίσης με την ΕΕ να πιέζει για μείωση των ελλειμμάτων, τους γνωστούς διεθνείς οίκους αξιολόγησης να απειλούν συνεχώς με υποβαθμίσεις και την "σοσιαλιστική" κυβέρνηση μειοψηφίας του Ζοζέ Σόκρατες να ακολουθεί την ίδια συνταγή με τον Παπανδρέου: ένα Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης παρόμοιο με το δικό μας, εξουθενωτικής δηλαδή για τους εργαζόμενους λιτότητας, με πάγωμα μισθών για τέσσερα χρόνια, περικοπές στις κοινωνικές δαπάνες, μαζικές απολύσεις στο δημόσιο, μαζικό ξεπούλημα δημόσιων επιχειρήσεων. Στόχος του προγράμματος να μειώσει το έλλειμμα από 9,3% στο 8,3% φέτος και στο 3%, όπως προβλέπει το Σύμφωνο Σταθερότητας της ΕΕ, μέχρι το 2013.

Η οργή των εργατών είναι συσσωρευμένη από τα προηγούμενα χρόνια. Από το 2005 έως το 2009, η ίδια κυβέρνηση επέβαλε σκληρή λιτότητα με περικοπές παροχών και μειώσεις συντάξεων για να μειώσει το έλλειμμα από το 6,1% του ΑΕΠ στο 2,7% στο τέλος του 2008. Καμία από τις θυσίες δεν είχε αντίκρισμα. Το ξέσπασμα της κρίσης και η χρηματοδότηση των τραπεζών εκτόξευσαν το έλλειμμα στο 9,3%. Η πολιτική αυτή στοίχισε ακριβά στο κόμμα του Σόκρατες. Εχασε περίπου 8 εκατοστιαίες μονάδες στις βουλευτικές εκλογές του Σεπτέμβρη και μαζί έχασε και την αυτοδυναμία της κυβέρνησής του – τώρα έχει μόνο 97 από τις 230 έδρες της πορτογαλικής Βουλής. Ο μόνος λόγος που διασώθηκε ήταν επειδή το σκληρό δεξιό κόμμα της αντιπολίτευσης πρόβαλε προεκλογικά ένα πρόγραμμα ακόμη σκληρότερης λιτότητας. Το ΚΚ και το Μπλοκ της Αριστεράς κέρδισαν περίπου το 18% των ψήφων. Τώρα η Αριστερά οργανώνει την αντίσταση στα μέτρα.

Η χώρα βρίσκεται στα πρόθυρα κοινωνικής έκρηξης με την κυβέρνηση να έχει κερδίσει την έγκριση του κοινοβουλίου στο Πρόγραμμα Σταθερότητας μόνο με την ανοχή της δεξιάς αντιπολίτευσης. *«Οι Πορτογάλοι είναι βασικά ειρηνικός λαός. Τα προγράμματα λιτότητας όμως του σοσιαλιστή πρωθυπουργού Ζοζέ Σόκρατες, τα οποία ενέκρινε το κοινοβούλιο, τους οδηγούν στα οδοφράγματα!»*, είχε ομολογήσει πρόσφατα ακόμα και η συντηρητική εφημερίδα «Φράνκφουρτερ Αλεμάινε».

Γαλλία

Γαλλία

Ημέρα απεργιών και πολύμορφων κινητοποιήσεων ήταν η 23 Μάρτη για όλη τη Γαλλία. Οι απεργίες άγγιξαν πολλούς τομείς, τον μεταφορικό, τον εκπαιδευτικό, των ταχυδρομείων, ενώ πάνω από 170 διαδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν σε όλη τη χώρα. Οι 650.000 θέσεις εργασίας που έχουν χαθεί στη Γαλλία από το 2008 σε συνδυασμό με τα σχέδια της κυβέρνησης Σαρκοζί για νέα εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, περικοπή δεκάδων χιλιάδων θέσεων εργασίας στο δημόσιο τομέα, αλλαγές στο συνταξιοδοτικό με αύξηση των χρόνων εργασίας για πλήρη σύνταξη, ήταν από τους βασικότερους λόγους των απεργιακών κινητοποιήσεων.

Ηταν η πρώτη μαζική αντίδραση μετά τις τοπικές εκλογές στις οποίες το κόμμα του Σαρκοζί υπέστη συντριπτική ήττα. Τα αποτελέσματα των εκλογών κατέγραψαν στροφή στα αριστερά. Η πολιτική του Σαρκοζί – της "αναμόρφωσης" της γαλλικής οικονομίας όπως την ονομάζει και δεν είναι τίποτα άλλο από ενίσχυση των τραπεζών και των επιχειρήσεων από τη μία, λιτότητα και απολύσεις για τους εργάτες από την άλλη – δέχτηκε ισχυρό πλήγμα.

Είχαν προηγηθεί μια σειρά κινητοποιήσεις σε πολλούς και διαφορετικούς κλάδους. Στις 12 Μάρτη χιλιάδες εκπαιδευτικοί κατέβηκαν σε απεργία και διαδήλωσαν με τους μαθητές τους αλλά και τους εργαζόμενους στα νοσοκομεία ενάντια στις περικοπές χιλιάδων θέσεων εργασίας στην Παιδεία και την Υγεία – περίπου 16.000 μέσα στο 2010 στην Παιδεία και 3.000 με 4.000 στην Υγεία μέχρι το 2012. Σύμφωνα με το μεγαλύτερο συνδικάτο των εργαζόμενων στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση Snes-FSU, το ποσοστό των απεργών άγγιξε το 50%. Μαζικές διαδηλώσεις έγιναν σε περίπου 60 πόλεις, όπως το Παρίσι, τη Μασσαλία, τη Λυών, τη Τουλούζη. Την ίδια μέρα, σε πολλές πόλεις απέργησαν οι εργάτες καθαριότητας και αποκομιδής απορριμμάτων διεκδικώντας αυξήσεις στους μισθούς.

Στα τέλη Φλεβάρη, πάνω από τα μισά διυλιστήρια της Γαλλίας έκλεισαν με το 70% περίπου του δυναμικού στον κλάδο

να κατεβαίνει σε απεργία. Η διαμάχη είχε ξεκινήσει μερικές βδομάδες νωρίτερα σε ένα διυλιστήριο του κολοσσού καυσίμων Total κοντά στη Δουνκέρκη όταν η εταιρία ανακοίνωσε το κλείσιμό του. Οι εργάτες και το γαλλικό συνδικάτο CGT αντέδρασαν στο κλείσιμο του διυλιστηρίου, πιστεύοντας ότι θα είναι το πρώτο στη σειρά. Μια βδομάδα πριν απλωθεί η απεργία, οι εργάτες στο διυλιστήριο κατέλαβαν τα γραφεία της διοίκησης, απορρίπτοντας προσφορά της εταιρίας να επαναπροσλάβει τους εργαζόμενους σε περίπτωση κλεισίματος. Εξι διυλιστήρια και επτά αποθηκευτικές εγκαταστάσεις καυσίμων της εταιρίας ήταν εκείνη τη στιγμή σε απεργία διαρκείας. Η διεύθυνση έκανε νέα προσφορά να μείνουν τα διυλιστήρια ανοιχτά με μειωμένο δυναμικό, αλλά οι διαπραγματευτές του συνδικάτου αρνήθηκαν. Η απεργία συμπαράστασης, που απλώθηκε στις εγκαταστάσεις της ExxonMobil, οδήγησε την κυβέρνηση σε μεγάλη κρίση με τον υπουργό Βιομηχανίας να αναγκάζεται παραμονές των τοπικών εκλογών να δηλώνει ότι «κατανοεί τους εργαζόμενους».

Το ίδιο διάστημα, οι εργάτες των καταστημάτων Ikea κατέβηκαν σε απεργίες διεκδικώντας αυξήσεις στους μισθούς 4%. Μια ομάδα κατέλαβε μάλιστα ένα κατάστημα στο Παρίσι. Μετά από απεργία που έκλεισε πέντε καταστήματα, η διεύθυνση αναγκάστηκε να κάτσει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων που όμως οδηγήθηκαν σε αδιέξοδο. Στις αρχές Μαρτίου, συνδικαλιστές από τα συνδικάτα CGT, FO και CFDT αποφάσιζαν να καταλάβουν την έδρα της Ikea Γαλλίας στην πόλη Πλεζίρ (Ιβλίν), διεκδικώντας την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων για τους μισθούς.

Παράλληλα, τόσο η απεργία των πληρωμάτων της Air France όσο και οι κινητοποιήσεις από τους ελεγκτές εναέριες κυκλοφορίας που προχώρησαν σε 4ήμερη απεργία, εξαγριωμένοι για τις περικοπές στις θέσεις εργασίας και τις επιθέσεις στις εργασιακές σχέσεις που θα απειλήσουν την ασφάλεια των επιβατών, δημιούργησαν τεράστια προβλήματα στις πτήσεις της χώρας. Ενώ το περιστατικό με δύο διευθυντές της Siemens που κρατήθηκαν όμηροι για 26 ώρες μέχρι να συμφωνήσουν σε διαπραγματεύσεις για το μέλλον εργοστασίου που επρόκειτο να κλείσει, δείχνει ότι οι αντιδράσεις αυτού του τύπου – ιδιαίτερα συχνές στη Γαλλία από την πρώτη στιγμή που ξέσπασε η κρίση – συνεχίζονται. Η "παντοδυναμία" που είχε καλλιεργήσει ο Σαρκοζί αμφισβητήθηκε ηχηρά στις κάλπες και διαλύεται στις απεργίες, τις καταλήψεις, τις διαδηλώσεις.

Γερμανία

"Η Ελλάδα έχει χτυπηθεί άγρια από την κρίση. Και εμείς το ίδιο. Η υπερχρέωση της Ιαπωνίας είναι ακόμα μεγαλύτερη, χωρίς να μιλάει κανείς για κίνδυνο χρεοκοπίας. Και όμως στην περίπτωση της Ελλάδας η ΕΕ απαιτεί τρομακτικές περικοπές. Η Ελλάδα πρέπει να βοηθηθεί. Αυτό έγινε άλλωστε και με τις τράπεζες. Αντί να βάλει χέρι στους κερδοσκόπους, όμως, η ΕΕ απαιτεί να πληρώσουν οι εργαζόμενοι για την κρίση. Θέλουμε στην Ευρώπη μια πολιτική για τους ανθρώπους, όχι για τις αγορές. Οι συναδέλφισες και οι συνάδελφοι στην Ελλάδα έχουν δίκιο να αντιστέκονται. Στεκόμαστε στο πλευρό σας!".

Αυτό ήταν το μήνυμα συμπαράστασης που έστειλε στους εργαζόμενους της Ελλάδας το γερμανικό συνδικάτο VER.DI – ένα από τα μεγαλύτερα συνδικάτα της Γερμανίας με 2,2 εκατομμύρια μέλη στο δημόσιο και όχι μόνο τομέα – παραμονές της πανεργατικής απεργίας στις 24 Φλεβάρη. Λίγες μόνο μέρες νωρίτερα, στις 3 Φλεβάρη, το ίδιο συνδικάτο είχε οργανώσει απεργία διεκδικώντας αυξήσεις στους μισθούς 5%. Χιλιάδες εργαζόμενοι νοσοκομείων, μέσων μαζικής μεταφοράς, νηπιαγωγείων κι άλλων υπηρεσιών συμμετείχαν παραλύοντας το δημόσιο τομέα της χώρας.

Τα συνδικάτα και η Αριστερά στη Γερμανία δίνουν μάχες αντίστοιχες με τις δικές μας. Η μείωση του εισοδήματος των εργαζόμενων, η επέκταση του καθεστώτος της μερικής απασχόλησης, η δραστική περικοπή των υπερωριών, η αύξηση στις ασφαλιστικές εισφορές των εργαζόμενων, οι απολύσεις με τους ανέργους να φτάνουν τα 4 εκατομμύρια, είναι μόνο μερικές από τις επιθέσεις του δεξιού κυβερνητικού συνασπισμού με επικεφαλής τη Μέρκελ, αποτέλεσμα της κρίσης που αγγίζει και τον πιο ισχυρό ευρωπαϊκό καπιταλισμό.

Πλάι στις οικονομικές μάχες, ξεδιπλώνονται και οι πολιτικές με πρώτη τη μάχη ενάντια στη συμμετοχή της χώρας στον πόλεμο στο Αφγανιστάν καθώς η συντριπτική πλειοψηφία του κόσμου είναι σταθερά ενάντια στην εμπλοκή και ζητά την άμεση απόσυρση των στρατευμάτων. Η Γερμανία είναι η τρίτη μεγαλύτερη στρατιωτική δύναμη στην κατοχή του Αφγανιστάν. Η τελευταία αποστολή αποφασίστηκε στα τέλη του περασμένου Φλεβάρη, όταν η Κάτω Βουλή του γερμανικού κοινοβουλίου υπερψήφισε, με τις ψήφους των βουλευτών του κυβερνητικού συνασπισμού αλλά και των σοσιαλδημοκρατών, την αύξηση του αριθμού των γερμανικών στρατευμάτων από 4.500 στρατιώτες σε 5.350, καθώς και την παροχή "μη στρατιωτικής βοήθειας" ύψους 430 εκατομμυρίων ευρώ. Λίγο πριν την έναρξη της ψηφοφορίας, οι βουλευτές της Die Linke ανάρτησαν αντιπολεμικές αφίσες με τα ονόματα των Αφγανών πολιτών που σκοτώθηκαν τον περασμένο Σεπτέμβρη σε αεροπορική επιδρομή η οποία διεξήχθη υπό γερμανικές εντολές. Οι βουλευτές αποβλήθηκαν από την αίθουσα και επέστρεψαν μόνο για να καταψηφίσουν την πρόταση. *"Η Γερμανία συμμετέχει σε έναν πόλεμο κατά του πληθυσμού του Αφγανιστάν"*, είχε πει στην ομιλία της πριν την έναρξη της διαμαρτυρίας η βουλευτής της Die Linke Κριστίνε Μπούχολτς, που συμμετέχει στο δίκτυο Marx21. ■

Γερμανία

“Μεταρρύθμιση” στο Ασφαλιστικό
Η μεγάλη απάτη

Ο Σωτήρης Κοντογιάννης ξεσκεπάζει τα ψέματα για το ασφαλιστικό.

Όλα όσα απέτυχαν να επιβάλλουν ο Γιαννίτσης, ο Μαγγίνας και η Πετραλιά μαζί – και ακόμα περισσότερα – προσπαθεί να περάσει το νέο ασφαλιστικό του Λοβέρδου. Με δικαιολογία την φριχτή κατάσταση των δημόσιων οικονομικών και την προσφυγή στους μηχανισμούς “στήριξης” του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η κυβέρνηση του Γιώργου Παπανδρέου ετοιμάζεται για μια ληστεία βιβλικών διαστάσεων σε βάρος των εργαζομένων και των συνταξιούχων.

Το νομοσχέδιο προβλέπει για όλους τους συνταξιούχους δυο συντάξεις: μια “βασική” που υπολογίζεται γύρω στα 360 ευρώ και μια “ανταποδοτική” που θα υπολογίζεται με διάφορους συντελεστές από τα “ένσημα” του ασφαλισμένου – από τα χρόνια δουλειάς, τον μισθό και τις εισφορές που έχει καταβάλει. Η βασική σύνταξη θα είναι ουσιαστικά κάτι σαν τα σημερινά επιδόματα φτώχειας – αλλά για την “τρίτη ηλικία” μόνο: τα 360 ευρώ θα τα παίρνουν μόνο όσοι έχουν χαμηλά εισοδήματα, ενώ θα μειώνεται ακόμα και για αυτούς που παίρνουν “μεγάλη” ανταποδοτική σύνταξη. Το νέο ασφαλιστικό προβλέπει ακόμα εξίσωση των ορίων συνταξιοδότησης για τους άντρες και τις γυναίκες, ενώ συζητιέται και η αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης από τα 65 στα 67 χρόνια. Για χιλιάδες εργαζόμενες και εργαζόμενους, ειδικά στις κακοπληρωμένες, χειρωνακτικές, βαριές και κουραστικές δουλειές, τα μέτρα αυτά θα τους καταδικάσουν απλά σε μια “πρόωρη” σύνταξη πείνας. Όχι ότι τα πράγματα είναι καλύτερα για τους υπόλοιπους: όπως έλεγε ο Γιώργος Ρωμανιάς, ο επιστημονικός συνεργάτης της ΓΣΕΕ, *«με το νέο ασφαλιστικό νομοσχέδιο για να μπορέσει κάποιος εργαζόμενος να πάρει σύνταξη στο 70% του μισθού θα πρέπει να δουλέψει 50 χρόνια»*.[1]

Η κυβέρνηση υποστηρίζει ότι τα μέτρα αυτά είναι αναγκαία. Το ασφαλιστικό σύστημα, ισχυρίζεται, είναι έτοιμο να καταρρεύσει. Φέτος, μόνο, σύμφωνα με τις πιο αισιόδοξες προβλέψεις, τα ελλείμματα των ταμείων θα ξεπεράσουν τα 5 δισεκατομμύρια ευρώ. Αν δεν παρθούν άμεσα μέτρα, σε λίγο τα ταμεία δεν θα είναι σε θέση να καταβάλουν τις συντάξεις στους συνταξιούχους. Και στην ίδια φριχτή κατάσταση είναι και τα ταμεία υγείας: ένα από τα μεγάλα οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα δημόσια νοσοκομεία είναι η άτυπη “στάση πληρωμών” που έχουν, αναγκαστικά, κηρύξει τα ταμεία.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα το ΤΠΔΥ, το Ταμείο Πρόνοιας Δημοσίων Υπαλλήλων. Αυτή τη στιγμή, σχεδόν 18 χιλιάδες συνταξιούχοι του δημοσίου περιμένουν να εισπράξουν το “εφ' άπαξ” τους – μάταια από ό,τι όλα δείχνουν: το ΤΠΔΥ, με τα σημερινά του έσοδα, είναι σε θέση να ικανοποιεί γύρω στις 600 με 650 αιτήσεις κάθε μήνα. Με απλή αριθμητική, αυτό σημαίνει ότι με τους σημερινούς ρυθμούς θα χρειαστεί περίπου 25 χρόνια για να ικανοποιήσει όλες τις αιτήσεις – χωρίς να υπολογίσουμε φυσικά αυτές που θα έρθουν μέσα σε αυτά τα 25 χρόνια. *“Αν δεν βρεθεί λύση, σε λίγο το εφ' άπαξ θα το εισπράττουν οι κληρονόμοι και όχι οι συνταξιούχοι”*, έλεγε σε μια τηλεοπτική εκπομπή πριν λίγες μέρες ο ίδιος ο διευθυντής του ταμείου.[2] Για να ανταποκριθεί στις άμεσες υποχρεώσεις του, το ΤΠΔΥ χρειάζεται επειγόντως μια “ένεση” τουλάχιστον 800 εκατομμυρίων ευρώ. Αλλά τα ταμεία του δημοσίου είναι, ως γνωστόν, εξίσου άδεια με τα ταμεία του ΤΠΔΥ.

Η κυβέρνηση ρίχνει τις ευθύνες για αυτή την κατάσταση σε μια σειρά από παράγοντες: στη γήρανση του πληθυσμού, τις πρόωρες και χαριστικές συντάξεις, την εισφοροδιαφυγή, την παραοικονομία, την κακοδιαχείριση, την σπατάλη. Πολλά από αυτά είναι πραγματικά – και η εισφοροδιαφυγή είναι μεγάλη και η κακοδιαχείριση είναι υπαρκτή και η σπατάλη. Αλλά αυτό που ξεχνάει να πει η κυβέρνηση είναι το ποιός ευθύνεται για αυτή την εισφοροδιαφυγή, την κακοδιαχείριση και την σπατάλη.

Ληστεία

Την εποχή της Χούντας, το ΙΚΑ και τα άλλα ταμεία υποχρεώθηκαν να καταθέτουν τα αποθεματικά τους, τα χρήματα από τις εισφορές των εργαζομένων, στην Τράπεζα της Ελλάδας με “προνομιακό επιτόκιο” 0%! Τα χρήματα που συγκέντρωνε η Τράπεζα με αυτόν τον τρόπο χρηματοδοτούσαν χαμηλότοκα προγράμματα δανειοδότησης της “εγχώριας βιομηχανίας” (τα επιτόκια ήταν από 0-4%) – για την “ανάπτυξη” φυσικά. Με τα φτηνά αυτά δάνεια στήθηκαν σχεδόν όλες οι μικρές ή μεγάλες επιχειρηματικές κομπίνες της εποχής εκείνης.

Με την μεταπολίτευση και την επιστροφή στη δημοκρατία φυσικά όλα αυτά άλλαξαν – αλλά πόσο; Το 1999, μετά τις διάφορες αναθεωρήσεις και κόντρα αναθεωρήσεις, οι νόμοι για τα αποθεματικά των ταμείων προέβλεπαν:

1. Υποχρεωτική τήρηση των διαθεσίμων κεφαλαίων των Ασφαλιστικών Οργανισμών στην Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία ενεργεί ως διαχειρίστρια και επενδύει τα διαθέσιμα τους σε τίτλους του Δημοσίου...
2. Δυνατότητα επένδυσης από τους Ασφαλιστικούς, Οργανισμούς ποσοστού 20% των διαθεσίμων τους σε ακίνητα και κινητές αξίες, παράλληλα και ανεξάρτητα από τις επενδύσεις που κάνει η Τράπεζα της Ελλάδος.[3]

Το μεγαλύτερο μέρος των αποθεματικών των ασφαλιστικών ταμείων επενδύεται μέχρι και σήμερα με βάση το νόμο, σε ομόλογα του ελληνικού δημοσίου – σε αυτά που η Standard & Poor's υποβάθμισε σε επίπεδα “σκουπιδιών” στα τέλη του Απρίλη. Όσο για τα “ακίνητα και τις κινητές αξίες”, ο νόμος είναι σαφής στο τι περιλαμβάνουν: “μερίδια Αμοιβαίων Κεφαλαίων... μερίδια Οργανισμών Συλλογικών Επενδύσεων... μετοχές πάσης φύσεως”.

Το 2001, η κυβέρνηση του Σημίτη αύ-

Πανεργατική ενάντια στο ασφαλιστικό νομοσχέδιο το 2008.

ξησε το όριο από το 20 στο 23%. Το 2007, η κυβέρνηση του Καραμανλή το αύξησε ξανά. Οι "επενδυτές" έτριβαν τα χέρια τους από χαρά:

"Ζεστό χρήμα" περίπου 1,5 δισ. ευρώ, αναμένεται να κατευθυνθεί στην εγχώρια κεφαλαιαγορά τους επόμενους μήνες, από την αύξηση του ποσοστού που θα μπορούν να επενδύουν τα ασφαλιστικά ταμεία στο Χρηματιστήριο Αθηνών.

Η ισχυρή τονωτική ένεση στο Χ.Α. αναμένεται στις αρχές του καλοκαιριού, οπότε και θα τεθεί σε εφαρμογή το νέο θεσμικό πλαίσιο για τη διαχείριση των αποθεματικών των ασφαλιστικών ταμείων, τα οποία υπολογίζεται ότι ξεπερνούν τα 29 δισ. ευρώ... Σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες, η επιτροπή εισηγείται την αύξηση του ποσοστού των κεφαλαίων που θα μπορούν τα ασφαλιστικά ταμεία να επενδύουν σε χρεόγραφα από 23% που ισχύει σήμερα σε 28%...

Τα διοικητικά συμβούλια των ταμείων θα μπορούν πλέον, να προχωρούν στην αγορά μετοχών χωρίς να προηγείται έγκριση από τη σημερινή Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου των Επενδύσεων των Ασφαλιστικών Οργανισμών, η οποία θα μετονομαστεί σε Επιτροπή Ελέγχου... Για τις επενδύσεις θα αποφασίζουν ... τα Διοικητικά Συμβούλια των ταμείων και οι επενδυτικοί σύμβουλοι που θα μπορούν να προσλαμβάνουν...".[4]

Η συνέχεια είναι γνωστή. Το "ζεστό χρήμα" έρρευσε άφθονο, με τη βοήθεια και των "επενδυτικών συμβούλων" και των συνεργατών τους αλά "Ακρόπολις Χρηματιστηριακή", όχι μόνο προς το χρηματιστήριο αλλά και προς τα διαβόητα πλέον "δομημένα ομόλογα".

Για να καλύψει τα νόμιμα ή παράνομα ελλείμματα των "προβληματικών" ταμείων, η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας προχώρησε στην ενοποίηση των ταμείων. Η κυβέρνηση του Καραμανλή "παρέλαβε" 133 ασφαλιστικά ταμεία και παρέδωσε 13. Σε πολλές περιπτώσεις η ενοποίηση αφορούσε μόνο στους ασφαλισμένους αλλά όχι και στις εισφορές τους. Οι κληρικοί, για παράδειγμα, εντάχθηκαν στο ΤΠΔΥ – αλλά οι εισφορές τους έμειναν στην εκκλησία. Οι δικαστές εντάχθηκαν και αυτοί στο ΤΠΔΥ, χωρίς να πάρει σχεδόν δεκάρα το ταμείο – με δικαστική απόφαση. Με μια άλλη δικαστική αποφαση οι δικαστές χορήγησαν στους εαυτούς τους παχυλά εφάπαξ – και αναδρομικά και στους συναδέλφους τους που είχαν συνταξιοδοτηθεί πρωτύτερα. Τώρα το ΤΠΔΥ είναι σε τραγική κατάσταση και η κυβέρνηση και το ΔΝΤ κόβουν τις συντάξεις.

Το πρόβλημα των ταμείων δεν είναι η "σπατάλη" και η "κακοδιαχείριση" – όπως την εννοούν οι "ειδικοί". Το πρόβλημα είναι ακριβώς το αντίθετο: κάτω από την καθοδήγηση του ίδιου του κράτους, τα ασφαλιστικά ταμεία προσπάθησαν να αξιοποιήσουν τα αποθεματικά τους με πιο "μοντέρνο" τρόπο. Και μοντέρνος τρόπος σήμαινε να τα επενδύσουν στις ευκαιρίες που άνοιγε η παγκόσμια οικονομική φούσκα, στις ίδιες ακριβώς ευκαιρίες που πόνταραν και οι μεγάλες, επιτυχημένες – το φωτεινό παράδειγμα, σύμφωνα με τους γκουρού του νεοφιλελευθερισμού τότε – ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρίες. Το αποτέλεσμα ήταν ένα μείγμα διαφθοράς και κερδοσκοπίας σαν αυτό που οδήγησε την AIG αλλά και την "Ασπίς Πρόνοια" και τις αδελφές τους στην κατάρρευση.

Το 2005, τα ασφαλιστικά ταμεία κατείχαν το 22% των μετοχών της Εθνικής Τράπεζας (ΕΤΕ). Τότε η μετοχή της ΕΤΕ κυμαινόταν γύρω στα 31 Ευρώ. Σήμερα έχει πέσει κάτω από τα 10. Η ζημιά μετριέται σε δισεκατομμύρια για τα ταμεία. Φταίνε οι "πρόωρες" συντάξεις για αυτό; Ή μήπως η γήρανση του πληθυσμού;

"Βόμβα στα θεμέλια του ασφαλιστικού";

Πρώτα απ' όλα δεν υπάρχει μεγαλύτερη αποδοχή αποτυχίας για ένα οικονομικό και κοινωνικό σύστημα από το να θεωρεί τη μακροζωία πρόβλημα. Αλλά η μακροζωία δεν παράγει κέρδη, ούτε μετριέται σε δισεκατομμύρια. Και για τον καπιταλισμό κάθε τι που έχει αξία για εμάς – η αλληλεγγύη, οι ανθρώπινες σχέσεις, ο πολιτισμός – είναι έτσι και αλλιώς πρόβλημα: μόνο αν το καταστρέψει πρώτα μπορεί να έρθει να προσφέρει στη θέση του τα φτηνά του υποκατάστατα – με το αζημίωτο φυσικά. Μόνο ένα χυδαίο σύστημα που ανάγει σε πρότυπό του τα κουστουμαρισμένα παράσιτα του χρηματιστήριου θα μπορούσε να εκστομίσει τέτοια ύβρη.

Είναι αλήθεια ότι το ποσοστό των "ηλικιωμένων" (άνω των 65 ετών) αυξάνει τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα – όπως και σε όλες τις αναπτυγμένες χώρες. Αλλά η αύξηση ούτε τόσο δραματική είναι, ούτε – πολύ περισσότερο – αποτελεί από μόνη της "βόμβα στα θεμέλια του ασφαλιστικού", όπως θέλουν να μας κάνουν να πιστέψουμε οι εφημερίδες και τα κανάλια που στηρίζουν τα μέτρα κυβέρνησης, ΔΝΤ, ΕΕ. Σύμφωνα με μια πρόσφατη μελέτη του Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, ενός "συμβουλευτικού οργανισμού" της κυβέρνησης (η διοίκηση του ΚΠΟΕ διορίζεται από το υπουργείο Οικονομίας) από το 2015: *"το εργατικό δυναμικό της χώρας θα παρουσιάζει συνεχή*

συρρίκνωση η οποία σταδιακά θα οδηγήσει, έως το 2050, στην εξίσωση του αριθμού των ασφαλισμένων-εργαζομένων με τον αριθμό των συνταξιούχων".[5]

Οι ηλικιωμένοι άνω των 65 ετών αποτελούν σήμερα το 19.2% του πληθυσμού της Ελλάδας. Το 2030 θα έχουν φτάσει, σύμφωνα με τις "μελέτες" στο 26% ενώ το 2050 στο 31%. Όπερ έδει δείξαι, όπως λέγαμε κάποτε στα μαθηματικά. Άρα οι μεταρρυθμίσεις είναι αναγκαίες. Φυσικά πρόκειται για λαθροχειρία.

Η πρώτη αφορά τα ίδια τα νούμερα. Το 26% όσο και το 31.5% αποτελούν απλές αριθμητικές προεκτάσεις των "τάσεων" των τελευταίων χρόνων. Κανένας δεν ξέρει αν οι τάσεις αυτές συνεχιστούν – και πολύ περισσότερο αν θα συνεχιστούν γραμμικά. Αλλά αυτό είναι απλά θεωρητικό ζήτημα. Το πιο βασικό είναι ότι, ακόμα και αν είναι σωστές αυτές οι εικασίες, καμιά κυβέρνηση και καμιά άρχουσα τάξη δεν κάνει σήμερα πολιτική με ορίζοντα τα επόμενα 30 ή 40 χρόνια. Όπως έχει φανεί όλους αυτούς τους μήνες με τα "περίστροφα" που ανεβοκατέβαιναν στο τραπέζι, η κυβέρνηση δεν είναι σε θέση να προβλέψει καν που θα πάνε τα spread των ομολόγων την επόμενη βδομάδα – όχι που θα πάει η αναλογία ασφαλισμένων-συνταξιούχων στα μέσα του αιώνα. Οι αναφορές στο 2030 και το 2050 έχουν έναν και μοναδικό στόχο: να τρομοκρατήσουν τον κόσμο και να βοηθήσουν, με αυτό τον τρόπο, στην επιβολή των μέτρων.

Το δεύτερο αφορά την αξιολόγηση των σημερινών στοιχείων. Για να είναι βιώσιμο το ασφαλιστικό σύστημα, λέει το ΚΠΟΕ, θα πρέπει να αναλογούν περίπου τέσσερις εργαζόμενοι σε κάθε συνταξιούχο. Στην Ελλάδα, γράφουν οι εφημερίδες, η αναλογία αυτή έχει ήδη παραβιαστεί. Σύμφωνα με Τα Νέα:

"Σημαντική είναι και η επιδείνωση της σχέσης ασφαλισμένων προς συνταξιούχους, καθώς, όσον αφορά την κύρια ασφάλιση, για κάθε έναν συνταξιούχο αντιστοιχούν λιγότεροι από δυο ασφαλισμένοι ενώ αναφορικά με την επικουρική η σχέση διαμορφώνεται στο 1:2,7. Συνολικά την τελευταία δεκαετία οι συνταξιούχοι αυξήθηκαν κατά 18% και οι (ασφαλισμένοι) εργαζόμενοι μόνο κατά 8%".[6]

Η μελέτη του ΚΠΟΕ αναφέρει σαν βασική αιτία της γήρανσης του πληθυσμού την υπογεννητικότητα, που δεν μπόρεσε να αναπληρωθεί από την "τονωτική ένεση" της αθρόας μετανάστευσης γιατί *"η μεταναστευτική εργασία δεν αποτελεί πλήρες υποκατάστατο του εγχώριου εργατικού δυναμικού"*. Γιατί "δεν αποτελεί πλήρες υποκατάστατο" δεν το διευκρινίζει η μελέτη (ή τουλάχιστον οι εφημερίδες που την παρουσίασαν). Αλλά δεν είναι δύσκολο να καταλάβει κανείς γιατί: ο λόγος είναι ο ρατσισμός. Η μεταναστευτική εργασία δεν συμβάλει στα έσοδα των ταμείων όσο θα μπορούσε πολύ απλά γιατί χιλιάδες μετανάστες εργάτες είναι "παράνομοι" – με άλλα λόγια γιατί το ελληνικό κράτος προτιμάει να εξασφαλίζει μαύρη φτηνή εργασία στους εργοδότες παρά να εξασφαλίζει εισφορές για τα ταμεία. Η διαφορά ανάμεσα στο 18% της αύξησης των συνταξιούχων και του 8% της αύξησης των ασφαλισμένων-εργαζόμενων θα ήταν δίχως άλλο πολύ μικρότερη αν είχαν νομιμοποιηθεί όλοι αυτοί οι εργάτες. Και θα ήταν σίγουρα αρνητική αν η οικονομία μπορούσε να απορροφήσει τις εκατοντάδες χιλιάδες των ανέργων. Αλλά αυτά ανήκουν στη σφαίρα της επιστημονικής φαντασίας για την κυβέρνηση. Το "ρεαλιστικό" είναι να κοπούν οι συντάξεις και να αυξηθούν τα όρια συνταξιοδότησης και να εξισωθούν τα όρια ηλικίας ανάμεσα στους άντρες και τις γυναίκες. Να αναγκαστούν οι εργαζόμενοι στην Ελλάδα, με άλλα λόγια, να δουλεύουν ακόμα περισσότερα χρόνια, δηλαδή, και να παίρνουν – όταν τους έχουν στύψει ολοκληρωτικά τα αφεντικά και αν έχουν καταφέρει να επιβιώσουν μέχρι τότε – μια σύνταξη πείνας.

Γιατί το τελευταίο μεγάλο ψέμα που διαδίδουν αυτή τη στιγμή της επίθεσης η κυβέρνηση και οι φίλοι της είναι ότι οι εργαζόμενοι στην Ελλάδα βγαίνουν μαζικά στην πρόωρη σύνταξη. Η μέση ηλικία συνταξιοδότησης στην Ελλάδα είναι από τις μεγαλύτερες στην Ευρώπη – και αυτό παρά την προκλητική συνταξιοδότηση των αξιωματικών του στρατού στα 48 και το μαζικό κύμα συνταξιοδοτήσεων που έχει πυροδοτήσει ο φόβος των αλλαγών. Λίγες μόνο από τις χώρες της ΕΕ βρίσκονται πάνω από την Ελλάδα – η Ιρλανδία που έχει ήδη χτυπηθεί από ένα αντίστοιχο σκληρό "Πρόγραμμα Σταθεροποίησης", η Λεττονία που έχει δεχτεί και αυτή τη "βοήθεια" του ΔΝΤ, η Ισπανία, μια χώρα όπου η ανεργία βρίσκεται επίσημα στα επίπεδα του 20%. Στην Ελλάδα, οι εργαζόμενοι δουλεύουν περίπου 8 μήνες περισσότερο από τον μέσο εργάτη της Ευρώπης των 27. Αυτό όμως δεν εμποδίζει την κυβέρνηση να ζητάει κατάργηση των "χαριστικών πρόωρων" συνταξιοδοτήσεων και αύξηση στα όρια ηλικίας.

Αντίσταση

Το νομοσχέδιο του Λοβέρδου ούτε θέλει ούτε μπορεί να δώσει λύση στα εκρηκτικά ελλείμματα των ταμείων. Όπως όλο το "Πρόγραμμα Σταθεροποίησης" της κυβέρνησης, το μέλημά του είναι ένα και μόνο ένα: πως θα σωθούν, μέσα στη σημερινή παγκόσμια οικονομική κρίση οι ελληνικές τράπεζες – ο κορμός του ελληνικού καπιταλισμού.

Τα ψέματα για την γήρανση του πληθυσμού, τις παράνομες συνταξιοδοτήσεις ή την κακοδιαχείριση ούτε η ίδια η κυβέρνηση δεν τα πιστεύει. Ο αποδέκτης των επιχειρημάτων αυτών είμαστε εμείς – εμάς προσπαθούν να κοροϊδέψουν ότι οι μεταρρυθμίσεις είναι "αναγκαίες", αλλιώς θα πρέπει να ξεχάσουμε τη σύνταξη.

Η κυβέρνηση έχει κάθε λόγο να φοβάται τις αντιδράσεις. Οι μεταρρυθμίσεις του Γιαννίτση το 2001 σκόνταψαν όταν "συναντήθηκαν" με μια από τις μεγαλύτερες απεργίες των τελευταίων χρόνων – και μια εξίσου μεγάλη απεργιακή διαδήλωση στο κέντρο της Αθήνας. Το ίδιο έγινε και με τις μεταρρυθμίσεις του Μαγγίνα: "πέθαναν" ύστερα από ένα άγριο απεργιακό κύμα που κράτησε πάνω από τρεις μήνες και έκλεισε με την αποπομπή του υπουργού με πρόσχημα, τι ειρωνεία, τον σάλο που είχε ξεσπάσει γιατί ο υπουργός Απασχόλησης είχε "ξεχάσει" να δηλώσει στο ΙΚΑ τους Ινδούς που απασχολούσε στο εξοχικό του. Το ίδιο έγινε και με τις μεταρρυθμίσεις της Πετραλιά που τον διαδέχτηκε. Κόλλησαν στις κοινωνικές αντιδράσεις που ξεσήκωσε η κυβέρνηση του Καραμανλή – αντιδράσεις που κατέληξαν στην εξέγερση του Δεκέμβρη στα τέλη του 2008.

Αν ο Παπανδρέου, ο Παπακωνσταντίνου ή ο Λοβέρδος νομίζουν ότι αυτή τη φορά θα τους προστατέψει από την θύελλα που έρχεται το ΔΝΤ ή η Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι βαθιά νυχτωμένοι. Πολύ βαθιά νυχτωμένοι. ■

1. "Κάτω τα χέρια από τις συντάξεις", *Εργατική Αλληλεγγύη*, Νο913.
2. Δήλωση στην τηλεόραση του Σκάι, 24 Μάρτη 2010, www.skai.gr.
3. Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης, www.ggka.gr.
4. www.capital.gr, 20 Φεβρουαρίου 2007.
5. *Το Βήμα*, Πέμπτη 11 Μάρτη 2010.
6. *Τα Νεα*, 21 Σεπτεμβρίου 2009.

Ένωση Μεταναστών Εργατών

Στις 9 Απρίλη, μετανάστες εργάτες από χώρες της Ασίας, της Αφρικής, της Μ. Ανατολής και τα Βαλκάνια προχώρησαν στην ίδρυση της ΄Ενωσης Μεταναστών Εργατών. Βρέθηκαν μαζί εργαζόμενοι από χώρες όπως η Αλβανία, το Πακιστάν, η Ινδία, το Αφγανιστάν, η Σρι Λάνκα, το Μπαγκλαντές, η Συρία, το Ιράν, η Τουρκία, το Μαρόκο, η Σενεγάλη, η Γκάμπια, η Νιγηρία, το Κονγκό . *«Οργανωνόμαστε χωρίς διάκριση εθνικότητας, θρησκείας, χρώματος και φύλου για να δώσουμε με την δύναμη της παγκόσμιας ενότητας των εργατών τον αγώνα για τα δικαιώματα μας»*, ανέφερε η ανακοίνωση που καλούσε στην Πρωτομαγιάτικη διαδήλωση.

Η μαζική συμμετοχή μεταναστών στην Πανεργατική Απεργία στις 24 Φλεβάρη υπογράμμισε με τον πιο καθαρό τρόπο ότι αποτελούν κομμάτι της εργατικής τάξης που έχει δύναμη και διάθεση να αντισταθεί και να παλέψει. Στην Εργατική Πρωτομαγιά ένα ολόκληρο κομμάτι μεταναστών κυκλοφορούσε προκήρυξη σε δέκα γλώσσες και πήρε μέρος στη διαδήλωση.

Στην περίοδο της ανάπτυξης του ελληνικού καπιταλισμού, οι απολογητές του συστήματος ομολογούσαν χαμηλόφωνα την αλήθεια για τους μετανάστες για την καθοριστική συμβολή τους στην γοργή άνοδο των δεικτών του ΑΕΠ. Πλάι στους διθυράμβους των κυβερνήσεων για την επιτυχία της Ολυμπιάδας και την ένταξη στην ΟΝΕ, στα αυτιά μας ακούγονταν ωραία λόγια για τους δουλευταράδες Ασιάτες και Αλβανούς οικοδόμους, τους νοικοκύρηδες εργάτες από το Πακιστάν, το Μπαγκλαντές, τις καλοκάγαθες οικιακές βοηθούς από τις Φιλιππίνες, τη Σρι Λάνκα και την Α.Ευρώπη. Οι μελέτες του ΙΝΕ-ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ στήριζαν το αίτημα των συνδικάτων για νομιμοποίηση των μεταναστών αξιοποιώντας αυτήν την εικόνα.

Στη νέα φάση της κρίσης οι απολογητές στάζουν δηλητήριο για τους «εγκληματίες λαθρομετανάστες», ενώ η συνδικαλιστική ηγεσία κατεβάζει τους τόνους για την διεκδίκηση της νομιμοποίησης των μεταναστών.

Η υπόθεση της απόπειρας δολοφονίας της Κωνσταντίνας Κούνεβα έδειξε πόσο βάρβαρα αντιμετωπίζουν τα αφεντικά την αντίσταση των μεταναστών εργαζομένων στην περίοδο της κρίσης, όταν μάλιστα είναι οργανωμένη σε συνδικάτο. ΄Εδειξε ταυτόχρονα και τα όρια του συνδικαλισμού, που μπορεί να είναι ριζωμένος σε χώρους όπως ο ΗΣΑΠ, αλλά μέσα στις αλλαγές των εργασιακών σχέσεων και τις ιδιωτικοποιήσεις έφτασαν οι δουλέμποροι να θησαυρίζουν κατακλέβοντας και απειλώντας τις «Κούνεβες».

Χιλιάδες εργαζόμενοι στις κατασκευές, σε βιοτεχνίες και εργοστάσια βρίσκονται πλέον στην ανεργία και ανάμεσα σε αυτούς είναι οι ίδιοι οι μετανάστες. Τώρα έχουν φτάσει να αναζητούν τρόπους να δώσουν την μάχη για να σωθούν οι δουλειές, να μην περάσουν οι απολύσεις και η απλήρωτη δουλειά. Για τους μετανάστες η απόλυση είναι ο προθάλαμος που οδηγεί στην παρανομία και την απέλαση. Πάνω από 180.000 μετανάστες που είχαν πάρει άδεια παραμονής έχοντας σταθερή εργασία που ξεπερνούσε την πενταετία βρίσκονται τώρα χωρίς χαρτιά.

Οι ίδιοι οι μετανάστες κουβαλάνε πολύτιμες εμπειρίες από τους αγώνες και τις εξεγέρσεις από τις χώρες καταγωγής τους. Μας το θύμισε ένας Αλβανός οικοδόμος όταν μίλησε για την ένοπλη εξέγερση που ακολούθησε την κρίση των πυραμίδων στην χώρα του σε μια εκδήλωση που διοργάνωσε το ΣΕΚ τη μέρα της Πρωτομαγιάς για να συζητήσει την αντιμετώπιση της κρίσης. Σε αυτή την εκδήλωση το ακροατήριο είχε τέτοια πολυεθνική σύνθεση που ήταν ένα δείγμα των δυνατοτήτων των μεταναστών να δώσουν τη μάχη και μάλιστα μέσα από την σχέση τους με την αντικαπιταλιστική Αριστερά .

΄Ενα τεράστιο κομμάτι μεταναστών είναι το ίδιο ζωντανό κομμάτι της ριζοσπαστικοποίησης του Δεκέμβρη του 2008, αλλά και των μεγάλων αντιρατσιστικών και αντιπολεμικών αγώνων στην Ελλάδα. Χωρίς αυτές τις εμπειρίες δεν θα μπορούσε να συγκροτηθεί και να δώσει πετυχημένα τη μάχη ενάντια στο ρατσισμό και τους φασίστες η Κίνηση Ενωμένοι Ενάντια στο Ρατσισμό και τη Φασιστική Απειλή, ούτε να γίνεται σήμερα το βήμα της οργάνωσης των μεταναστών με πιο συστηματικό τρόπο.

Γρανάζι

Η ΄Ενωση Μεταναστών Εργατών είναι ένα γρανάζι που θα προσπαθήσει να βάλει σε κίνηση ένα ολόκληρο κομμάτι εργαζόμενων μεταναστών που βρίσκεται στο στόχαστρο των ρατσιστικών και φασιστικών επιθέσεων.

Βάζει στο κέντρο της προσπάθειάς της να κερδίσει το οργανωμένο εργατικό κίνημα στη κοινή δράση τόσο ενάντια στις επιθέσεις των καπιταλιστών στα εργασιακά δικαιώματα όσο και ενάντια στο ρατσισμό και τη φασιστική απειλή.

Η ελληνική άρχουσα τάξη χτυπάει την εργατική τάξη και τους μετανάστες στην Ελλάδα την ώρα που συνεργάζεται με τις άρχουσες τάξεις στις χώρες καταγωγής των μεταναστών για την αφαίρεση δικαιωμάτων, ακόμη και για την καταλήστευση των χωρών αυτών μέσα από την άμεση συμμετοχή στις ιμπεριαλιστικές εκστρατείες και την κατοχή που επιβάλλουν το ΝΑΤΟ, οι ΗΠΑ και η ΕΕ. Η επίθεση στους μετανάστες, ο ρατσισμός και η ισλαμοφοβία συμπληρώνουν τα άδικα ταξικά μέτρα επιδιώκοντας την διάσπαση των εργατών σε ντόπιους και ξένους, σε νόμιμους και παράνομους μετανάστες. Η μετατροπή των μεταναστών σε αποδιοπομπαίους τράγους για την ανεργία και την φτώχεια χρησιμεύει ως εργαλείο αποπροσανατολισμού για το ποιος δημιουργεί την κρίση. Η χυδαιότητα των πολιτικών της μηδενικής ανοχής της κυβέρνησης ανοίγει το δρόμο στη φασιστική απειλή του ΛΑΟΣ και στις νέες ρατσιστικές εκστρατείες του Σαμαρά.

Η αντικαπιταλιστική αριστερά είναι ώρα να προωθήσει τη σύνδεση του οικο-

Πρωτομαγιά 2010: η Ένωση Μεταναστών Εργατών διαδηλώνει μαζικά.

νομικού με το πολιτικό αγώνα διότι όσο ποτέ άλλοτε είναι αναγκαία για να πετύχουμε νίκες.

Τα χυδαία ρατσιστικά συνθήματα των ανδρών του Λιμενικού Σώματος του Χρυσοχοΐδη, οι επιχειρήσεις σκούπα της Αστυνομίας και οι απελάσεις, η FRONTEX και τα νέα στρατόπεδα συγκέντρωσης, οι αποκλεισμοί παιδιών μεταναστών από την συμμετοχή στις πανελλαδικές εξετάσεις, το κλείσιμο οποιασδήποτε νέας διαδικασίας νομιμοποίησης των μεταναστών είναι μια πολιτική που πάει χέρι-χέρι με τα σκληρά αντεργατικά μέτρα της κυβέρνησης, του ΔΝΤ και της ΕΕ. Το κουκούλωμα του σκανδάλου των απαγωγών των Πακιστανών με το απαλλακτικό βούλευμα δείχνει ότι η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ θα συνεχίσει στα χνάρια της ΝΔ την πολιτική «μηδενικής ανοχής» στην μετανάστευση κατά το δόγμα Πάγκαλου. Η επίθεση των ελληναράδων εμπόρων του ΛΑΟΣ κατά των μικροπωλητών στην Ερμού είναι ένα δείγμα των διαθέσεων των φασιστών να συνεχίσουν την εκστρατεία μίσους και αποπροσανατολισμού για το ποιος φταίει για την κρίση.

Αν στον συνολικό πληθυσμό οι μετανάστες αποτελούν το 11%, σε μια σειρά από εργασιακούς χώρους η παρουσία τους έχει μεγάλο βάρος. Η ένταξη τους στα συνδικάτα αποτελεί τον πρώτο στόχο της Ένωσης Μεταναστών Εργατών. Η ενεργοποίησή τους όπου έχουν ήδη εγγραφεί είναι απόλυτη ανάγκη για να μπορεί να απεργεί ένας χώρος και να αποκρούει τις επιθέσεις των αφεντικών. Μπορεί άραγε να οργανωθεί αποτελεσματικά ο αγώνας για να πληρωθούν τα δεδουλευμένα οι απολυμένοι της ΔΙΕΚΑΤ και να ξαναπιάσουν δουλειά αν δεν συσπειρωθούν στη δράση οι 250 μετανάστες από τους συνολικά 300 εργαζόμενους της επιχείρησης;

Στα συνδικάτα πρέπει να μπει αποφασιστικά η πάλη κατά των ρατσιστικών επιθέσεων. Οι δυνατότητες είναι τεράστιες όπως έδειξε η συνεργασία της Κίνησης Ενωμένοι Ενάντια στο Ρατσισμό και τη Φασιστική Απειλή με τους εκπαιδευτικούς για την διοργάνωση ενός πετυχημένου γύρου εκδηλώσεων μέσα στα σχολεία στις 19 Μάρτη με κέντρο το αίτημα ιθαγένεια για όλα τα παιδιά των μεταναστών.

Εγγραφή τώρα στα συνδικάτα

Θα ήταν δύναμη για κάθε σωματείο στα νοσοκομεία, τις συγκοινωνίες, τα ΑΕΙ, τις ΔΕΚΟ να γράψει στη δύναμη του τα συνεργεία στα οποία έχουν εκχωρηθεί υπηρεσίες του δημόσιου, όπως ο καθαρισμός, η φύλαξη, η συντήρηση κλπ. Η επιδίωξη είναι σε κάθε συνέλευση, απεργία και διαδήλωση να βρεθεί μαζί με τους υπόλοιπους εργαζόμενους αυτό το κομμάτι. Θα ήταν δύναμη για τα συνδικάτα στα ΕΛΤΑ να στηρίξουν και να οργανώσουν μαζί τον αγώνα ενάντια στις απολύσεις στην ΙΝΤΕΡΑΤΤΙΚΑ βάζοντας το αίτημα της επανακρατικοποίησης των ταχυμεταφορών.

Σε τι εξυπηρετεί όμως η αυτόνομη συγκρότηση της Ένωσης Μεταναστών Εργατών όταν από την μια υπάρχουν τα συνδικάτα και από την άλλη οι κοινότητες των μεταναστών;

Πρώτο, στα συνδικάτα δεν είναι αυτόματη, ούτε αυτονόητη η οργάνωση της συμμετοχής των μεταναστών. Η Φεντερασιόν στην πολυεθνική Θεσσαλονίκη των αρχών του 20ού αιώνα με την έμπνευση των διεθνιστικών ιδεών και της αλληλεγγύης τύπωνε εφημερίδα του συνδικάτου πολύγλωσση και την Πρωτομαγιά ανέβαιναν στις εξέδρες εργάτες και εργάτριες από 13 εθνότητες και μίλαγαν στη γλώσσα τους! Χρειάζεται λοιπόν μάχη για να γίνει πραγματική η ένταξη των μεταναστών και δραστηριοποίηση μέσα στους αγώνες.

Άραγε σε χώρους που εργάζονται μόνο μετανάστες δεν μπορεί να υπάρξει συνδικαλιστική οργάνωση; Το παράδειγμα της Αμερικής στις αρχές του 20ού αιώνα είναι αξιοσημείωτο. Συνδικάτα υπήρχαν όταν εκατομμύρια μετανάστες πλημμύριζαν τη χώρα και με την άγρια εκμετάλλευση της εργατικής τους δύναμης χτίζονταν ο αμερικάνικος καπιταλισμός. Τότε τα επίσημα συνδικάτα της AFL-CIO δεν δέχονταν τους μετανάστες ως μέλη τους. Η θρυλική οργάνωση IWW, Βιομηχανικοί Εργάτες του Κόσμου, είχε καταφέρει να οργανώσει εκατοντάδες χιλιάδες κερδίζοντας τα δικαιώματα στη δουλειά, τον συνδικαλισμό και την αξιοπρέπεια με αγώνες και θυσίες που έγιναν παράδειγμα για το παγκόσμιο εργατικό κίνημα.

Η Ένωση Μεταναστών Εργατών συγκεντρώνοντας μετανάστες με ή χωρίς χαρτιά από διαφορετικές χώρες και δίνοντας την μάχη για πλήρη εργασιακά και κοινωνικά δικαιώματα ανοίγει την δυνατότητα να σπάσει η πολιτική διαχωρισμών που επιδιώκει η κυβέρνηση. Είναι ένας δρόμος για να μπει ξανά επιθετικά το αίτημα για νομιμοποίηση όλων των μεταναστών εδώ και τώρα!

Πέτρος Κωνσταντίνου

Ποιός θυμάται την παγκοσμιοποίηση;

Η οικονομική κρίση και η ιδεολογική χρεοκοπία του νεοφιλελευθερισμού οδηγούν τους διαχειριστές του συστήματος στην αναζήτηση ενός “νέου πατριωτισμού”, γράφει ο **Νίκος Λούντος**.

Ποιος άραγε θυμάται την παγκοσμιοποίηση; Η ευρωπαϊκή Δεξιά πάντως δίνει όλο και περισσότερα σημάδια ότι θέλει να την ξεχάσει. Οι προφήτες που έβλεπαν τον εθνικισμό, αν όχι ακόμη και το έθνος-κράτος, να υποχωρεί χάρη στη διεθνοποίηση της οικονομίας και τους αντίστοιχους πολιτικούς θεσμούς, όπως είναι η Ευρωπαϊκή Ενωση, έχουν πέσει προφανώς έξω. Μια ματιά στον κυρίαρχο πολιτικό λόγο στις μεγάλες ευρωπαϊκές χώρες το αποδεικνύει. Στη Γαλλία, ο Σαρκοζί άνοιξε επίσημη συζήτηση που κράτησε μήνες με θέμα την επικαιρότητα της «γαλλικής εθνικής ταυτότητας» και ο πρωθυπουργός του, Φρανσουά Φιγιόν, προτείνει την ανάρτηση της γαλλικής σημαίας μέσα σε κάθε σχολική αίθουσα. Στην Ιταλία, ο Μπερλουσκόνι συγκυβερνά με τους ρατσιστές της Λέγκας του Βορρά και έχει ενσωματώσει στο κυβερνητικό κόμμα τους «μετά-φασίστες» του Τζανφράνκο Φίνι. Στη Βρετανία, ο Γκόρντον Μπράουν, αρχικός εμπνευστής του συνθήματος «Βρετανικές δουλειές για βρετανούς εργάτες», παραδίδει την εξουσία στον Συντηρητικό και ακόμη πιο ευρωσκεπτικιστή, Ντέιβιντ Κάμερον.

Το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης έφερε τον εθνικισμό ακόμη πιο έντονα στο προσκήνιο. Το «παγκόσμιο χωριό» έδωσε τη θέση του στα πλακώματα μεταξύ Γερμανών και Ελλήνων, Ισλανδών και Αγγλων, Αμερικάνων και Κινέζων. Οι πολυεθνικές και οι τράπεζες θυμήθηκαν για τα καλά ότι «έχουν πατρίδα» και διεκδίκησαν από τις κυβερνήσεις τους να τις προστατεύσουν απέναντι στους «άλλους». Πρόκειται για μια διαδικασία που θα ενταθεί μαζί με το βάθεμα της κρίσης, γι’αυτό η Αριστερά πρέπει να είναι σωστά προσανατολισμένη.

Οι εθνικές προεκτάσεις στην αντιμετώπιση της κρίσης εμφανίστηκαν από νωρίς. Τα κράτη ήταν αυτά που μπήκαν μπροστά για να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα ρευστότητας και να προλάβουν καταρρεύσεις μετά την Λίμαν Μπράδερς. Την προτεραιότητα φυσικά είχαν οι εγχώριες τράπεζες και επιχειρήσεις. Το πακέτο Πόλσον πήγε στις αμερικάνικες τράπεζες και το πακέτο Παπαθανασίου στις ελληνικές. Στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ενωσης έβγαιναν ήδη αντιπαραθέσεις για το πού θα πάνε τα χρήματα της σωτηρίας και τι όρους μπορούν να βάλουν οι κυβερνήσεις στους καπιταλιστές που ενισχύουν. Η ελληνική κυβέρνηση ενισχύει τους έλληνες τραπεζίτες, αλλά μπορεί να το κάνει και για τα παραρτήματά τους στα Βαλκάνια; Και αν ναι, δεν είναι αθέμιτος ανταγωνισμός σε σχέση με τις γερμανικές τράπεζες που διεκδικούν τις ίδιες αγορές;

Τα κρούσματα προστατευτισμού δεν έμειναν όμως στην έκτακτη επιχείρηση σωτηρίας. Επόμενο βήμα ήταν η δυνατότητα προστασίας της εγχώριας παραγωγικότητας και των εγχώριων θέσεων εργασίας. Το πακέτο Ομπάμα περιλαμβάνει την περιβόητη ρήτρα «Αγοράστε αμερικανικά» και προβλέπει ότι οι εργολάβοι που θα αναλάβουν τα δημόσια έργα που θα χρηματοδοτηθούν από το πακέτο στήριξης είναι υποχρεωμένοι να χρησιμοποιήσουν σίδηρο, ατσάλι και άλλα υλικά που έχουν παραχθεί εντός των Ηνωμένων Πολιτειών. Ο Καναδάς, που οι βιομηχανίες του είναι στενά συνδεδεμένες με τις ΗΠΑ, κέρδισε εξαιρέσεις μόνο μετά από μια περίοδο μεγάλου πανικού. Ωστόσο η ρήτρα του Ομπάμα οδήγησε σε συγκρίσεις με το νόμο «Αγοράστε Αμερικανικά» του Ρούσβελτ το 1933 που σηματοδότησε τη μεγάλη στροφή προς το εθνικό κλείσιμο των οικονομιών τη δεκαετία του ’30.

Οι συγκρίσεις αυτές αποτελούν ιδεολογικά σοκ. Το περιοδικό Economist, βασικός προπαγανδιστής της «παγκοσμιοποίησης», είχε στις αρχές Φλεβάρη αφιέρωμα με θέμα την «επιστροφή του οικονομικού εθνικισμού». Το σκίτσο-θρίλερ που συνόδευε τα άρθρα ήταν ένα χέρι που βγαίνει μέσα από τάφο. Μετά από δεκαετίες νεοφιλελεύθερης ορθοδοξίας, η χρήση προστατευτικών πολιτικών τραντάζει το σύστημα σε παγκόσμιο επίπεδο. Η Κίνα προστατεύει τη βιομηχανία της κρατώντας το νόμισμά της υποτιμημένο και δέχεται τη διεθνή κριτική.[1] Οι ΗΠΑ είχαν ήδη δεχθεί την κριτική της Ευρωπαϊκής Ενωσης για τον τρόπο που ενισχύουν τις αυτοκινητοβιομηχανίες τους, την General Motors, τη Ford και την Chrysler.

Προστατευτισμός

Η Ρενό ανακοίνωσε ότι η παραγωγή του μοντέλου Clio Campus θα μεταφερθεί από την Σλοβενία στο Παρίσι από τον ερχόμενο Ιούνη, προβάλλοντας ότι έτσι θα δημιουργηθούν 400 δουλειές για Γάλλους. Η Ρενό είναι φυσικά ιδιωτική εταιρεία κι όμως την αναγγελία για την μετεγκατάσταση της παραγωγής την έκανε ο Σαρκοζί, ο οποίος «πρότεινε» τον επαναπατρισμό της αυτοκινητοβιομηχανίας. Οταν αρχικά η Ρενό σκεφτόταν μετεγκατάσταση στην Τουρκία, ο υπουργός Βιομηχανίας της Γαλλίας απείλησε με αύξηση του κρατικού μεριδίου στην ιδιοκτησία της εταιρείας. *«Δεν στηρίξαμε τις*

Οι συνομιλίες Ομπάμα και Χου Ζιντάο δεν μπόρεσαν να λύσουν τις διαφορές τους.

αυτοκινητοβιομηχανίες μας με όλα αυτά τα χρήματα για να πάνε όλα τα εργοστάσια στο εξωτερικό. Θέλω να δηλώσω πολύ έντονα τη διαφωνία μου με την αντίληψη που λέει ότι οι μεγάλες εταιρείες, ιδιαίτερα αυτές που είναι παγκόσμιας κλίμακας, δεν έχουν πλέον εθνικότητα», δήλωσε ο Σαρκοζί.

Είναι πραγματικά εξωφρενικό να ακούγονται τέτοια πράγματα από τους υποστηρικτές της «οδηγίας Μπολκεστάιν» που θέλει τους εργάτες των φτωχότερων χωρών να δουλεύουν με εργασιακούς όρους της χώρας προέλευσής τους, όπου και αν βρίσκονται. Η παγκοσμιοποίηση ήταν αναπόφευκτη όταν είχε να κάνει με τη διάλυση των εργατικών δικαιώματων. Είναι υπο συζήτηση όταν κινδυνεύουν τα αφεντικά.

Οι προστατευτικοί όροι της Γαλλίας τελικά αφαιρέθηκαν επισήμως μετά από τις πιέσεις της ΕΕ. Η Ευρωπαία επίτροπος Ανταγωνισμού προειδοποίησε: *«Ο οικονομικός εθνικισμός κινδυνεύει να πυροδοτήσει μια αλληλουχία εκδικητικών μέτρων που τελικά θα κάνουν την κρίση δέκα φορές χειρότερη και θα καταστρέψουν κάθε πιθανότητα ανάκαμψης»*. Τα 6,5 δισεκατομμύρια ευρώ που πήγαν ως φτηνά δάνεια στις γαλλικές αυτοκινητοβιομηχανίες, όμως, πήγαν με κυβερνητική εντολή, όχι με ευρωπαϊκή.

Η επιστροφή στην «εθνική οικονομία» δεν είναι μόνο επιλογή διεξόδου από την κρίση. Είναι αναπόφευκτο αποτέλεσμα της ίδιας της κρίσης. Ο καθηγητής Ντέιβιντ Μάγιες, από το Πανεπιστήμιο του Οκλαντ εξηγεί τους μηχανισμούς που κάνουν τις τράπεζες να γυρίζουν στην «πατρίδα»: *«Η φυσική λειτουργία του συστήματος έχει τα ίδια αποτελέσματα με τον χρηματοοικονομικό εθνικισμό. Οι τράπεζες περιορίζουν τους προϋπολογισμούς τους παντού. Και έχουν βάσιμους εμπορικούς λόγους να συγκεντρωθούν στις εγχώριες αγορές τους. Ενας λόγος είναι η έλλειψη κεφαλαίων. Ενας από τους λίγους τρόπους με τους οποίους οι τράπεζες μπορούν ακόμη να συγκεντρώνουν χρήματα χωρίς να βλάπτουν τις μακροπρόθεσμες προοπτικές τους είναι να πουλάνε περιφερειακά περιουσιακά στοιχεία που έχουν στο εξωτερικό: η Royal Bank of Scotland, η UBS και η Bank of America έχουν όλες αποφασίσει να ξεφορτωθούν τις μετοχές τους από κινέζικες τράπεζες»*.[2] Με δυο λόγια, όταν συρρικνώνεται η παγκόσμια οικονομία και υπάρχουν προβλήματα, το κάθε αρπαχτικό προτιμάει να γυρίσει στη φωλιά του. Η εκτίμηση είναι ότι το 2010 θα είναι η πρώτη χρονιά από το 1982 που το διεθνές εμπόριο θα σημειώσει υποχώρηση.

Η ολλανδική τράπεζα ING που εξασφάλισε καινούργιο πακέτο ενίσχυσης στα τέλη Γενάρη, δεσμεύτηκε ότι θα διοχετεύσει 25 δισεκατομμύρια ευρώ προς τις ολλανδικές επιχειρήσεις και τους καταναλωτές. Ο Τζον Χέλε, από τη διοίκηση της τράπεζας το λέει καθαρά: *«Είναι αναμενόμενο να υπάρχει ένα στοιχείο εθνικισμού όταν στη θέση των ιδιωτών έρχονται τα κράτη»*. Οι γαλλικές τράπεζες που πήραν ενίσχυση έχουν δεσμευτεί να αυξήσουν την εγχώρια χρηματοδότηση. Άλλοι τέτοιοι πειρασμοί είναι να οριστεί ένας ελάχιστος όγκος χρημάτων που πρέπει να παραμένει στο εσωτερικό της χώρας για ασφάλεια. Κι όταν οι τράπεζες δεσμεύονται να βοηθήσουν τους εγχώριους καπιταλιστές, οι καπιταλιστές με τη σειρά τους θα πρέπει να δεσμευτούν.

Η επιστροφή του εθνικισμού

Αυτή είναι η οικονομική βάση πάνω στην οποία πατάει η δυναμική επιστροφή του εθνικισμού για τις άρχουσες τάξεις. Ομως δεν ισχύει κάποιος οικονομικός αυτοματισμός. Για τις άρχουσες τάξεις ο εθνικισμός γίνεται ένα επικίνδυνο εργαλείο ώστε να περισώσουν τον χαμένο πολιτικό τους έλεγχο. Χρησιμοποιούν τον εθνικισμό για να διχάσουν και να αποπροσανατολίσουν την εργατική τάξη. Ο Σαρκοζί είναι το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα και προσπαθεί να δώσει τον τόνο και πανευρωπαϊκά. Οι φίλοι του Σαμαρά τον χρησιμοποιούσαν ως επιχείρημα απέναντι στην Ντόρα Μπακογιάννη, στη διάρκεια της εσωκομματικής μάχης – ήταν υποτίθεται οι «αξίες της Δεξιάς» απέναντι στις αγορές. Αξίες της δεξιάς είναι ο ρατσισμός, η πολεμοκαπηλία και ο αυταρχισμός. Ο Σαρκοζί τα προσφέρει και τα τρία. Τα συμπεράσματα από τον διάλογο περί «εθνικής ταυτότητας» που έδωσε στη δημοσιότητα ο πρωθυπουργός του, Φρανσουά Φιγιόν, είναι χαρακτηριστικά. Λένε πως πρέπει να ενισχυθεί η αίσθηση «εθνικής ενότητας» παντού, να βρίσκεται αναρτημένη η

γαλλική σημαία όχι απλά σε κάθε σχολείο, αλλά σε κάθε σχολική αίθουσα. Τα σχολεία πρέπει να καλλιεργούν την αίσθηση περηφάνειας να είσαι Γάλλος και «Κάθε μαθητής να έχει την ευκαιρία μια φορά το χρόνο να τραγουδάει τη Μασσαλιώτιδα». Η πρόταση αριθμός 10 βάζει ως στόχο την επαναφορά της καθηγητικής εξουσίας μέσα στην σχολική τάξη, η οποία λένε έχει υποχωρήσει στο δεύτερο μισό του 20ου αιώνα. Ο εθνικισμός εδώ στρέφεται κατά των κεκτημένων και της κληρονομιάς του 1968, μια επιλογή που έχει κάνει ρητά ο Σαρκοζί από την αρχή της Προεδρίας του. Αντίστοιχα απαίσια μίγματα βλέπει κανείς στα μπερλουσκονικά αντι-μεταναστευτικά κηρύγματα, στην απαγόρευση οικοδόμησης μιναρέδων στην Ελβετία, στα αντι-ισλαμικά επιχειρήματα για την άρνηση εισόδου της Τουρκίας στην Ευρώπη. Οι πρόσφατες εκλογικές επιτυχίες των φασιστών σε διάφορες χώρες της Ευρώπης δεν είναι αυθόρμητο προϊόν της κρίσης. Πατάνε γερά πάνω στη νομιμοποίηση που τους προσφέρει η «επίσημη» δεξιά.

Πάνω στην αντιμετώπιση της κρίσης, το εθνικιστικό χάρτι μπορεί να εμφανιστεί με «φιλεργατικό» προσωπείο. Η προστασία των «δικών μας» βιομηχανιών, των «δικών μας» θέσεων εργασίας, της «δικής μας» αγροτικής παραγωγής γίνεται μέσο για να εξασφαλιστεί η συναίνεση για μια «εθνική» έξοδο από την κρίση. Το ζήτημα είναι να πληρώσει κάποιος άλλος την κρίση, κατά προτίμηση οι εργάτες των άλλων χωρών.

Η δεκαετία του '30 χρειάζεται να λειτουργεί σαν προειδοποίηση για το εργατικό κίνημα. Οι άρχουσες τάξεις σε όλη την Ευρώπη συνδύασαν τη στροφή στον οικονομικό εθνικισμό και τον προστατευτισμό με την επίθεση στην εργατική τάξη, τα συνδικάτα και τις οργανώσεις της. Δεν ήταν μόνο ο Χίτλερ και ο Μουσολίνι που έπαιξαν τέτοιο παιχνίδι, αλλά οι καπιταλιστές και οι περισσότερες κυβερνήσεις. Από την συγκυβέρνηση Μακντόναλντ στη Βρετανία μέχρι το Λαϊκό Μέτωπο της Γαλλίας όπου για χάρη της εθνικής ενότητας το Κομμουνιστικό Κόμμα έβαλε στην άκρη όχι μόνο τα αιτήματα της εργατικής τάξης, αλλά και την ανεξαρτητοποίηση των αραβικών αποικιών και τη βοήθεια στους Δημοκρατικούς της Ισπανίας που σφαζόντουσαν από τους φασίστες. Ολόκληρη η πολιτική των Λαϊκών Μετώπων που ακολουθούσαν τα σταλινικά κόμματα στην Ευρώπη δεν είχε μόνο να κάνει με έναν αναποτελεσματικό αντιφασισμό, αλλά και με την αυταπάτη για μια εθνική διέξοδο από την κρίση, μέσω της κρατικής παρέμβασης, των εθνικοποιήσεων και του προστατευτισμού.

Η άρχουσα τάξη της Ελλάδας ποτέ δεν σταμάτησε να διεκδικεί πρωταγωνιστικό ρόλο στα Βαλκάνια. Στην φωτογραφία, αριστερά ο Γκρουέφσκι και δεξιά ο Σαλί Μπερίσα.

Η πραγματικότητα είναι ότι ο εθνικισμός – οικονομικός και πολιτικός – βρίσκεται διαρκώς στη φαρέτρα της άρχουσας τάξης. Ο εθνικισμός είναι δομικό κομμάτι της καπιταλιστικής ιδεολογίας και αυτή η σχέση τους βασίζεται στην απλή πραγματικότητα ότι το κεφάλαιο είναι οργανωμένο σε εθνική βάση. Η υποτιθέμενη αντίθεση «παγκοσμιοποίηση εναντίον εθνικισμού» ήταν μύθος και πριν από το ξέσπασμα της σημερινής κρίσης. Τα κράτη δεν μείωσαν το ρόλο τους στην παγκόσμια οικονομία, ίσα ίσα τον αύξησαν λόγω της παγκοσμιοποίησης. Σχεδόν όλες οι πολυεθνικές εταιρείες συνέχισαν να έχουν μία εθνική βάση, μία κύρια αγορά στην οποία απευθύνονταν και όταν άπλωναν τα δίχτυα τους παγκόσμια, τόσο μεγαλύτερη ανάγκη είχαν από το «κράτος τους» να τις υποστηρίζει.

Εθνικά κεφάλαια

Αν οι συνεδριάσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) είναι το πανηγύρι της παγκοσμιοποίησης, εκεί δεν παίρνουν μέρος οι καπιταλιστές αλλά οι εκπρόσωποί τους, οι εθνικές κυβερνήσεις. Η γερμανική κυβέρνηση συνεχίζει να είναι ο εκφραστής του γερμανικού καπιταλισμού, όπως η αμερικάνικη κυβέρνηση είναι του αμερικάνικου καπιταλισμού. Στο εσωτερικό κάθε χώρας, ο εθνικισμός ποτέ δεν σταμάτησε να παίζει ρόλο για να εξαπατά την εργατική τάξη και να προσπαθεί να πείσει ότι οι θυσίες μας γίνονται προς όφελος κάποιου γενικού καλού, του εθνικού συμφέροντος.

Στην Ελλάδα αυτό ήταν πιο φανερό από αλλού. Η εισβολή του ελληνικού κεφαλαίου στα Βαλκάνια γίνεται εδώ και δυο δεκαετίες υπό τη σημαία του «ονόματος της Μακεδονίας». Η παγκοσμιοποίηση στα Βαλκάνια απλώθηκε μαζί με τον εθνικισμό, σαν δίδυμο αδερφάκι της. Ο «ευρωπαίος» Σημίτης στα τελευταία της πρωθυπουργίας του έκανε σύνθημά του το «Πρώτα η Ελλάδα». Η είσοδος στην ΟΝΕ βαφτίστηκε «εθνικός στόχος». Ο Καραμανλής πούλαγε για πολλά χρόνια «εθνική περηφάνια», είτε ήταν για τα βέτο στα Βαλκάνια είτε για την κατάκτηση του Euro 2004 και τη διοργάνωση των Ολυμπιακών.

Η κρίση πλέον έσπασε και την ευρωπαϊκή βιτρίνα. Εσπασε το ψέμα ότι το κοινό συμφέρον των ευρωπαίων καπιταλιστών θα είναι βαρύτερο από τα επιμέρους συμφέροντα του κάθε εθνικού κεφαλαίου. Οι ανταγωνισμοί κάθε άλλο παρά ξεπεράστηκαν και η Ευρωπαϊκή Ενωση παρέμεινε στηριγμένη στη λυκοφιλία. Η δημιουργία ευρωπαϊκών θεσμών έτρεχε πάντα να δημιουργήσει δεσμεύσεις για να περιορίσει τις διαχωριστικές τάσεις, αλλά πάντα σκόνταφτε στον τρόπο με τον οποίο θα συγκεραστούν τα διαφορετικά συμφέροντα. Η επιλογή του προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ήταν πάντα συμφωνία μεταξύ των τριών τεσσάρων μεγαλύτερων χωρών. Το ίδιο ισχύει για τον πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Το ευρώ, εκτός από το βασικό ρόλο του ως κοινό νόμισμα που έγινε ανταγωνιστικό στις διεθνείς αγορές, είχε από την αρχή και ρόλο θεσμού. Οι μικρότερες χώρες εξασφάλιζαν σταθερότητα, την ίδια ώρα που παραχωρούσαν μέρος της ανταγωνιστικότητάς τους, αφού δεν μπορούν να κάνουν υποτιμήσεις, όπως μπορούσαν με

τα εθνικά τους νομίσματα. Ομως η περίφημη «ολοκλήρωση», ή η πολιτική ενοποίηση, δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ. Οχι γιατί την μπλόκαραν οι εθνικιστές – αλλά γιατί την μπλόκαρε η πραγματικότητα των διαφορετικών συμφερόντων. Τώρα αυτό το μισοτελειωμένο σπίτι δέχτηκε το σεισμό της οικονομικής κρίσης και οι σεισμοί έχουν πάντα τα χειρότερα αποτελέσματα στις οικοδομές.

Ας δούμε όμως τι προκλήσεις βάζει στην Αριστερά η καινούργια επιστροφή του εθνικισμού, με αφορμή την κρίση. Κάτι που είναι φανερό είναι ότι και μέσα στην Αριστερά υπάρχει διολίσθηση στο να γίνει η συζήτηση με εθνικούς όρους. Η Αυγή τις μέρες της «ελληνο-γερμανικής διένεξης» έκανε πρωτοσέλιδό της το αίτημα για την αποπληρωμή των γερμανικών πολεμικών αποζημιώσεων.[3] Ακριβώς δηλαδή την ώρα που η κυβέρνηση προσπαθούσε να εμφανίσει την κρίση ως «γερμανική πρόκληση», ο Συνασπισμός τσίμπησε στην μπλόφα. Το ΚΚΕ δεν έφτασε μέχρι εκεί αλλά έκανε σύνθημα και πρωτοσέλιδο οτι η Αντίσταση είναι ο «πραγματικός πατριωτισμός».

Στερεότυπα

Ο Παπανδρέου από τη μεριά του προσπάθησε να εμφανίσει τη λιτότητα ως «εθνική αντίσταση». Ολα τα βρόμικα εθνικά στερεότυπα ξαναβγήκαν στην επιφάνεια. «Σφιχτοί» Γερμανοί και «σπάταλοι» Ελληνες από τη μια μεριά, «ιμπεριαλιστές» Γερμανοί και «αμυνόμενοι» Ελληνες από την άλλη. Οταν πριν κάποια χρόνια ο Μπους είχε μιλήσει για «νέα» και «παλιά» Ευρώπη, οι Ευρωπαίοι ηγέτες τον είχαν κατηγορήσει ότι διχάζει την Ενωση. Τώρα οι ίδιοι είναι αυτοί που μιλάνε για το Νότο ως χώρες PIGS (γουρούνια). Συμμετρική είναι και η ελληνική περιγραφή του προβλήματος που βλέπει «ανθελληνική συνωμοσία» και στοχοποίηση της Ελλάδας.

Μέσα σε μια τέτοια κατάσταση, οι λεγόμενες θετικές προτάσεις για την αντιμετώπιση της κρίσης από πλευράς της Αριστεράς είναι καταδικασμένες να παίζουν με τον εθνικισμό, ακόμη και αν ο στόχος τους δεν είναι αυτός. Η εκτίμηση ότι για την κρίση φταίει η Γερμανία και ο κακός σχεδιασμός της ΕΕ οδηγούν στην αυταπάτη ότι ο ελληνικός καπιταλισμός δεν ξέρει το συμφέρον του και έχει ανάγκη τις δικές μας προτάσεις για να σωθεί, ανοίγοντας μάλιστα πόρτα σε μια αντίληψη συμμαχίας της εργατικής τάξης με τους παραγωγικούς καπιταλιστές κόντρα

Η υποψήφια του NPA στις περιφερειακές εκλογές Ιλχάμ Μουσαΐντ δέχεται επίθεση από κυβέρνηση και ΜΜΕ επειδή φοράει μαντήλα.

στους τραπεζίτες και τους κερδοσκόπους.

Τα μέτρα λιτότητας του ΔΝΤ και της Ευρωπαϊκής Ενωσης όμως δεν είναι διαφορετικά από αυτά που επιδιώκουν να εφαρμόσουν οι έλληνες καπιταλιστές εδώ και χρόνια. Μείωση μισθών και συντάξεων, ελαστικοποίηση της εργασίας και ιδιωτικοποιήσεις είναι οι επιδιώξεις των ελλήνων καπιταλιστών για αύξηση της παραγωγικότητας μέσω της αύξησης της εκμετάλλευσης. Αν η απειλή του ΔΝΤ τούς βοηθήσει να τα πετύχουν, τόσο τα καλύτερο γι'αυτούς.

Μετά την κρίση, οι πολυεθνικές και οι τράπεζες θυμήθηκαν για τα καλά ότι «έχουν πατρίδα»

Ο πήχυς που μπαίνει από την κρίση για την εργατική τάξη είναι ψηλότερα από κάποιες θετικές προτάσεις για «έξοδο από την κρίση». Γιατί αποκαλύπτει με ραγδαίους ρυθμούς την πολιτική, ιδεολογική και θεσμική κρίση του καπιταλισμού. Το παραδέχεται και η αντίπαλη πλευρά με όλη τη συζήτηση (ξανά) για το τέλος της Μεταπολίτευσης. Το αναδεικνύουν οι Financial Times όταν γράφουν ότι: *«θεωρείται κοινός τόπος ότι οι ρίζες της κρίσης πάνε μέχρι το σχεδιασμό του κοινού νομίσματος. Στην πραγματικότητα τα πράγματα είναι πολύ χειρότερα. Η ελληνική κρίση έχει να κάνει με την ίδια τη βάση πάνω στην οποία έχει οικοδομηθεί η ευρωπαϊκή ενότητα τα τελευταία 60 χρόνια. Δεν απειλεί μόνο το ευρώ, αλλά ολόκληρο το οικοδόμημα της Ευρωπαϊκής Ενωσης. [...] Οι συνέπειες υπερβαίνουν κατά πολύ το κοινό νόμισμα. Η ΕΕ μπορεί να αποκτήσει κρίση αυτοπεποίθησης και το πιθανό αποτέλεσμα θα ήταν όλες οι εξουσίες που έχει αποκτήσει, από την μετανάστευση ως την κοινωνική πολιτική, να τεθούν σε αμφισβήτηση. Παίζονται πολλά περισσότερα από το χρήμα στην Ευρωπαϊκή Ενωση».*[4]

Σε τέτοιες συνθήκες όπου όλα τα πιστόλια είναι πάνω στο τραπέζι, το εργατικό κίνημα δεν πρέπει να κάνει οικονομία σε κανένα από τα όπλα του για χάρη της εθνικής συναίνεσης. Η σύγκρουση είναι ταξική, απέναντι στους έλληνες καπιταλιστές. Διεκδικούμε κρατικοποιήσεις χωρίς αποζημίωση και με εργατικό έλεγχο και θα τις επιβάλουμε με καταλήψεις, όχι με καλύτερες κυβερνήσεις που θα προκύψουν σε κάποιες εκλογές του μέλλοντος. Απαιτούμε μείωση των εξοπλισμών και κοντράρουμε τους ελληνικούς τσαμπουκάδες στα Βαλκάνια. Την ώρα που ο Γ. Παπανδρέου ζητιανεύει από τους τραπεζίτες, κάνει εθνικιστικά καψόνια στον πρωθυπουργό της Δημοκρατίας της Μακεδονίας, εμποδίζει τη χρήση του επιθέτου «μακεδονικός» στην ΕΕ και οργανώνει κοινές στρατιωτικές ασκήσεις με το Ισραήλ. Τέτοιου είδους «Αντίσταση» το μόνο που φέρνει είναι διχασμό και ένταση. Η μόνη ένταση που πρέπει να αυξηθεί είναι αυτή της ταξικής πάλης με προσανατολισμό την ανατροπή της κοινωνικής τάξης και του συστήματος που γεννάει την κρίση, χωρίς να δώσουμε στους καπιταλιστές ούτε μια διέξοδο «εθνικής» διαφυγής.

1. *Economist*, 5 Φλεβάρη 2010.
2. "The return of economic nationalism", *Economist*, 5 Φλεβάρη 2010.
3. *Αυγή*, 26 Φλεβάρη 2010.
4. Gideon Rachman, "Greece threatens more than the euro", *Financial Times*, 22 Φλεβάρη 2010.

65 χρόνια από το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου

Ο **Λέανδρος Μπόλαρης** γράφει για το αιματοβαμμένο τέλος της προηγούμενης μεγάλης κρίσης του καπιταλισμού.

Η 9η Μάη του 1945 είναι η μέρα που και τα τελευταία υπολείμματα του γερμανικού στρατού παραδόθηκαν στους Συμμάχους, από την Κρήτη μέχρι τα νησιά των Στενών της Μάγχης, ενώ ο σοβιετικός στρατός έμπαινε στην Πράγα. Τις προηγούμενες δυο μέρες, οι εκπρόσωποι των υπολειμμάτων του ναζιστικού καθεστώτος και στρατού είχαν υπογράψει την ανευ όρων παράδοσή τους. Ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος που είχε ξεκινήσει την 3η Σεπτέμβρη 1939 είχε τελειώσει – στην Ευρώπη, γιατί στην Ασία θα συνεχιζόταν για τρεις μήνες. Η Ιαπωνία υπέγραψε την συνθηκολόγησή της στις 15 Αυγούστου, μια βδομάδα μετά την ρίψη των πυρηνικών βομβών στη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι και την είσοδο της Ρωσίας στον πόλεμο εναντίον της.

Ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος είναι η μεγαλύτερη σφαγή που έχει γνωρίσει μέχρι τώρα η ανθρωπότητα. Υπολογίζεται ότι 60 εκατομμύρια άνθρωποι έχασαν την ζωή τους, 20 εκατομμύρια στρατιωτικοί και 40 εκατομμύρια άμαχοι. Συνήθως οι αναφορές για την φρίκη αυτού του πολέμου γίνονται για την Ευρώπη. Όμως, ίσως τα πιο μαζικά εγκλήματα έγιναν στην Ασία. Στην Κίνα, η ιαπωνική κατοχή δολοφόνησε 3 με 10 εκατομμύρια ανθρώπους. Στην Ινδία, η αγγλική αποικιοκρατία προκάλεσε προκάλεσε το Λιμό της Βεγγάλης το 1943, περίπου 3 εκατομμύρια πέθαναν.[1]

Ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος (1914-1918) είχε κι αυτός εκατομμύρια νεκρούς. Η φρίκη του πολέμου των χαρακωμάτων, όπου σε λίγες ώρες δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι σκοτώνονταν για μερικά μέτρα γης, των επιθέσεων με ασφυξιογόνα αέρια, των πρώτων αεροπορικών βομβαρδισμών και του «εμπάργκο» (του ναυτικού αποκλεισμού), η πείνα στα μετόπισθεν – όλα αυτά ήταν πρωτόγνωρα. Το ίδιο πρωτόγνωρος ήταν κι ο «ολοκληρωτικός» χαρακτήρας του πολέμου: όλη η οικονομία δούλευε για τον πόλεμο, όλη η κοινωνία επιστρατευόταν για τις ανάγκες του.

Ο καπιταλισμός είχε μπει στο ιμπεριαλιστικό στάδιο, τα γιγάντια καπιταλιστικά μονοπώλια είχαν πια δεθεί με το κράτος και οι ανταγωνισμοί είχαν μεταφερθεί από την αρένα του πολέμου του τιμών, στην αρένα των εξοπλισμών και του πολέμου. Επαναστάτες μαρξιστές όπως η Λούξεμπουργκ, ο Μπουχάριν, ο Λένιν, είχαν αναλύσει αυτή τη σχέση ανάμεσα στον καπιταλισμό, τον ιμπεριαλισμό και τον μιλιταρισμό.

Ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος είχε όλα αυτά τα χαρακτηριστικά της βαρβαρότητας του Πρώτου, και μάλιστα σε ακόμα μεγαλύτερη κλίμακα. Το ίδιο ίσχυε και για τον «ολοκληρωτικό» χαρακτήρα του. Η πορεία προς τον πόλεμο κι ο ίδιος ο πόλεμος ήταν το απόγειο της παρέμβασης του κράτους στην καπιταλιστική οικονομία, του κρατικού καπιταλισμού.

Ενα μέτρο για να καταλάβουμε τι σήμαινε αυτό, είναι να δούμε την αμερικάνικη οικονομία. Στην πιο «ελεύθερη» οικονομία του κόσμου, στη διάρκεια του πολέμου το κράτος ήταν υπεύθυνο για το 90% των επενδύσεων. Τις τιμές, και τις ποσότητες των προϊόντων που παράγονταν τις καθόριζαν σχεδιασμένα κοινές επιτροπές κρατικών γραφειοκρατών και εκπροσώπων των μεγάλων μονοπωλίων. Οχι μόνο της πολεμικής βιομηχανίας αλλά και των καταναλωτικών προϊόντων. Η συνολική παραγωγή διπλασιάστηκε ανάμεσα στο 1940 και το 1943, και οι καταναλωτικές δαπάνες ξεπέρασαν αυτές και των προηγούμενων χρόνων. «*Η πολεμική οικονομία κατόρθωσε αυτά που δεν είχαν κατορθώσει οχτώ χρόνια New Deal*».[2]

Καπιταλισμός, φασισμός, πόλεμος

Υπήρχαν πολιτικά χαρακτηριστικά που έκαναν τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο διαφορετικό. Αυτά μπορούν να συνοψιστούν σε μια λέξη: φασισμός. Η φρίκη του Ολοκαυτώματος των στρατοπέδων εξόντωσης των ναζί – του Αουσβιτς-Μπιρκενάου, του Τσέλμνο, του Μπέλσεν, του Μάιντανεκ, του Σόμπιμπορ, της Τρεμπλίνκα – δεν είχε προηγούμενο, όπως κι η έκταση γενικά των στρατοπέδων συγκέντρωσης και καταναγκαστικής εργασίας. Σ' αυτά εξοντώθηκαν περίπου 6 εκατομμύρια Εβραίοι, 2 εκατομμύρια Πολωνοί και 4 εκατομμύρια άλλοι – από σοβιετικούς αιχμαλώτους πολέμου μέχρι ομοφυλόφιλους, και από Ρομά μέχρι ανάπηρους και διανοητικά ασθενείς, γενικά όλους όσους η ναζιστική χολέρα θεωρούσε «ανάξιους» να ζουν.

Περίπου 12 εκατομμύρια άνθρωποι – κυρίως από την ανατολική Ευρώπη – οδηγήθηκαν σε στρατόπεδα καταναγκαστικής, δουλικής εργασίας. Το 1944, περίπου ¼ του εργατικού δυναμικού της γερμανικής οικονομίας το αποτελούσαν σκλάβοι εργάτες, που τους έβρισκε κανείς στα εργοστάσια μεγάλων ονομάτων της βιομηχανίας, όπως της Thyssen, της Krupp, της IG Farben.[3]

Για εκατομμύρια εργάτες σε όλον τον κόσμο, ο πόλεμος ήταν «καλός», γινόταν ενάντια σε αυτή τη φρίκη, ήταν συνέχεια των αγώνων που είχαν δώσει στη δεκαετία του '30 ενάντια στον φασισμό. Η συμμετοχή της Σοβιετικής Ενωσης σε αυτόν τον πόλεμο ενίσχυε αυτή την αίσθηση. Για την αριστερά εκείνης της εποχής, ο πόλεμος μπορεί να ξεκίνησε ως ιμπεριαλιστικός, ως η συνέχεια της σύγκρουσης του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, αλλά η είσοδος της Ρωσίας, τον Ιούνη του 1941, του άλλαξε τον χαρακτήρα: τον έκανε αντιφασιστικό.

Γι' αυτό έχει σημασία να ξεκαθαρίσουμε ότι εκείνος ο πόλεμος, παρά το δικαιολογημένο μίσος για τους ναζί, που άλλωστε ώθησε εκατομμύρια ανθρώπους στα κινήματα Αντίστασης, ήταν άδικος κι ιμπεριαλιστικός από όλες τις μεριές.

Τη δεκαετία του 1930 ο καπιταλισμός γνώρισε τη μεγαλύτερη κρίση του. Η κρίση του καπιταλισμού γέννησε τον φασισμό. Το ναζιστικό κόμμα του Χίτλερ συ-

σπείρωσε εκατομμύρια μικροαστούς εξαγριωμένους από τη κρίση, που υπέσκαπτε το «κύρος» τους στην κοινωνική ιεραρχία. Τον Γενάρη του 1933 η γερμανική άρχουσα τάξη έδωσε το πράσινο φως για να γίνει καγκελάριος ο Χίτλερ. Όσο και να περιφρονούσαν οι τραπεζίτες, βαρόνοι της βιομηχανίας και οι Πρώσοι αριστοκράτες-στρατηγοί τον «Βοηθό λοχία» και τους «πληβείους» συνεργάτες του, το πρόγραμμα των ναζί ταίριαζε γάντι με τις απαιτήσεις και τις φιλοδοξίες του γερμανικού ιμπεριαλισμού. Πλήρης συντριβή του εργατικού κινήματος και των κατακτήσεών του ήταν η πρώτη απαίτηση. Και σε αυτό το επίπεδο, καμιά συνηθισμένη δικτατορία δεν μπορούσε να είναι περισσότερο αποτελεσματική από ένα αντεπαναστατικό καθεστώς που είχε τη στήριξη ενός μαζικού κινήματος.

Το ναζιστικό καθεστώς προσπάθησε να αντιμετωπίσει την οικονομική κρίση με εργαλεία που επιστράτευσαν και άλλες άρχουσες τάξεις: τα δημόσια έργα, τον έλεγχο των τιμών. Όταν αυτές οι συνταγές απέτυχαν στα μέσα της δεκαετίας του '30, η μόνη διέξοδος ήταν η επέκταση, το μοίρασμα του κόσμου εκ νέου, με τη βία. Τα προγράμματα επανεξοπλισμού απογειώθηκαν, μαζί και τα κέρδη των γερμανικών επιχειρήσεων. Οι υπόλοιπες Μεγάλες Δυνάμεις δεν ήταν διατεθειμένες να μείνουν πίσω σε αυτή τη κούρσα, με αντίστοιχα αποτελέσματα για τις οικονομίες τους.

Η κρίση γέννησε τους πολεμικούς ανταγωνισμούς και αυτοί με τη σειρά τους αποδεικνύονταν ως η «στρατηγική εξόδου» από την κρίση. Οι «χορτάτοι» και οι «πεινασμένοι» ιμπεριαλισμοί, οι κερδισμένοι κι οι χαμένοι του προηγούμενου Παγκοσμίου Πολέμου έμπαιναν σε τροχιά σύγκρουσης. Τον Σεπτέμβρη του 1939 όταν ο Χίτλερ εισέβαλε στην Πολωνία, η Γαλλία κι η Βρετανία του κήρυξαν τον πόλεμο δυο μέρες αργότερα.

Αντιφασιστικός;

Για την Βρετανία, την Γαλλία (και τις ΗΠΑ που μπήκαν στο πόλεμο τον Δεκέμβρη του 1941)[4] ήταν προφανώς ένας πόλεμος για να υπερασπίσουν τη θέση τους ως μεγάλες δυνάμεις. Ο «αντιφασισμός» δεν υπήρχε καν στο λεξιλόγιο των κυβερνήσεων και των κυρίαρχων τάξεων. Η περίπτωση της Ελλάδας είναι χαρακτηριστική. Η Βρετανία συμμάχησε με τη δικτατορία του βασιλιά και του Μεταξά που είχε στενούς ιδεολογικούς και οικονομικούς δεσμούς με τα ναζιστικά καθεστώτα. Και μερικά χρόνια μετά, δεν δίστασε να βομβαρδίσει την Αθήνα, που είχε υποφέρει τα πάνδεινα από την ναζιστική Κατοχή, για να εξουδετερώσει το κίνημα της Αντίστασης που είχε δώσει τα πάντα στην πάλη ενάντια στον φασισμό.

Ομως, δεν ήταν η Ελλάδα μια μεμονωμένη περίπτωση – θύμα των παλιομοδίτικων «αυτοκρατορικών» απόψεων του Τσόρτσιλ και της βρετανικής ελίτ. Για τις άρχουσες τάξεις του δυτικού ιμπεριαλισμού, η εξουδετέρωση της απειλής που αντιπροσώπευαν τα κινήματα της Αντίστασης πήγαινε χέρι-χέρι με το αγκάλιασμα των φασιστών και των συνεργατών τους. Στην Ιταλία για παράδειγμα, ο βασιλιάς Βίκτορ-Εμμανουήλ και ο στρατάρχης Μπαντόλιο, έγιναν σε μια δυο μήνες – το καλοκαίρι του 1943 – από κολώνες του φασισμού του Μουσολίνι σύμμαχοι στον «αντιφασιστικό» πόλεμο. Η ιταλική Αντίσταση έδωσε ηρωικές μάχες και τρομερές θυσίες, αλλά και αυτή ασφαλίστηκε και κυνηγήθηκε από τους "αντιφασίστες συμμάχους" μεταπολεμικά.

Οι ΗΠΑ διατηρούσαν και καλές σχέσεις με το καθεστώς του Βισί στην Γαλλία, το καθεστώς των συνεργατών των ναζί με επικεφαλής τον στρατάρχη Πεταίν. Δεν διέκοψαν τις διπλωματικές σχέσεις μέχρι το 1942, και κατόπιν άνοιξαν παρτίδες με μια σειρά στρατηγούς και ναυάρχους που προόριζαν για τοποτηρητές τους στη Γαλλία. Οχι «δεύτερα» ονόματα: ο ναύαρχος Νταρλάν, ουσιαστικά ο επικεφαλής του καθεστώτος του Βισί, βοήθησε τους Αμερικάνους να βάλουν πόδι στη βόρειο Αφρική τον Νοέμβρη του 1942 και αναγνωρίστηκε από τους Συμμάχους «Υπατος Αρμοστής της Γαλλίας για την Βόρειο και Δυτική Αφρική» – το αστείο είναι ότι για κάμποσες μέρες συνέχιζε να είναι τυπικά και υπουργός της κυβέρνησης των δωσιλόγων... Τέτοια παραδείγματα θα μπορούσαν να γεμίσουν σελίδες επί σελίδων.

Ο "αντιφασισμός" της Δύσης δεν αντέχει σε σοβαρή κριτική. Τι ίσχυε όμως με την Σοβιετική Ενωση; Στις αρχές της δε-

Βερολίνο 1945

καετίας του '30, η γραφειοκρατία με ηγέτη τον Στάλιν έπνιξε στο αίμα και τις τελευταίες κατακτήσεις του Οκτώβρη. Τα πεντάχρονα πλάνα είχαν σκοπό το χτίσιμο μιας πανίσχυρης βιομηχανίας που «θα έφτανε και θα ξεπερνούσε τη Δύση» μέσα σε λίγα χρόνια. Μπορεί να μην την ξεπέρασε, αλλά με κόστος το αίμα και τον ιδρώτα εκατομμυρίων, η άρχουσα τάξη έχτισε την ισχυρή Ρωσία που ήθελε.

Πολιτικά, αυτό σήμαινε απόπειρες από πλευράς του Στάλιν να εξασφαλίσει τα γεωπολιτικά συμφέροντα της Ρωσίας, με την παλιά τσαρική έννοια. Η άνοδος των ναζί στην εξουσία το 1933 τον έσπρωξε να αναζητήσει συμμαχίες με την Γαλλία (και την Βρετανία) – η ισπανική επανάσταση θυσιάστηκε σε αυτή την επιδίωξη. Μάταια. Οταν η Βρετανία κι η Γαλλία υπέγραψαν την Συμφωνία του Μονάχου (29 Σεπτέμβρη 1938) με την ναζιστική Γερμανία, παραχωρώντας στην ουσια την Τσεχοσλοβακία στον Χίτλερ, η τακτική αυτή του Στάλιν είχε καταρρεύσει κι επίσημα.

Χρειάστηκε ένας χρόνος για να κάνει μια στροφή 180 μοιρών. Στις 24 Αυγούστου του 1939, ο κόσμος έκπληκτος πληροφορήθηκε την υπογραφή του «Συμφώνου Μη Επιθέσεως» ανάμεσα στη ναζιστική Γερμανία και την Ρωσία του Στάλιν. Στην ουσία επρόκειτο για μια συμμαχία. Πρώτο θύμα ήταν η Πολωνία.[5] Η Βέρμαχτ εισέβαλε την 1η Σεπτέμβρη από τα δυτικά. Στις 17, ο στρατός του Στάλιν από τα ανατολικά. Η πολωνική άμυνα κατέρρευσε. Στις 21 Σεπτέμβρη στο Λβόφ ένα ακόμα παράξενο θέαμα: κοινή παρέλαση της Βέρμαχτ και του «Κόκκινου» Στρατού...[6]

Ρώσικα τρένα με σιτάρι και μεταλλεύματα (και κάμποσες φορές με Γερμανούς κομμουνιστές, δωράκι στην Γκεστάπο) διέσχιζαν τα σύνορα προς την Γερμανία ακόμα και στις 21 Ιούνη 1941, όταν ο Χιτλερ εξαπέλυσε την «Επιχείρηση Μπαρμπαρόσα» – την επίθεση ενάντια στην Σοβιετική Ενωση. Η εκτελεση των 20.000 Πολωνών αξιωματικών στα δάση του Κατίν την ανοιξη του 1940 ήταν κομμάτι του επιλόγου αυτής της «φιλικής διευθέτησης», όπως αποκάλεσε το Σύμφωνο ο Γκαίμπελς στο Ημερολόγιό του.

Από τότε οι σταλινικές ηγεσίες προβάλλουν τη δικαιολογία ότι το Σύμφωνο έδωσε χρόνο και χώρο στη ρώσικη ηγεσία να προετοιμάσει την άμυνά της. Αυτή την άποψη υποστηρίζει και σήμερα το ΚΚΕ. Τα ιστορικά γεγονότα διαψεύδουν αυτούς τους ισχυρισμούς. Τις πρώτες μέρες της εισβολής, περισσότερα από 1.200 ρώσικα αεροπλάνα καταστράφηκαν από τη γερμανική αεροπορία στο έδαφος, σε εξήντα έξι αεροδρόμια. Μέσα σε έξι μέρες η Βέρμαχτ είχε φτάσει στις πύλες του Μινσκ, πρωτεύουσας της Λευκορωσίας, 300 χιλιόμετρα από τα σύνορα. Σε εννιά χτυπούσε το Κίεβο, πρωτεύουσα της Ουκρανίας.

Η φρίκη του πολέμου: Γιαπωνέζος στρατιώτης καμένος μέσα στο τάνκς.

Η μεταπολεμική οικονομική άνθηση του καπιταλισμού γεννήθηκε μέσα από το Αουσβιτς και την Χιροσίμα και η κινητήρια δύναμή της ήταν ο πολεμικός ανταγωνισμός

Η Ρωσία άντεξε το χτύπημα, παρά τις υποτιμητικές – και ανοιχτά ρατσιστικές – προβλέψεις των Γερμανών στρατηγών (και πολλών Δυτικών) για την «κατωτερότητα των ασιατών υπανθρώπων». Τον Δεκέμβρη 1941, η Βέρμαχτ υπέστη την πρώτη σημαντική ήττα μπροστά στις πύλες της Μόσχας. Στην αντοχή της Ρωσίας συνέβαλαν μια σειρά παράγοντες. Η βαρβαρότητα του «φυλετικού πολέμου» που διεξήγε η Βέρμαχτ και τα SS στην Ανατολή, ήταν από μόνη της μια αιτία που χαλύβδωνε την αντίσταση. Τα προτερήματα της κεντρικά κατευθυνόμενης πολεμικής οικονομίας συνέβαλαν εξίσου αποφασιστικά: 50.000 επιχειρήσεις και εργοστάσια μεταφέρθηκαν στα Ουράλια. Όχι μόνο τέθηκαν ξανά σε λειτουργία αλλά η παραγωγή τους αυξήθηκε.

Για την Βρετανία και τις ΗΠΑ, το «κράτημα» της Ρωσίας είχε κεφαλαιώδη σημασία. Οι τιτανομαχίες στο ανατολικό μέτωπο τους έδιναν τον χρόνο να χτίσουν τις δικές τους πολεμικές μηχανές. Η συντριβή της Ρωσίας, αντίθετα, θα έφερνε το τέλος του πολέμου σε βάρος τους. Εκαναν την ανάγκη φιλοτιμία και έσπευσαν να προσφέρουν συμμαχία και στρατιωτική βοήθεια στον Στάλιν.

Ο Στάλιν χρειαζόταν επειγόντως αυτή τη βοήθεια. Είναι αλήθεια ότι ο ρώσικος στρατός αποδείχτηκε πολύ ανώτερος από τις τότε εκτιμήσεις. Ακόμα και σήμερα μπορεί να διαβάσει κανείς σοβαροφανείς αναλύσεις που αποδίδουν τις νίκες του ρώσικου στρατού στα «ανεξάντλητα» ανθρώπινα αποθέματα που μπορούσε να κινητοποιήσει το «ολοκληρωτικό καθεστώς». Αυτή η άποψη δεν στέκει· από πολλές πλευρές.

Πρώτον, τα «ανθρώπινα αποθέματα» υπήρχαν σε αφθονία κι όταν η Βέρμαχτ προέλαυνε το 1941 και ξανά το 1942. Δεύτερον, δεν ήταν ανεξάντλητα, και αυτό φαινόταν στο τρόπο που οργάνωναν τις επιχειρήσεις τους οι Ρώσοι στρατηγοί: οι επιλογές για συντριπτικά χτυπήματα σε περιορισμένες εκτάσεις του μετώπου για την επίτευξη της βαθύτερης δυνατής διείσδυσης των επίλεκτων δυνάμεων υπάκουαν και σε αυτή την ανάγκη. Τρίτον, όσο περνούσαν οι μήνες το ρώσικο πολεμικό δόγμα επανερχόταν και εμπλούτιζε τις επεξεργασίες του μεσοπολέμου για τη «Βαθιά Επιχείρηση» και «Βαθιά Μάχη» με τεθωρακισμένα. Η Βέρμαχτ οπισθοδρομούσε σε ένα στατικό τρόπο να κάνει πόλεμο κι ο ρώσικος στρατός ανέπτυσε τον πόλεμο των ελιγμών και τη διακλαδικότητα των επιχειρήσεων.

Όμως, παρόλα αυτά, η συμμαχική βοήθεια, κύρια μέσα από τις συμβάσεις Lend & Lease με τις ΗΠΑ, ήταν απαραίτητες για τη ρώσικη πολεμική μηχανή. Όχι μόνο στα αρχικά στάδια του πολέμου αλλά ακόμα και το 1944, όταν οι ρώσικες στρατιές έμπαιναν στην κεντρική Ευρώπη.

Ο ρώσικος στρατός παρέλαβε συνολικά 500.000 αμερικάνικα οχήματα (φορτηγά, τζίπ, αυτοκίνητα) διάφορων τύπων. Ηταν το 1/3 των οχημάτων του ρώσικου στρατού το 1943 και 1944. Επίσης παρέλαβε 35.000 σταθμούς ασυρμάτων, 380.000 τηλέφωνα εκστρατείας, 956.000

μίλια τηλεφωνικών καλωδίων. Αποφασιστική συμβολή στη ρώσικη πολεμική προσπάθεια είχαν τα σιδηροδρομικά υλικά της συμμαχικής βοήθειας. Το 56.5% των σιδηροτροχιών ήρθαν από τις ΗΠΑ, όπως και 1.907 ατμομηχανές και 11.075 βαγόνια. Χωρίς αυτό το υλικό, τα σύγχρονα όπλα και τανκ που παρήγαγαν τα ρώσικα εργοστάσια όπως και οι εφεδρείες δεν θα μπορούσαν να κινηθούν έγκαιρα προς το μέτωπο.[7]

Οπως επισημαίνουν αναλύσεις για τον πόλεμο, το πιθανότερο είναι ότι ο ρώσικος στρατός θα κατατρόπωνε την Βέρμαχτ και χωρίς αυτή την βοήθεια, αλλά θα του έπαιρνε περίπου 18 μήνες περισσότερο. Πέρα από τις ανθρώπινες εκατόμβες που θα κόστιζε αυτή η παράταση, θα είχε και άλλες συνέπειες. Χωρίς την προέλαση του σοβιετικού στρατού το καλοκαίρι του 1944, και τις προηγούμενες νίκες του, το άνοιγμα του «δεύτερου μετώπου», με την επιτυχημένη απόβαση στην Νορμανδία, θα ήταν πολύ δυσκολότερο έως ακατόρθωτο για τους Αγγλοαμερικάνους. Με την σειρά του, αυτό το γεγονός, θα δημιουργούσε το ενδεχόμενο ο σοβιετικός στρατός να έφτανε μέχρι τις όχθες του Ατλαντικού κυνηγώντας την Βέρμαχτ.[8] Οι Δυτικοί Σύμμαχοι είχαν τους δικούς τους λόγους να δώσουν βοήθεια στον Στάλιν.

Ακόμα και το 1945 όταν η Γερμανία παραδόθηκε, η συμμαχία δεν είχε εξαντληθεί. Ο πόλεμος στην Ασία συνεχιζόταν. Ενώ η αμερικάνικη κυβέρνηση επιθυμούσε διακαώς να περιορίσει την επέκταση της ρώσικης επιρροής στην Ευρώπη, θεωρούσε απαραίτητη την είσοδο της Ρωσίας στον πόλεμο κατά της Ιαπωνίας, γιατί εκτιμούσε ότι δεν υπήρχε άλλος τρόπος να ηττηθεί ο πανίσχυρος Ιαπωνικός στρατός κατοχής της Κίνας. Η συμμαχία, λοιπόν, κρατούσε αλλά οι εντάσεις της έρχονταν όλο και περισσότερο στην επιφάνεια.

Από τη Μεγάλη Συμμαχία στον Ψυχρό Πόλεμο

Στις Διασκέψεις των «Τριών Μεγάλων» στην Γιάλτα της Κριμαίας τον Φλεβάρη του 1945 και στο Πότσνταμ της Γερμανίας τον Ιούλη του ίδιου χρόνου, τέθηκαν όλα τα ζητήματα της μεταπολεμικής Ευρώπης. Τέθηκαν αλλά δεν αποφασίστηκαν. Ο ρώσικος στρατός βρισκόταν πλέον στο Βερολίνο και την Βιέννη, κι ο Στάλιν ήταν αποφασισμένος να εδραιώσει τον έλεγχό του στην περιοχή της ανατολικής και κεντρικής Ευρώπης που θα εξασφάλιζε το «μαξιλάρι» απέναντι στους αντιπάλους του. Η Ρωσία ήταν κατεστραμμένη από τον πόλεμο. Εκτός από τα εκατομμύρια νεκρούς, περίπου το 30% του εθνικού πλούτου είχε καταστραφεί. Ομως δεν μπορούσε να μείνει πίσω. Το πρώτο μεταπολεμικό πεντάχρονο πλάνο που ανακοίνωσε ο Στάλιν τον Μάρτη του 1946, προέβλεπε ότι μέχρι το 1950 η σοβιετική οικονομία θα είχε ξεπεράσει κατά 50% το επίπεδο που βρισκόταν το 1940. Ο αμερικάνοι είχαν την ατομική βόμβα, κι η χρησιμοποίησή της ενάντια στην Ιαπωνία ήταν και μια έμμεση απειλητική κίνηση στους συμμάχους τους. Η Ρωσία έπρεπε να σπάσει αυτό το «πυρηνικό μονοπώλιο» και για άλλη μια φορά να φτάσει και να ξεπεράσει τη Δύση σε πολεμικούς εξοπλισμούς.

Από την άλλη, ο αμερικάνικος ιμπεριαλισμός έβγαινε με αδιαμφισβήτητη την οικονομική και στρατιωτική πρωτοκαθεδρία του στην Δύση. Από οικονομικής άποψης, η αμερικάνικη οικονομία συγκέντρωνε το 50% της παγκόσμιας παραγωγής. Ηταν μια χώρα που δεν είχε γνωρίσει καμιά από την καταστροφή του πολέμου αλλά, όπως είδαμε παραπάνω, η οικονομία της είχε απογειωθεί. Στρατιωτικά, επίσης, ήταν πανίσχυρη. Και η αμερικάνικη άρχουσα τάξη ήταν αποφασισμένη να διατηρήσει την πρωτιά και σε αυτό τον τομέα. Οι στρατιωτικές δαπάνες μετά τον πόλεμο δεν υποχώρησαν στα προπολεμικά τους επίπεδα. Το 1939 ήταν μόλις 1% του ΑΕΠ. Το 1948 ήταν το 4,8% (στην πραγματικότητα πολύ περισσότερο).

Στις συμφωνίες ανάμεσα στους «Συμμάχους» στη διάρκεια του πολέμου ήταν κι η απόφαση να δημιουργηθεί μια «νέα παγκόσμια αρχιτεκτονική» όπως θα λέγανε σήμερα, ένας διεθνής οργανισμός που θα εξασφάλιζε την ειρηνική επίλυση των διαφορών, την διεθνή ασφάλεια, συνεργασία και ανάπτυξη των χωρών. Ηδη λίγες μέρες πριν παραδοθεί η Γερμανία, η πρώτη σύνοδος του ΟΗΕ πραγματοποιούταν στο Σαν Φρανσίσκο των ΗΠΑ (ο οργανισμός ιδρύθηκε τυπικά τον Οκτώβρη). Το ΔΝΤ και η Παγκόσμια Τράπεζα δημιουργήθηκαν με τις ίδιες διακηρύξεις.

Στην πραγματικότητα, το τέλος του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου δεν έφερε την περίοδο της αρμονικής συνεργασίας την οποία υμνούσαν οι κυβερνήσεις των νικητών. Μέσα στο πολύ δυο χρόνια, αυτά τα ωραία λόγια είχαν δώσει την θέση τους στον «Ψυχρό Πόλεμο», τον ιμπεριαλιστικό ανταγωνισμό των δυο μπλοκ, γύρω από τις ΗΠΑ και την ΕΣΣΔ.

Η μεταπολεμική οικονομική άνθηση του καπιταλισμού, η «χρυσή τριακονταετία» του συστήματος, γεννήθηκε μέσα από το Αουσβιτς και την Χιροσίμα και η κινητήρια δύναμή της ήταν ο πολεμικός ανταγωνισμός που παραλίγο να φέρει την ανθρωπότητα στο πυρηνικό όλεθρο. Αυτό ήταν το τίμημα για την αποτυχία των κινημάτων της Αντίστασης να φέρουν την εργατική τάξη στην εξουσία σε μια σειρά χώρες καθώς ο πόλεμος τελείωνε. Δεν έχουμε κανένα λόγο να νοσταλγούμε εκείνη την περίοδο. Δεν παλεύουμε για να επιστρέψουμε σε κάποιο «ανθρώπινο» καπιταλισμό που δεν υπήρξε ποτέ, παλεύουμε για να να φτάσουν οι σημερινοί αγώνες εκεί που δεν κατάφεραν στη δεκαετία του '30 και του '40: σε επαναστάσεις που θα γκρεμίσουν τον καπιταλισμό συθέμελα. ■

1 Το «περίπου» χρησιμοποιείται συνήθως χάρη συντομίας. Ομως, στις περιπτώσεις που αναφέραμε, κανείς δεν είχε κάνει τον κόπο να καταγράψει επακριβώς τους θανάτους των «μελαμψών» και των «κιτρινιάρηδων».

2 Chris Harman, *Zombie Capitalism*, Bookmarks 2009, σελ. 156-157.

3 Michael Thad Allen, *The Business of Genocide*, The University of North Carolina Press, 2002.

4 Μετά την ιαπωνική επίθεση στο Περλ Χάρμπορ στις 6 Δεκέμβρη 1941. Ουσιαστικά, οι ΗΠΑ κρατούσαν όρθια την Βρετανία όλο το 1940 και είχαν αρχίσει να βοηθάνε και την Ρωσία μετά την ναζιστική εισβολή. Οσο για την Ασία, της επίθεσης του Περλ Χάρμπορ είχε προηγηθεί η ανακοίνωση για εμπάργκο σε καύσιμα της Ιαπωνίας, ουσιαστικά μια κήρυξη πολέμου.

5 Ακολούθησαν οι χώρες της Βαλτικής.

6 Το ίδιο το γεγονός είναι αδιαμφισβήτητο παρά τις οργίλες διαψεύσεις του *Ριζοσπάστη.* Βλέπε: Λέανδρος Μπόλαρης, «Ο Ριζοσπάστης κι η σφαγή στο Κατίν – Τί έγινε στην Πολωνία το 1939;», *Εργατική Αλληλεγγύη,* Νο 914, http://www.sek-ist.gr/EA/home.php?article_ID=3753.

7 Richard Overy, *Russia's War,* εκδόσεις Penguin.

8 David M. Glantz, Jonathan M. House, *When Titans Clashed – How the Red Army Stopped Hitler,* University Press of Cansas 1995.

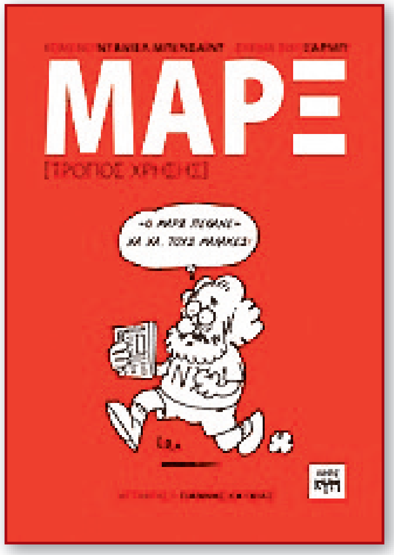
Βιβλιοκριτική

Μαρξιστικό εγχειρίδιο

Ντανιέλ Μπενσαΐντ

Μαρξ-Τρόπος Χρήσης

Τιμή 15€, 256 σελίδες
Εκδόσεις: ΚΨΜ

Ο Τόνι Κλιφ συνήθιζε να λέει ότι αν δεν μπορείς να εξηγήσεις σε κάποιον τα βασικά σημεία του μαρξισμού στα πέντε λεπτά που είσαστε μαζί στο ίδιο λεωφορείο, τότε το πιθανότερο είναι ότι δεν τον έχεις καταλάβει. Έτυχε να διαβάσω κάποια από τα κεφάλαια του βιβλίου του Ντανιέλ Μπενσαΐντ «Μαρξ-Τρόπος Χρήσης» στο λεωφορείο, τα πρωινά πηγαίνοντας για δουλειά. Από τη σκοπιά του τσιτάτου του Κλιφ, είναι ένα εξαιρετικό βιβλίο.

Ο Ντανιέλ Μπενσαΐντ, που έφυγε από τη ζωή πρόσφατα, ήταν μέλος της γαλλικής επαναστατικής Αριστεράς από τα νιάτα του, όταν την δεκαετία του '60 εγκατέλειψε το ΚΚ Γαλλίας και συμμετείχε στην ίδρυση της Jeunesse Communiste Revolutionaire, πρόδρομου της τροτσκιστικής Lingue Communiste Revolutionaire. Έγινε ακαδημαϊκός, καθηγητής Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο Paris-VIII με πλούσιο συγγραφικό έργο, αλλά δεν έπαψε ποτέ να είναι στην πρώτη γραμμή των κοινωνικών κινημάτων και της οικοδόμησης της επαναστατικής Αριστεράς. Το 2008, έγινε μέλος του Νέου Αντικαπιταλιστικού Κόμματος μετά την αυτοδιάλυση της LCR και δεν έπαψε μέχρι το τέλος της ζωής του να κοπιάζει για την διάδοση σε μια νέα γενιά αντικαπιταλιστών των βασικών ιδεών του επαναστατικού μαρξισμού. Το «Μαρξ-Τρόπος Χρήσης» είναι κομμάτι αυτής της προσπάθειας – και μάλιστα το πρώτο και το μόνο του βιβλίο διαθέσιμο στα ελληνικά.

Ο Μπενσαΐντ καταφέρνει να μεταδώσει στον αναγνώστη το πάθος του για τον Μαρξ και το έργο του. Το Κεφάλαιο είναι, για τον Μπενσαΐντ, ένα πρότυπο αστυνομικού μυθιστορήματος. Ο Σέρλοκ-Μαρξ μαζί με τον βοηθό του Γουώτσον-Ένγκελς επιχειρούν να λύσουν τον γρίφο του εγκλήματος που συντελείται στον καπιταλισμό: την ληστεία (πολλές φορές μετά φόνου) της ζωντανής εργασίας από τον ληστή και δολοφόνο- κύριο Κεφάλαιο. Στον Πρώτο Τόμο του Κεφαλαίου, ο Μαρξ περιγράφει τη σκηνή του εγκλήματος, μακριά από τη θορυβώδη αγορά, εκεί που ο καπιταλιστής αποσπά από τον εργάτη την υπεραξία της ζωντανής εργασίας του. Στον Δεύτερο Τόμο, ο Μαρξ περιγράφει την κυκλοφορία του κεφαλαίου, το ξέπλυμα δηλαδή της λείας που άρπαξε η σπείρα του εγκλήματος. Στον αέναο κύκλο της αγοράς, το κεφάλαιο αλλάζει ασταμάτητα ρούχα, γίνεται εμπόρευμα, χρήμα, μηχανήματα. Όμως οι μεταμορφώσεις αυτές δεν είναι εξασφαλισμένες: αν τα εμπορεύματα δεν πωληθούν, ο κύριος Κεφάλαιο κινδυνεύει να πάθει ανακοπή. Τέλος στον Τρίτο Τόμο, ο Μαρξ αποκαλύπτει τη μοιρασιά των κλοπιμαίων, την συνολική διαδικασία της καπιταλιστικής παραγωγής.

Έχοντας έτσι ξεγυμνώσει τη λειτουργία του καπιταλιστικού συστήματος, ο Μαρξ εξηγεί την εγγενή του τάση να υφίσταται περιοδικές κρίσεις. Τίποτα δεν είναι ψευδέστερο από τον ισχυρισμό των αστών οικονομολόγων για την «ισορροπία» του συστήματος, τον «αόρατο» νόμο που εξισορροπεί την προσφορά με τη ζήτηση. Αντίθετα, για τον Μαρξ, η αποσύνδεση της σφαίρας της παραγωγής από τη σφαίρα της κυκλοφορίας προοιωνίζεται καταστροφικές κρίσεις. Η ανάπτυξη της χρηματοπιστωτικής πίστης μπορεί να αναστείλει το ξέσπασμα τους. Αλλά η συσσώρευση του κεφαλαίου αντιμετωπίζει πολύ βαθύτερους φραγμούς από τη χρηματιστική κερδοσκοπία: ο Μαρξ συνδέει την κρίση με τον μηχανισμό της «πτωτικής τάσης του ποσοστού κέρδους». Οι τρόποι που έχει βρει η άρχουσα τάξη να αντιστρέφει αυτή την τάση (αύξηση της εκμετάλλευσης, ιμπεριαλιστική επέκταση, εμπορευματοποίηση νέων πτυχών της κοινωνικής ζωής και ούτω καθεξής) δεν μπορούν τελικά και να την υπερβούν. Η κρίση συνεπάγεται όξυνση της ταξικής πάλης και είναι τελικά σε αυτό το πεδίο που κρίνεται η συνέχιση του καπιταλιστικού συστήματος ή η υπέρβασή του και η δημιουργία ενός νέου.

Η θεωρία αυτή δεν βγήκε αυτόματα από το κεφάλι του Μαρξ. Χρειάστηκε μια ολόκληρη φιλοσοφική, ιδεολογική και πολιτική πορεία για να μεταμορφωθεί ο Μαρξ από μποέμ ιδεαλιστής φιλόσοφος σε σοσιαλιστή επαναστάτη και συγγραφέα του Κεφαλαίου. Αυτή την πορεία την περιγράφει βήμα βήμα ο Μπενσαΐντ στα πρώτα κεφάλαια του βιβλίου του. Είναι σημαντικό να κρατήσουμε την

στενή σύνδεση κάθε νέας θεωρητικής κατάκτησης με την πρακτική του ζωντανού εργατικού κινήματος, είτε μιλάμε για το Μανιφέστο και τις επαναστάσεις του 1848 είτε μιλάμε για την μαρξιστική θεωρία του κράτους και την Κομμούνα του 1871.

Αν και το «Μαρξ-Τρόπος Χρήσης» είναι ένα σύντομο και εισαγωγικό βιβλίο, ο Μπενσαϊντ δεν διστάζει να πάρει θέση και σε πιο αμφιλεγόμενα ζητήματα. Ένα τέτοιο είναι αυτό της σύνδεσης της θεωρίας των Μαρξ και Ένγκελς με την πολιτική τους πρακτική και την κομματική τους στράτευση. Στο ζήτημα αυτό, ο Λένιν πηγαίνει τον μαρξισμό ένα βήμα παραπέρα, ορίζοντας *«την πολιτική όχι ως απλή αντανάκλαση των κοινωνικών σχέσεων, αλλά ως τη μετάθεσή τους σε ένα ειδικό πεδίο»*. Γι' αυτό και *«το πολιτικό κόμμα δεν είναι πλέον για τον Λένιν μια μορφή ασυνεχής που εμφανίζεται και εξαφανίζεται ανάλογα με τις παλίρροιες της ταξικής πάλης, αλλά διαρκής αναγκαιότητα»* (σελ. 131). Παρόμοιο ενδιαφέρον παρουσιάζει το κεφάλαιο «Πως – και τι – σκέφτεται ο δρ Μαρξ», που πραγματεύεται την ένταση που υπάρχει μέσα στο έργο του Μαρξ (και τον διάλογο ανάμεσα στους μαρξιστές) ανάμεσα στην κριτική και την επιστήμη. Για να πάψει ο σοσιαλισμός να είναι ουτοπία, χρειάστηκε την επιστημονική τεκμηρίωση του Κεφαλαίου. Αλλά καμία επιστήμη – ειδικά όταν αυτή γίνεται ακαδημαϊκό φετίχ ή σταλινική μούμια – δεν αρκεί για να υπερνικήσει την κυρίαρχη ιδεολογία και το σύστημα που αυτή υπηρετεί. *«Η συνέχεια δεν παίζεται πλέον στα κεφάλια, αλλά στον αγώνα. Εκεί όπου η κριτική των όπλων πρέπει να πάρει τη σκυτάλη από τα όπλα της κριτικής. Όπου η θεωρία γίνεται πράξη. Και ο ορθός λόγος στρατηγική»* (σελ. 214).

Το βιβλίο του Μπενσαϊντ ξαναφέρνει στην πολιτική ορολογία τη λέξη «εγχειρίδιο», μια λέξη κακόφημη από τα «εγχειρίδια του σοβιετικού μαρξισμού» του 20ού αιώνα. Θα βρείτε την ανάγνωσή του ακόμα πιο διασκεδαστική λόγω της εικονογράφησής του από τον Γάλλο αντικαπιταλιστή σκιτσογράφο Σαρμπ.

Θανάσης Καμπαγιάννης

Η αλφαβήτα δεν αρκεί

Ν. Μπουχάριν
Ε. Πρεομπραζένσκι

Το Αλφαβητάρι του Κομμουνισμού

Τιμή 20€, 552 σελίδες
Εκδόσεις: ΚΨΜ

Είναι η πρώτη πλήρης έκδοση στα ελληνικά ενός βιβλίου που στη δεκαετία του 1920 χρησίμευσε ως η πρώτη εισαγωγή στην θεωρία και την πρακτική του μαρξισμού για εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον κόσμο. Αλλωστε, ο τίτλος του το ξεκαθαρίζει – πρόκειται όντως για «Αλφαβητάρι του Κομμουνισμού». Εχει σημασία να δούμε πως και γιατί γράφτηκε, ποιοι ήταν οι συγγραφείς του και τι σημασία έχει στις μέρες μας.

Οι μπολσεβίκοι οδήγησαν την εργατική τάξη της Ρωσίας στην πρώτη νικηφόρα εργατική επανάσταση τον Οκτώβρη του 1917. Οταν έκαναν αυτό το γιγάντιο βήμα, το «Πρόγραμμά» τους ήταν ακόμα αυτό που είχε υιοθετήσει το Σοσιαλδημοκρατικό Εργατικό Κόμμα Ρωσίας στο Δεύτερο Συνέδριό του το 1903. Ηταν το συνέδριο που έφερε την διάσπαση του κόμματος σε μπολσεβίκους και μενσεβίκους. Η πρώτη τάση κατευθύνθηκε στην επανάσταση. Η δεύτερη κατέληξε να υπερασπίζεται τη διαιώνιση του καπιταλισμού. Το 1903, όμως, το σημείο της ρήξης δεν ήταν το Πρόγραμμα του κόμματος, αλλά το καταστατικό του, για την ακρίβεια το άρθρο που όριζε ποιος μπορούσε να θεωρείται μέλος.

Ο μπολσεβικισμός του 1917 είχε μεγάλες διαφορές από τον μπολσεβικισμό του 1903, ακόμα και από τον προπολεμικό (πριν τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο) μπολσεβικισμό. Οι «Θέσεις του Απρίλη» για τις οποίες πάλεψε ο Λένιν μόλις επέστρεψε στην επαναστατημένη Ρωσία, συμπυκνώνουν πολλές από αυτές τις αλλαγές: απορρίπτουν τις «νεκρές φόρμουλες» μιας ξεχωριστής αστικοδημοκρατικής επανάστασης. Η εργατική τάξη θα πάρει για λογαριασμό της την εξουσία και θα απελευθερώσει όλους τους καταπιεσμένους. Η Ρώσικη Επανάσταση θα είναι η πρώτη πράξη της παγκόσμιας επανάστασης. Το σύνθημα «Ολη η Εξουσία στα Σοβιέτ», ήταν η έκφραση αυτής της στρατηγικής μετατόπισης. Το «Κράτος κι Επανάσταση» – ένα άλλο βιβλίο του Λένιν – είναι το δεύτερο αγκωνάρι, με το οποίο αποκαθιστά την μαρξιστική διδασκαλία για το κράτος. Το κράτος που θα φτιάξουν οι εργάτες πάνω στα συντρίμια του αστικού κράτους θα είναι ένα «κράτος-κομμούνα» με προορισμό την απονέκρωσή του. Τη βασική εργασία για το βιβλίο την είχε κάνει ο Λένιν το 1916 και το ολοκλήρωσε το 1917. Ομως, οι απόψεις του, όπως έδειξαν κι οι εσωκομματικές συγκρούσεις του 1917, κάθε άλλο παρά «κοινή λογική» θεωρούνταν.

Τον Μάρτη του 1919, το ΣΔΕΚΡ-μπολσεβίκοι πραγματοποίησε το 8ο Συνέδριό του και αποφάσισε την μετονομασία του σε Ρώσικο Κομμουνιστικό Κόμμα (μπ). Μετά από θυελλώδεις συζητήσεις, υιοθετείται και το νέο του Πρόγραμμα (που επίσης δημοσιεύεται ως παράρτημα στο «Αλφαβητάρι»). Λίγους μήνες μετά, δυο νεαρά στελέχη του κόμματος έγραψαν ένα «σχόλιο» πάνω σε αυτό το πρόγραμμα, ένα κείμενο που, από τον πρόλογό τους, θεωρούσαν ότι μπορεί να αποτελέσει «εισαγωγικό εγχειρίδιο κομμουνιστικής γνώσης».

Πρόκειται για τους Νικολάι Μπουχάριν και Εβγκένι Πρεομπραζένσκι.

Ο Νικολάι Μπουχάριν ήταν μέλος των μπολσεβίκων από τα μαθητικά του χρόνια. Τρία χρόνια αργότερα ο Λένιν θα τον αποκαλούσε «αγαπημένο παιδί του κόμματος» στη «Διαθήκη» του, ήταν ένα από τα λαμπρότερα θεωρητικά κεφάλια των μπολσεβίκων. Κι ο Πρεομπραζένσκι ήταν μέλος του κόμματος από το 1903 – το 1920 θα εκλεγόταν γραμματέας της ΚΕ (τότε αυτή η θέση δεν είχε τη σημασία που απέκτησε επί Στάλιν – είχε όμως μεγάλη σημασία). Ο Πρεομπραζένσκι θεωρούταν ο πιο ικανός οικονομολόγος του κόμματος. Τα επόμενα χρόνια θα ακολουθούσαν διαφορετικές διαδρομές που στο τέλος θα είχαν την ίδια κατάληξη. Ο μεν Μπουχάριν θα γινόταν το θεωρητικό ρόπαλο του Στάλιν ενάντια στον Τρότσκι και την Αντιπολίτευση. Θα διατύπωνε πρώτος τη θεωρία του «Σοσιαλισμού σε μια χώρα» που ταίριαζε γάντι στις ανάγκες της γραφειοκρατίας. Οταν ο Στάλιν θα άρχιζε να επιβάλλει τα πεντάχρονα πλάνα της εκβιομηχάνισης και της «κολλεκτιβοποίησης» της γης, ο Μπουχάριν κι η πτέρυγά του θα αντιδράσουν δειλά και θα συνθηκολογήσουν οικτρά. Ο Πρεομπραζένσκι, θα ταχθεί με τον Τρότσκι – ήταν ο άνθρωπος που ανέπτυξε πολλές πλευρές του οικονομικού προγράμματος της Αντιπολίτευσης. Εξορίστηκε, αλλά στα τέλη του 1928 συνθηκολόγησε με τον Στάλιν. Και οι δυο θα εκτελεστούν στα τέλη της δεκαετίας του '30, στις «Δίκες της Μόσχας» και στο λουτρό αίματος στο οποίο εξαφάνισε ο Στάλιν όλους τους παλιούς μπολσεβίκους.

Οταν, όμως, έγραφαν το «Αλφαβητάρι» όλα αυτά ήταν πολύ μακριά. Ο Μπουχάριν και ο Πρεομπραζένσκι ανήκαν στην τάση των «αριστερών κομμουνιστών», που ένα χρόνο πριν είχε διαφωνήσει βίαια με τον Λένιν (και τον Τρότσκι) για το ζήτημα της ειρήνης του Μπρεστ-Λιτόφσκ. Το «Αλφαβητάρι» είναι όντως, λοιπόν, μια εκλαϊκευτική παρουσίαση του Προγράμματος των μπολσεβίκων, μια «σύνοψη» όλων των θεωρητικών επεξεργασιών και ρήξεων που είχαν κάνει οι επαναστάτες τα προηγούμενα χρόνια. Ταυτόχρονα, το «Αλφαβητάρι» παραμένει η εκδοχή των Μπουχάριν-Πρεομπραζένσκι για αυτή την πορεία. Το «Αλφαβητάρι» παραμένει σε πολλά σημεία, ιδιαίτερα στο «Πρώτο Μέρος» του, το θεωρητικό – γραμμένο από τον Μπουχάριν – ένα «αριστερό-κομμουνιστικό» κείμενο. Αυτή η επισήμανση σημαίνει ούτε ότι είναι άχρηστο, ούτε πολύ περισσότερο ότι είναι «ύποπτο». Απλά, σημαίνει ότι αυτό το κείμενο πρέπει να διαβαστεί στο ιστορικό του πλαίσιο – τις συνθήκες της ρώσικης επανάστασης, και τις ιδεολογικές απόψεις των συγγραφέων συγκεκριμένα και των μπολσεβίκων γενικότερα εκείνη την περίοδο.

Ο πρόλογος του Δημήτρη Γκόβα λίγα κάνει για να βοηθήσει τον σημερινό αναγνώστη σε αυτήν την προσπάθεια. Οταν ανοίγει πολιτικά-ιστορικά ζήτηματα, ούτε οι αναφορές του είναι σαφείς ούτε η θέση του διακριτή. Αναφέρεται για παράδειγμα στην ανεπάρκεια απόψεων που μιλάνε για μια «χρυσή περίοδο» της Οκτωβριανής Επανάστασης και μετά κατακεραυνώνουν τον Στάλιν, με τη δεκαετία που μεσολαβεί να μένει μυστηριωδώς «κενή». Ποιες είναι αυτές οι απόψεις; Ποιοι τις διατυπώνουν; Στη μαρξιστική παράδοση υπάρχουν ερμηνείες για το πως χάθηκε η ρώσικη επανάσταση. Η κορυφαία είναι αυτή του Τρότσκι. Πάνω της πατάνε όλες οι μετέπειτα σοβαρές προσπάθειες, κυρίως αυτή που υιοθετεί ετούτο το περιοδικό, η θεωρία του Κλιφ για τον κρατικό καπιταλισμό. Η δεκαετία του '20 αποτελεί βασικό πεδίο προβληματισμού.

Όμως, ο πρόλογος γίνεται ακόμα πιο αδύνατος όταν προσπαθεί να επισημάνει τι συνέβη μετά την επικράτηση του Στάλιν. Ναι, επιβλήθηκε η σιωπή στο κόμμα, πράγματι γιγαντώθηκε η διαφθορά, και πάλι πράγματι επί Στάλιν «εξοντώθηκε» (γιατί στη παθητική φωνή;) βαθμιαία η ιστορική ηγεσία. Ομως, έγιναν και πολλά περισσότερα. Την δεκαετία του '30 ανατράπηκαν όλες οι κατακτήσεις του Οκτώβρη, έγινε μια κοινωνική αντεπανάσταση στη Ρωσία.

Είναι καιρός η αντικαπιταλιστική αριστερά να μιλήσει στα σοβαρά για εκείνη την περίοδο. Τώρα που ο σοσιαλισμός γίνεται πιο επίκαιρος από ποτέ. Το «Αλφαβητάρι» είναι ένα χρήσιμο ντοκουμέντο σε αυτή την συζήτηση. Για περισσότερα, διαβάστε την βιογραφία του Τρότσκι από τον Κλιφ.

Λέανδρος Μπόλαρης

Πολύτιμη συνεισφορά

Λέανδρος Μπόλαρης

Επανάσταση και αντεπανάσταση στην Ελλάδα. Ο εμφύλιος πόλεμος 1946-1949

Τιμή 12€, 166 σελίδες

Εκδόσεις: Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο

Ο Εμφύλιος Πόλεμος 1946-1949 και η έκβασή του με την ήττα της αριστεράς έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην διαμόρφωση του κοινωνικού και πολιτικού σκηνικού στην Ελλάδα τις δεκαετίες που ακολούθησαν. Είναι φυσικό, τα αριστερά βιβλία που κυκλοφορούν για τον Εμφύλιο να είναι πολλά και να καλύπτουν ένα πλατύ φάσμα λεπτομερών περιγραφών από μάχες, ηρωισμό και αυτοθυσία των μαχητών του

Δημοκρατικού Στρατού, στοιχεία για την πολιτική των πρώτων μεταπολεμικών κυβερνήσεων και το ρόλο των Βρετανών και Αμερικάνων συμμάχων, καθώς και ντοκουμέντα για τους χειρισμούς του ΚΚΕ, που αποτελούσε την ηγεσία του κινήματος πριν και κατά τη διάρκεια του εμφύλιου πολέμου.

Το βιβλίο του Λέανδρου Μπόλαρη, που κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις του Μαρξιστικού Βιβλιοπωλείου, κάθε άλλο παρά στερείται από την παράθεση πολλών άγνωστων ή, ακριβέστερα, υποτιμημένων ιστορικών στοιχείων για την εξέλιξη των γεγονότων που οδήγησαν στη ένοπλη σύγκρουση του 1946-1949. Όμως, δύο είναι τα γενικά χαρακτηριστικά της προσέγγισης του συγγραφέα που κάνουν το βιβλίο, όχι μόνο διαφορετικό από όσα κυκλοφορούν, αλλά και εξαιρετικά πολύτιμο σαν συνεισφορά στην ερμηνεία του Εμφύλιου και στα αντίστοιχα συμπεράσματα. Το πρώτο είναι ότι αντιμετωπίζει τη δεκαετία του '40 σαν αυτό που με ακρίβεια αποδίδει ο ίδιος ο τίτλος του: περίοδο "Επανάστασης και Αντεπανάστασης στην Ελλάδα". Και το δεύτερο, ότι θεμελιώνει αυτή την εκτίμηση εξετάζοντας τους τέσσερις συντελεστές που διαμόρφωσαν την πορεία προς τον Εμφύλιο και την τελική έκβασή του – την ελληνική άρχουσα τάξη και τους ιμπεριαλιστές συμμάχους της από τη μια πλευρά, το εργατικό κίνημα και την πολιτική της ηγεσίας του από την άλλη – σε βάθος δυο δεκαετιών και μέσα στη διεθνή συγκυρία που διαμορφώθηκε πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Ο Εμφύλιος δεν ήταν ούτε «ο "τρίτος γύρος" μιας απόπειρας των κομμουνιστών να καταλάβουν βίαια την εξουσία για να εγκαθιδρύσουν ένα ολοκληρωτικό καθεστώς στα πρότυπα της Ρωσίας», όπως υποστήριζαν και υποστηρίζουν οι νικητές της σύγκρουσης ξαναγράφοντας την ιστορία, αλλά ούτε και «η κορυφαία στιγμή της ταξικής πάλης στη μεταπολεμική Ελλάδα».

Η κορυφαία στιγμή της ταξικής πάλης ήταν η γενική απεργία του 1943 ενάντια στους ναζί και τους συνεργάτες τους, η Απελευθέρωση, ο Δεκέμβρης τους 1944. *«Αυτό το βιβλίο»*, γράφει ο Μπόλαρης στην εισαγωγή του, *«είναι μια προσπάθεια να τεθεί ο Εμφύλιος, ακριβέστερα η πορεία προς τον Εμφύλιο, στις πραγματικές του διαστάσεις. Στη δεκαετία του '40 στην Ελλάδα συγκρούστηκαν δυο τάξεις και σε αυτή τη σύγκρουση νίκησαν οι πρόγονοι της τάξης που έχει την εξουσία και σήμερα. Άρα, δεν είναι ένα βιβλίο που παίρνει ίσες αποστάσεις... Η ταξική αντιπαράθεση εκείνων των χρόνων δεν είχε μόνο δυο πρωταγωνιστές – την ηγεσία του ΚΚΕ από τη μια και την άρχουσα τάξη με τους ιμπεριαλιστές προστάτες της από την άλλη. Ο τρίτος πρωταγωνιστής ήταν το ίδιο το μαζικό κίνημα, με τις πολιτικές εμπειρίες, την "εκπαίδευση" που είχε αποκτήσει από τις μάχες του '20 και του '30, την αυτοπεποίθηση και το ριζοσπαστισμό του»*.

Αυτή η γενική αντιμετώπιση είναι που προσδιορίζει και την πρωτότυπη μεθοδολογία με την οποία ο συγγραφέας δομεί την αφήγησή του, όχι κατ' ανάγκη με χρονολογική σειρά, και κάνει το βιβλίο προσιτό σε αναγνώστες που προσεγγίζουν για πρώτη φορά αυτή την ιστορική περίοδο.

Στα δυο πρώτα κεφάλαια ασχολείται με το διεθνές πλαίσιο της περιόδου, δηλαδή το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο που ήταν προϊόν της μεγαλύτερης κρίσης που είχε γνωρίσει μέχρι τότε το καπιταλιστικό σύστημα, τις επιδιώξεις των νικητών "Συμμάχων", αλλά και τα προβλήματα που αντιμετώπιζαν, τόσο στις σχέσεις μεταξύ τους, όσο και απέναντι στα κινήματα της Αντίστασης. Το κεφάλαιο που ακολουθεί είναι αφιερωμένο στην Απελευθέρωση και το Δεκέμβρη του 1944, στη μοναδική περίπτωση αντιστασιακού κινήματος στην Ευρώπη που συγκρούστηκε ένοπλα με την "δική του" άρχουσα τάξη και τους δυτικούς Συμμάχους, παρά τις αντίθετες πολιτικές επιλογές της ηγεσίας του, δηλαδή του ΚΚΕ. Ο συγγραφέας ερμηνεύει αυτό το "παράδοξο" επικεντρώνοντας στη δύναμη του κινήματος που είχε στον πυρήνα του την εργατική τάξη της Αθήνας.

Ο "κόκκινος Δεκέμβρης" ηττήθηκε και ακολούθησε η προδοτική συμφωνία της Βάρκιζας. Όμως, αυτό κάθε άλλο παρά σήμαινε το τέλος της σύγκρουσης και το τέλος του κινήματος. Τα επόμενα δύο κεφάλαια ασχολούνται με τα χρόνια ανάμεσα στο 1944 και το ξέσπασμα του Εμφύλιου το 1947. Περιγράφεται η ανασυγκρότηση του εργατικού κινήματος, οι δυναμικές απεργιακές κινητοποιήσεις, η κυριαρχία της αριστεράς στα συνδικάτα, οι τεράστιες συγκεντρώσεις του ΚΚΕ-ΕΑΜ. Αυτή η δυναμική και ο τρόμος που προκαλούσε, σε συνδυασμό με την πολιτική αστάθεια, ήταν που οδηγούσε την άρχουσα τάξη στην βάρβαρη καταστολή του εργατικού κινήματος και της αριστεράς – με τη βοήθεια και στήριξη πάντα των ιμπεριαλιστών προστατών της. Ένα μεγάλο μέρος αφιερώνεται στην ποιοτική κλιμάκωση της καταστολής που έφερε το διαβόητο "Γ' Ψήφισμα", που με την κορύφωση της δεξιάς τρομοκρατίας, τις εξορίες και τις εκτελέσεις αριστερών, αποτέλεσε ένα αποφασιστικό βήμα προς τον Εμφύλιο.

Ακολουθεί η περιγραφή της πορείας του ίδιου του Εμφύλιου, *«της κλιμάκωσης της ένοπλης σύγκρουσης, αλλά και της "αποκλιμάκωσης" – δηλαδή της υποχώρησης και της ήττας του εργατικού κινήματος στις πόλεις»*.

Το έβδομο κεφάλαιο, από μια άποψη το σημαντικότερο του βιβλίου, εξετάζει την πολιτική που καθόρισε την έκβαση της αναμέτρησης, την πολιτική που είχε φορέα τη σταλινική ηγεσία του ΚΚΕ. "Ένοπλος ρεφορμισμός", είναι ο τίτλος που έχει επιλέξει ο συγγραφέας για αυτό το κεφάλαιο, ένας τίτλος «που μπορεί να ξενίζει, αλλά είναι ακριβής», όπως γράφει ο ίδιος. Η ηγεσία του ΚΚΕ ποτέ δεν προετοιμάστηκε πραγματικά για ένοπλη σύγκρουση, γιατί στόχος της ήταν η συμμετοχή σε μια δημοκρατική κυβέρνηση με "προοδευτικούς" αστούς πολιτικούς. Το ξεκίνημα του ένοπλου αγώνα, πέρα από αναγκαστική άμυνα πολλών αριστερών που δεν είχαν άλλο τρόπο να αποκρούσουν την δεξιά τρομοκρατία, επιλέχθηκε από την ηγεσία περισσότερο ως μέσο πίεσης για να γίνει δεκτό το ΚΚΕ σε μια τέτοια κυβέρνηση, όπως άλλωστε είχε επιλέξει να κάνει και στις Συμφωνίες του Λίβανου και της Καζέρτας μερικά χρόνια πριν. Το

πρόβλημα ήταν πως απέναντί του είχε μια άρχουσα τάξη με τους προστάτες της, που μόνο στόχο είχαν να τσακίσουν το κίνημα. Οι πολιτικές επιλογές του ΚΚΕ με τα “αριστερο-δέξια ζιγκ ζαγκ” του δεν ήταν αποτέλεσμα τακτικών δισταγμών, αλλά συνολικής στρατηγικής. Όπως τονίζει ο Λέανδρος Μπόλαρης: *«Όταν η ηγεσία ενός μαζικού κινήματος αρνείται να αξιοποιήσει μια επαναστατική κατάσταση, τότε γρήγορα το εκκρεμές μπορεί να κινηθεί στην αντίθετη κατεύθυνση: μια ματωβαμμένη αντεπανάσταση. Αυτό το στοίχημα παίχτηκε στην Ελλάδα από το 1944 ως το 1947»*.

Το βιβλίο κλείνει με δυο κεφάλαια που αφορούν το διεθνές πλαίσιο του Εμφύλιου από δυο διαφορετικές οπτικές γωνίες. Το πρώτο, απορρίπτει την άποψη ότι «το κίνημα στην Ελλάδα ήταν μόνο του» – και άρα ήταν καταδικασμένο να ηττηθεί. Δεν ήταν καθόλου έτσι. Η μακροσκελής – και αρκετά άγνωστη – περιγραφή της πορείας των κινημάτων στην Ιταλία και τη Γαλλία μετά τον πόλεμο, δείχνει πως αντίστοιχες επαναστατικές καταστάσεις υπήρχαν και στην υπόλοιπη Ευρώπη μετά την απελευθέρωση, άσχετα αν οι εκεί ηγεσίες των κομμουνιστικών κομμάτων κατόρθωσαν να ταπώσουν πολύ γρήγορα την έκρηξη. Στο τελευταίο κεφάλαιο εξετάζονται οι σχέσεις του ΚΚΕ με το “διεθνές κέντρο”, δηλαδή τη Ρωσία του Στάλιν και τις βαλκανικές προεκτάσεις του, όπως για παράδειγμα τη “ρήξη Τίτο-Στάλιν” το 1948.

Αυτό το βιβλίο είναι το τρίτο του Λέανδρου Μπόλαρη. Έχουν προηγηθεί το “ΣΕΚΕ, οι επαναστατικές ρίζες της Αριστεράς στην Ελλάδα” και το “Αντίσταση, η επανάσταση που χάθηκε”, καθώς και η συμμετοχή του στο συλλογικό “Ιουλιανά 1965” (όλα κυκλοφορούν από τις εκδόσεις του Μαρξιστικού Βιβλιοπωλείου). Όλα τα βιβλία του συνδυάζουν τη βαθιά γνώση των περιόδων που αναφέρονται με την μαρξιστική ανάλυση, την αφοσίωσή του στην προοπτική της επανάστασης και του σοσιαλισμού, όχι μόνο στη θεωρία αλλά και στην πράξη (είναι δημοσιογράφος στην Εργατική Αλληλεγγύη και μέλος του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος). Αυτός ο συνδυασμός είναι που κάνει και αυτό το βιβλίο πραγματικά πολύτιμο σήμερα.

Κώστας Πίττας

Απαιτητική συζήτηση

Πέτρος Παπακωνσταντίνου

Επιστροφή στο μέλλον.
Η κρίση του υπαρκτού καπιταλισμού και η Αριστερά.

Τιμή 12€, 239 σελίδες

Εκδόσεις: Λιβάνη

Το νέο βιβλίο του Πέτρου Παπακωνσταντίνου με τίτλο «Επιστροφή στο μέλλον» και υπότιτλο «Η κρίση του υπαρκτού καπιταλισμού και η Αριστερά» είναι μια προσπάθεια να απαντηθούν τα πιο καυτά ερωτήματα που κυκλοφορούν στις μέρες μας: Γιατί υπάρχει κρίση, ποιες μπορεί να είναι οι λύσεις, ποια αριστερά μπορεί να δώσει τις απαντήσεις;

Αυτός από μόνος του είναι ένας φιλόδοξος στόχος και ο συγγραφέας ανεβάζει τις απαιτήσεις ακόμη πιο ψηλά. Αναζητάει τις απαντήσεις από αντικαπιταλιστική σκοπιά και αποζητάει να φτάσουν σε ένα ευρύ αναγνωστικό κοινό καθώς το βιβλίο εκδίδεται από τον οίκο Λιβάνη.

Όλα αυτά δίνουν στη συγκεκριμένη έκδοση ξεχωριστό ενδιαφέρον. Δεν συμβαίνει κάθε μέρα να κυκλοφορούν βιβλία που δίνουν την εικόνα ότι για την κρίση φταίει ο ίδιος ο καπιταλισμός σαν σύστημα, ότι η διέξοδος πρέπει να έχει σαν ορίζοντα μια κομμουνιστική κοινωνία και ότι η Αριστερά μπορεί να αναζητήσει αυτή την προοπτική πιάνοντας το νήμα από τον Μαρξ, τον Λένιν και τον Γκράμσι.

Αυτές είναι οι βασικές ιδέες που αναπτύσσει στις 240 σελίδες ο Πέτρος Παπακωνσταντίνου και δεν διστάζει να ανοιχτεί σε όλα τα ζητήματα που προκύπτουν σε μια τέτοια προσπάθεια. Ποια ήταν η πορεία του συστήματος τα τελευταία εξήντα χρόνια, πόσο άλλαξε ο καπιταλισμός, μήπως άλλαξε και η εργατική τάξη; Γιατί κατάρρευσε ο «υπαρκτός σοσιαλισμός» και τι σημαίνει αυτό για την Αριστερά και τις εναλλακτικές λύσεις της;

Αναζητώντας τις απαντήσεις ο Π.Π. ανοίγει λογαριασμούς με πολλούς από τους πιο γνωστούς διανοούμενους που έχουν προσπαθήσει να επηρεάσουν τις ιδέες του κινήματος τα τελευταία χρόνια όπως ο Νέγκρι, ο Μπαντιού, ο Πρέβε, ο Χόλογουεϊ. Και υπερασπίζεται τη μαρξιστική προσέγγιση από τις αμφισβητήσεις τους.

Γράφει για τον Νέγκρι στη σελίδα 167:

«Εδώ ο παλιός αριστεριστής μας ξεφουρνίζει σε υπερεπαναστατική συσκευασία όλη τη σκουριά από το παλιατζίδικο της πιο αντιδραστικής αστικής σκέψης. Οι συλλογικές διεκδικήσεις, απόδειξη συντεχνιακού πνεύματος, ζήλιας και μνησικακίας! Αναρωτιέται κανείς τι παραπάνω έχουν να πουν τα τηλεδικεία των καναλιών στις ειδήσεις των οχτώ απέναντι σε κάθε σημαντική απεργία».

Όσο καυστικός είναι για την εγκατάλειψη της εργατικής τάξης από τον Νέγκρι και άλλους στο όνομα του «πλήθους», άλλο τόσο σκληρός είναι για τον Μπαντιού γράφοντας

«Η μεσσιανική οπτική του Μπαντιού γίνεται ορατή με την υποκατάσταση της στρατηγικής και της επίμονης πολιτικής μαζών από το «συμβάν». (...) Σε τι διαφέρει αυτό το αποκαλυπτικό συμβάν, που έρχεται από το πουθενά, χωρίς ρίζες σε οποιαδήποτε κοινωνική αιτιότητα, από το θρησκευτικό θαύμα;» (σελ.164).

Σε αντίθεση με τέτοιου είδους αναζητήσεις, ο Πέτρος Παπακωνσταντίνου ζητάει από την Αριστερά να ξεπεράσει τη *«διάσπαση μεταξύ ακτιβισμού και θεωρητικισμού. Ανάμεσα στους μαχητικούς συνδικαλιστές ή τους ακτιβιστές του Σιάτλ και στους εκπροσώπους του πανεπιστημιακού μαρξισμού δεν υπάρχει αυτό που θα ενοποιούσε τους δυο κόσμους, προφυλάσσοντας τους μεν από την κινηματική στενότητα και τους δε από τον ακαδημαϊσμό: η αριστερή πολιτική, δηλαδή η Αριστερά όχι ως προφήτης μιας ιδανικής κοινωνίας στη μέλλουσα ζωή, αλλά ως μάχιμη δύναμη ανατροπής του σκληρού παρόντος»*.

Στην αναζήτηση αυτής της Αριστεράς, ο συγγραφέας απορρίπτει *«μια κατοικίδια Αριστερά, ομάδα πίεσης ή δωρητή σώματος της σοσιαλδημοκρατίας και μια Αριστερά πολιτικό ερημίτη, που ικανοποιείται με τη διαφύλαξη της επαναστατικής της αγνότητας»*. Για όσους γνωρίζουν την πολιτική ένταξη του Π.Π. με το ΝΑΡ και την ΑΝΤΑΡΣΥΑ, η απόρριψη μιας αριστεράς τύπου ΣΥΡΙΖΑ ή ΚΚΕ προφανώς δεν είναι έκπληξη.

Ωστόσο οι δυσκολίες αρχίζουν στον θετικό προσδιορισμό αυτής της νέας αριστεράς της εποχής μας. Εδώ μπορούμε να επισημάνουμε τρεις αδυναμίες.

Η πρώτη έχει να κάνει με την ανάλυση του καπιταλισμού που οδηγήθηκε σε μια νέα βαθιά κρίση, τη μεγαλύτερη από το Μεσοπόλεμο. Ο συγγραφέας μπαίνει στον πειρασμό να υιοθετήσει μια τυπολογία του καπιταλισμού που ακολουθεί τα στάδια των τεχνολογικών επαναστάσεων. Γράφει στη σελίδα 102:

«Όπως η πρώτη τεχνολογική επανάσταση της ατμομηχανής κυοφορούσε το βιομηχανικό καπιταλισμό του ελεύθερου ανταγωνισμού και η δεύτερη, του εξηλεκτρισμού, της χημικής βιομηχανίας και του κινητήρα εσωτερικής καύσης ωρίμαζε τον κλασικό μονοπωλιακό καπιταλισμό-ιμπεριαλισμό, η τεχνολογική επανάσταση της πληροφορικής και της βιοτεχνολογίας συνοδεύεται από την τάση προς μια νέα μορφή «ολοκληρωτικού» καπιταλισμού».

Μια τέτοια απόπειρα περιοδοποίησης πάσχει διπλά. Χάνει σε μεγάλο βαθμό τη συνέχεια της εσωτερικής δυναμικής του συστήματος που παραμένει η ίδια σε κάθε περίοδο. Η τυφλή ανταγωνιστική συσσώρευση του κεφάλαιου και ο συνακόλουθος μηχανισμός της πτωτικής τάσης του ποσοστού κέρδους υποβαθμίζονται ως παράγοντες και ανοίγει η πόρτα για αντιλήψεις «νεοκαπιταλισμού» που ψάχνουν περισσότερο στα Γκρουντρίσε παρά στο Κεφάλαιο του Μαρξ.

Ένα παράδειγμα για τα λάθη στα οποία μπορεί να οδηγήσει αυτή η οπτική υπάρχει στη σελίδα 92, όπου ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι:

«η μοναδικότητα του προϊόντος της γνώσης έγκειται στο ότι όλο το κόστος παραγωγής πέφτει πάνω στην έρευνα, την επινόηση, την κατασκευή και τον ποιοτικό έλεγχο της αρχικής μήτρας, είτε πρόκειται για το λογισμικό των Windows, είτε για το νέο φαρμακευτικό μόριο. Από εκεί και πέρα, η παραγωγή εκατομμυρίων αντιτύπων είναι πάμφθηνη, καθώς το κόστος της πρώτης ύλης και των ημερομισθίων στον τομέα της μαζικής παραγωγής αντιγράφων είναι σχεδόν αμελητέο».

Αν ο καπιταλισμός είχε καταφέρει να κάνει το κόστος των πρώτων υλών και της εργατικής δύναμης «σχεδόν αμελητέο», όλη η συζήτηση για την κρίση του δεν θα είχε νόημα.

Το πρόβλημα αυτού του είδους της τυπολογίας εμφανίζεται και σε μια δεύτερη αδυναμία, γιατί παρασέρνει τον συγγραφέα σε μια περίεργη κατηγοριοποίηση της πορείας της Αριστεράς και των εναλλακτικών λύσεών της: *«Μετά τον κομμουνισμό-κίνημα και τον κομμουνισμό-κόμμα, το πολιτικό βάρος πέφτει στον κομμουνισμό-μέτωπο»* (σελ. 236). Υποτίθεται ότι ο Μαρξ αντιστοιχεί στον καπιταλισμό της βιομηχανικής επανάστασης, ο Λένιν στον καπιταλισμό της αυτοκινητοβιομηχανίας και η σημερινή αριστερά στον καπιταλισμό της πληροφορικής και μιας «εργατικής τάξης μιλφέϊγ» που έχει ανάγκη μια «δικτυακή» μορφή οργάνωσης με πολλά και διαφορετικά κόμματα που συνεργάζονται. Αυτή η ταξινόμηση σίγουρα αδικεί τον Μαρξ και τον Λένιν και δεν βοηθάει τους επαναστάτες του σήμερα να προσανατολιστούν.

Έτσι προκύπτει και η τρίτη αδυναμία του βιβλίου, όταν φτάνει να μιλήσει για το πρόγραμμα της Αριστεράς σήμερα. Στις σελίδες 206-210 διαβάζουμε για «πολιτική μερικού ευρωπαϊκού προστατευτισμού» που θα μπορούσε να διεκδικηθεί με το «αίτημα του δημοψηφίσματος» και να υλοποιηθεί από μια «μεταβατική, αριστερή κυβέρνηση».

Μια αριστερά που παλεύει για να ανατρέψει τον καπιταλισμό και τις βαρβαρότητες της κρίσης του μπορεί και πρέπει να αναπτύσσει κοινή ενιαιομετωπική δράση με τα τμήματα της αριστεράς που διατηρούν ρεφορμιστικές αυταπάτες. Αλλά σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να υιοθετεί στο δικό της πρόγραμμα στοιχεία από αυτές τις αυταπάτες στο όνομα μιας συνύπαρξης «μιλφέϊγ».

Ευτυχώς, το Μαρξιστικό βιβλιοπωλείο ετοιμάζει δυο εκδόσεις που βοηθούν να ξεπεραστούν αυτές οι αδυναμίες. Η πρώτη είναι μια συλλογή κειμένων με γενικό τίτλο «Ο ελληνικός καπιταλισμός, η παγκόσμια οικονομία και η κρίση» και η δεύτερη είναι η ελληνική μετάφραση του βιβλίου του Κρις Χάρμαν «Zombie Capitalism» (που παραδόξως λείπει από τις εκτεταμένες βιβλιογραφικές αναφορές του Πέτρου Παπακωνσταντίνου).

Πάνος Γκαργκάνας

Επισκόπηση

Δύο περιοδικά του περασμένου διμήνου θα μας απασχολήσουν σ' αυτήν την Επισκόπηση.

Το ένα είναι το τεύχος Απριλίου 2010 (vo. 64) του περιοδικού **Monthly Review**, που είναι αφιερωμένο στην οικονομική κρίση και την Ελλάδα. Εκτός από το άρθρο του **Βαγγέλη Χωραφά** με τίτλο **«Η παγκόσμια οικονομική κρίση και η κρίση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»**, το αφιέρωμα περιέχει εννιά συμβολές ξένων αναλυτών (ανάμεσα τους ο **Immanuel Wallerstein**, ο **Joseph Halevi**, ο **Rick Wolff**, κ.α.) με επίκεντρο την «ελληνική τραγωδία». Το πλεονέκτημα όλων αυτών των αναλύσεων είναι ότι το σημείο εκκίνησής τους είναι η διεθνής διάσταση της κρίσης, κόντρα στις απλουστευτικές ερμηνείες που εντοπίζουν τις αιτίες της στις «εθνικές ιδιαιτερότητες» της ελληνικής περίπτωσης, μια ανάλυση τόσο συνηθισμένη στον εγχώριο τύπο. Το μειονέκτημα είναι ότι οι περισσότερες αναλύσεις επιμένουν δυσανάλογα στις δομικές αδυναμίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του τρόπου που αυτή οικοδομήθηκε, προτείνοντας έτσι λύσεις που έχουν να κάνουν είτε με διορθωτικές παρεμβάσεις στις δομές της Ε.Ε. είτε αντίστροφα με την επιστροφή της Ελλάδας σε μια ανεξάρτητη από την Ε.Ε. νομισματική και παραγωγική εθνική πολιτική. Πάντως σε όλα τα άρθρα, οι συγγραφείς αισθάνονται υποχρεωμένοι να σταθούν στο κίνημα αντίστασης της εργατικής τάξης στην Ελλάδα, το κύμα των απεργιών και των αντιστάσεων που θα κρίνει τελικά και την εξέλιξη των πραγμάτων. Το γεγονός αυτό είναι ενδεικτικό του πόσο διεθνώς τα μάτια είναι στραμμένα όχι μόνο στις επιλογές της ελληνικής κυρίαρχης τάξης, αλλά και στις αντιστάσεις των από κάτω που θα αποτελέσουν πρόκριμμα για τον συσχετισμό των δυνάμεων στα επόμενα επεισόδια της διεθνούς καπιταλιστικής κρίσης.

Το δεύτερο περιοδικό είναι το νέο τεύχος της επιθεώρησης πολιτισμού **Ένεκεν** (τχ. 16, Απρίλιος-Ιούνιος 2010) που εκδίδεται στη Θεσσαλονίκη. Το τεύχος είναι αφιερωμένο στον **Ανδρέα Παγουλάτο** που έφυγε πρόσφατα από τη ζωή. Το ζήτημα της θρησκείας απασχολεί από παλιά μέχρι και σήμερα τους μαρξιστές και όχι μόνο. Ποιά πρέπει να είναι η στάση μας απέναντι στη θρησκεία και τους πιστούς της; Είναι αρκετή μια στάση μαχητικού αθεϊσμού για την υπερνίκηση του ανορθολογισμού; Με αυτά τα ζητήματα ασχολείται το άρθρο του **Michael Lowy** με τίτλο: «Θρησκεία: το όπιο του λαού;». Ο **Σταύρος Τομπάζος** αποτιμά, στο άρθρο του **«Daniel Bensaid και το πνεύμα της αντίστασης»**, το έργο του σημαντικού αυτού μαρξιστή φιλοσόφου.

Στο ίδιο τεύχος θα βρείτε επίσης ένα ενδιαφέρον άρθρο του **Μπάμπη Κουρουνδή**, δικηγόρου και μέλους του ΣΕΚ στη Θεσσαλονίκη, με θέμα **«Παγκοσμιοποίηση, Μετανάστευση και Αριστερά»**. Πρόκειται για μια σύντομη, αλλά περιεκτική περιγραφή των βασικών επιχειρημάτων που έχουν τεθεί από προοδευτικούς διανοουμένους (όπως ο **Αγκάμπεν**, ο **Χαρντ** και ο **Νέγκρι**, ο **Χάμπερμας**, ο **Πέτρας** και ο **Απαντουράι**) γύρω από τα ζητήματα της μετανάστευσης. Οι αναγνώστες του άρθρου θα βρουν τις απόψεις αυτές πολύ γνώριμες, καθώς αναπαράγονται στο διάλογο ανάμεσα στις οργανωμένες δυνάμεις της Αριστεράς και του αντιρατσιστικού κινήματος. Το άρθρο διαχωρίζεται από τις απόψεις που θέλουν τους μετανάστες να είναι είτε «δούρειοι ίπποι» είτε το νέο «έτοιμο» επαναστατικό υποκείμενο. Ως κομμάτι της εργατικής τάξης, οι μετανάστες μπορούν να ενισχύσουν τη δύναμή της μέσα από πολιτικές πρωτοβουλίες που επιβάλλουν στα αφεντικά τη νομιμοποίηση και ταυτόχρονα αποκαθιστούν την ενότητα των εργατών κόντρα σε ρατσιστικά και εθνικιστικά ιδεολογήματα που απειλούν να τους διχάσουν.

Τέλος, να θυμίσουμε ότι το περιοδικό **Ουτοπία** (τχ. 88, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2010) κυκλοφορεί με αφιέρωμα στον ποιητή **Γιάννη Ρίτσο**.

Θανάσης Καμπαγιάννης